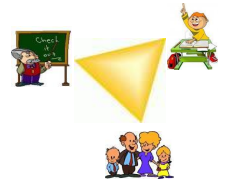

In gesprek met.....

Samen sta je sterk!

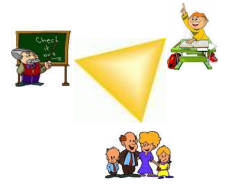

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Samenvatting	4
1. Inleiding	4
1.1 Aanleiding	5
1.2 Probleemstelling	6
2. Theoretisch kader	7
2.1 Educatief partnerschap en oplossingsgerichte communicatie.....	7
2.1.1 Educatief Partnerschap	7
2.1.2 Oplossingsgerichte communicatie	9
2.2 Inclusie.....	11
2.3 Samenvatting	11
3. Onderzoeksmethodologie	12
3.1 Onderzoeksopzet	12
3.2 Constructie onderzoeksmethodes	13
3.3 Data analyse	14
3.4 Ethische dilemma's	14
3.5 Samenvatting	15
4. Data en resultaten	16
4.1 Data.....	16
4.1.1 Interviews.....	16
4.1.2 Focusgroep.....	19
4.1.3 Goodpractice voorbeelden	19
4.1.4 Literatuuronderzoek	20
4.2 Cyclus bij dataverzamelen.....	20
4.3 Resultaten.....	21
5. Beantwoording van de onderzoeksvraag	22
5.1 Samenhang data analyse, theoretisch kader en onderzoeksvraag	22
5.2 Ontwerp	23
5.3 Bijstellingen volgens PDCA	24
5.4 Bijdrage van dit onderzoek.....	26
5.5 SWOT analyse methodologie	26
5.6 Aanbevelingen voor het vervolg	27
6. Reflectie	28
6.1 Beschrijvende reflectie.....	28
6.2 Technische reflectie	28

6.3 Biografische reflectie	28
6.4 Kritische reflectie	29
6.5 Meta reflectie	29
Nawoord.....	30
Bijlagen.....	32
Bijlage 1 Critical friends	33
Bijlage 2 Mindmaps theoretisch kader	34
Bijlage 3 Codeboom interviews.....	36
Bijlage 4 Codeboom Good Practice voorbeelden.....	42
Bijlage 5 Mindmap leerlingenraad	43
Bijlage 6 Kort overzocht interviews	44
Bijlage 7 Logboek onderzoek	45
Bijlage 8 Ontwerp Oplossingsgerichte ouder- en kindgesprekken	49
Bijlage 9 Schaal educatief partnerschap	67
Bijlage 10 Zelfscan schooltype	68
Bijlage 11 Analyse veranderproces	71

Samenvatting

Voor u ligt een onderzoek naar het effect van oplossingsgerichte gesprekken tussen leerkracht, ouders en kind op het educatief partnerschap op school. Zoals de titel al zegt sta je samen sterk, je kunt nog sterker komen te staan door anders met elkaar in gesprek te gaan. Je praat niet meer over elkaar, maar met elkaar!

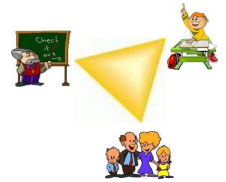
Het doel van dit onderzoek is om te komen tot een ontwerp van een protocol waarin staat opgenomen wanneer, door wie en met welke inhoud gesprekken gevoerd gaan worden. De gesprekken moeten positief en toekomstgericht zijn, daarvoor leent het oplossingsgerichte gedachtengoed zich uitstekend. De inzet van deze gesprekken zal leiden tot een vergroting van educatief partnerschap.

Als onderzoeksstrategie heb ik voor een ontwerponderzoek gekozen. Ontwerponderzoek kenmerkt zich door participatie en interventie. Ouders, leerlingen en leerkrachten zijn betrokken geweest bij de opzet en uitvoering van het ontwerp waardoor het hele systeem binnen de school een stem heeft gekregen. Er zijn interviews geweest met ouders, leerkrachten en de leerlingenraad, ouders en leerkrachten hebben deelgenomen aan focusgroep bijeenkomsten en ten slotte zijn ouders en leerlingen betrokken geweest bij de daadwerkelijke uitvoering en bijstelling van het ontwerp.

De deelnemers hebben door middel van een schaalvraag het educatief partnerschap aan het begin van dit onderzoek en aan het eind beoordeeld. De leerkrachten hebben het educatief partnerschap met een 6,8 gewaardeerd, bij hen heeft geen eindmeting plaatsgevonden daar ze geen directe betrokkenheid hadden bij de uitvoering van het onderzoek. De ouders scoorden aanvankelijk een 7 en tijdens de eindmeting waardeerden zij het educatief partnerschap met een 7,8.

Dit onderzoek en de uitkomsten daarvan zijn een stapje in de richting van een beleid over ouderparticipatie en ouderbetrokkenheid, evenals een stap in de richting van inclusie doordat het systeem rondom het kind wordt meegenomen in plannen en beslissingen en omdat er wordt gepraat over kansen en mogelijkheden van het kind.

Ik wens u veel leesplezier!

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

*"Contact is het startpunt van een relatie"
(Jeanette Doornenbal, lector integraal jeugdbeleid 11 september 2008)*

Bovenstaand citaat lijkt uit een van de bronnen voor oplossingsgerichte communicatie te komen. Toch is het een uitspraak die ik tegenkwam in mijn literatuuronderzoek naar ouderbetrokkenheid (Van der Schaaf, N., Van den Berg, T., 2009).

Deze uitspraak onderstreept mijn uitgangspunt dat ouderbetrokkenheid start vanuit contact en dat contact kan door middel van oplossingsgericht communiceren groeien naar een positieve en duurzame samenwerking tussen ouders en school. Hieronder zal ik beschrijven waarom ouderbetrokkenheid vanuit zowel de theorie als de praktijk het onderwerp voor dit praktijkgericht onderzoek is geworden.

In internationale onderzoeken en goodpractices is gebleken dat ouderbetrokkenheid op basis van gezamenlijke verantwoordelijkheid leidt tot betere leerresultaten bij de leerlingen (Smit, 2006; Onderwijsraad, 2010). Marzano (2003) heeft geconcludeerd dat de rol van de ouders een van de belangrijke succesfactoren is voor de leerprestaties van kinderen. Ook voelen kinderen zich meer verantwoordelijk voor hun eigen leerproces wanneer ze hierbij betrokken worden (Stevens, 2012).

Als intern begeleider en lid van het management team ben ik onder andere mede verantwoordelijk voor de zorgstructuur, kwaliteitszorg en beleid van onze school. Gezien de resultaten van hierboven genoemde onderzoeken vind ik het belangrijk om aandachtig te kijken naar de samenwerking tussen school en ouders. Op grond van ervaring ben ik van mening dat oplossingsgericht communiceren mogelijkheden oplevert om met kinderen en ouders te praten over hun ontwikkeling vanuit een positieve insteek en gekeken naar de mogelijkheden van het kind en zijn omgeving.

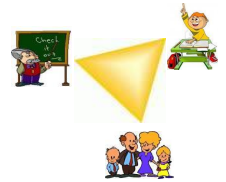
Uit een oudertevredenheidsonderzoek in 2010 kwam naar voren dat voor slechts 51% van de ouders duidelijk is wat de school te bieden heeft op onderwijskundig gebied en dat 35% van de ouders ontevreden is over de informatievoorziening van het kind. Als school hebben wij herkend en erkend dat er meer proactieve communicatie en informatie richting ouders moet komen met name met betrekking tot zorgleerlingen.

De personeelstevredenheidsonderzoek in 2012 gaf aan dat leerkrachten minder tevreden zijn over het pedagogisch klimaat en dan met name het eigen tempo van leerlingen en de extra mogelijkheden van leerlingen. Leerkrachten vinden het vaak moeilijk om onderwijsbehoeften te duiden en te clusteren en vinden het in de combinatiegroepen moeilijk om kinderen met specifieke onderwijsbehoeften goed te begeleiden.

De leerlingen geven in hun tevredenheidsonderzoek in 2011 aan dat zij hun leerkracht erg waarderen en vinden dat de leerkrachten erg goed kunnen uitleggen, maar dat ze wel graag wat meer inspraak in hun leerproces wilden hebben.

Naast de analyse van de tevredenheidsonderzoeken van de afgelopen jaren heb ik een onderzoek gedaan naar de beleving van ouders en leerkrachten over de ouderbetrokkenheid en samenwerking op onze school.

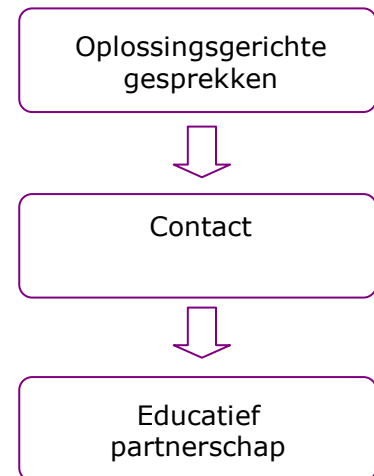
Uit de analyse van deze zelfscan schooltype (De Vries, 2007) (bijlage 10) kwam naar voren dat wij een school zijn waarbij de voorwaarden voor een informatie- structuur- en relatiegerichte school aanwezig zijn. We zijn hard op weg om ook aan alle kenmerken van een participatiegerichte school te voldoen. Ouders herkennen dit al meer dan de leerkrachten. Zowel de teamleden als de ouders kenmerken de school als een open school en beiden geven aan dat de school ouders als een belangrijke partner ziet. Er is een duidelijke tegenstelling zichtbaar geworden. Teamleden voelen een verantwoordelijkheid voor de opvoeding van de kinderen en hebben het idee hier als

school alleen in te staan. Ouders geven aan in contacten weinig ondersteuning op dit gebied vanuit school te ervaren terwijl dit wel wenselijk zou zijn.

1.2 Probleemstelling

In hoofdstuk 1.1 staat beschreven dat ouders en leerkrachten graag meer partnerschap zouden willen ervaren en andere informatie uit willen wisselen. Ook zouden leerlingen en leerkrachten meer partnerschap willen aangaan zodat leerlingen mee kunnen denken over hun ontwikkeling. Mijn uitgangspunt hierbij was dat een goede relatie komt vanuit een goed contact. Om het contact tussen alle partijen en de relatie zo optimaal mogelijk te kunnen ontwikkelen is oplossingsgericht communiceren een uitstekend middel om in te zetten. Bij oplossingsgericht communiceren is er sprake van hoge betrokkenheid, een positieve grondhouding en grote toekomstgerichtheid (Cauffman & Van Dijk, 2009; Kayser, 2010).

De hoofdvraag is als volgt geformuleerd:

Hoe kan ik oplossingsgerichte gesprekken met kinderen vormgeven en gebruiken zodat zij een bijdrage leveren aan educatief partnerschap.

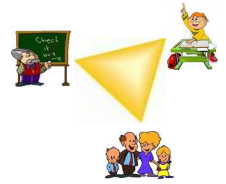
Na beantwoording de volgende deelvragen kan een antwoord worden gegeven op de hoofdvraag:

1. Wat wordt verstaan onder educatief partnerschap en hoe kun je dit stimuleren?
2. Waar hebben kinderen, ouders en leerkrachten behoefte aan als het gaat om communicatie en educatief partnerschap?
3. Hoe zien oplossingsgerichte gesprekken met kinderen eruit en welke praktijkvoorbeelden zijn er?

Dit onderzoek zal leiden tot een formulier waarop oplossingsgerichte gesprekken met kinderen kunnen worden vastgelegd en als basis kan dienen voor (oplossingsgerichte) oudergesprekken. Met als doel dat kind, ouders en leerkracht vanuit het kind gezamenlijk werken aan ontwikkeling. Bij dit formulier hoort een protocol over de werkwijze en inzet van de gesprekken. Dit protocol geeft leerkrachten houvast om de oplossingsgerichte benadering te kunnen volgen en zorgt voor een uniforme werkwijze binnen het team. We praten niet meer *over* kinderen, maar *met* kinderen vanuit de overtuiging dat ouders, leerling en leerkracht een gouden driehoek vormen in de begeleiding van het onderwijsleerproces van die leerling. Het kind met zijn onderwijsbehoefte staat centraal. Deze oplossingsgerichte samenwerking tussen ouders en leerkracht zal bijdragen aan een goed contact waardoor er een hogere mate van educatief partnerschap ontstaat.

Mijn persoonlijke doelen binnen dit onderzoek liggen vooral in de sfeer van betere communicatie en professionele ontwikkeling als intern begeleider (competenties 4, 5, 6 en 7).

2. Theoretisch kader

In dit hoofdstuk zal ik de thema's oplossingsgerichte communicatie en educatief partnerschap beschrijven en een link naar inclusie leggen. Met dit theoretisch kader werk ik aan de deelvragen 1 en 3.

2.1 Educatief partnerschap en oplossingsgerichte communicatie

2.1.1 Educatief Partnerschap

Het belang

Er zijn meerdere onderzoeken geweest naar de impact van ouderbetrokkenheid op cognitief en sociaal functioneren van kinderen (Menheere en Hooge, 2010, De Wit, 2005).

Door uitgebreide beschrijvingen zijn veel positieve verbanden zichtbaar met name over de leerprestaties van kinderen. Internationaal gezien is een sterk positief effect gevonden op het sociaal functioneren van leerlingen, deze is echter in de Nederlandse context niet direct zichtbaar.

Er zijn indirecte en directe effecten merkbaar wanneer ouderbetrokkenheid wordt gestimuleerd. (Menheere en Hooge, 2010, De Wit, 2005).

Directe effecten zijn:

- Verbetering van de woordenschat
- Verbetering van technisch lezen
- Verbetering van sociaal gedrag
- Positieve attitude ten opzichte van leren
- Veelal negatieve effect van rekenen

Enkele indirecte effecten zijn:

- Lager aantal doublures
- Minder schooluitval
- Hogere deelname voortgezet onderwijs

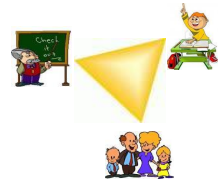
Definiëring

Ouders zijn niet meer alleen verantwoordelijk voor de opvoeding en school regelt niet alleen het onderwijs, ouders en school zijn samen verantwoordelijk voor opvoeding en educatie. Hierbij is het van belang dat opvoeding thuis en de activiteiten op school bij elkaar aansluiten. Er moet sprake zijn van gezamenlijke waarden en een gevoel van saamhorigheid. Wanneer dit wordt nageleefd is er sprake van educatief partnerschap (De Wit, 2005).

Omdat school midden in het systeem van een kind staat is het noodzakelijk om met de ouders samen een educatief partnerschap te ontwikkelen waarbij gezamenlijke doelen worden nagestreefd. Het van oorsprong Afrikaanse gezegde:

It takes a village to raise a child

geeft weer dat de school niet aan alle behoeften van kinderen kan voldoen en meer moet gaan deelnemen aan de gemeenschap waarin kinderen leven om zo het cognitief en sociaal functioneren te bevorderen.

Onderstaand figuur geeft aan welke doelen met educatief partnerschap worden nagestreefd (Smit, Sluiter, Driessen, 2006)

Doelen	Inruiling bij partnerschap
Pedagogisch doel	De benadering van leerlingen thuis en op school is op elkaar afgestemd.
Toerustingsdoel	Verbeteren van de toerusting van ouders, maar ook van de leraren met oog op versterking van de ouder-schoolrelatie en de schoolloopbaan van het kind.
Organisatorisch doel	Ouders leveren een bijdrage aan het reilen en zeilen van de school. Ze voeren activiteiten niet alleen mee uit, maar denken daar ook over mee na.
Democratisch doel	Ouders denken en beslissen informeel en formeel mee met de school. De school legt verantwoording af over haar werk aan de ouders.

Figuur 2.1. Doelen educatief partnerschap. Smit, Sluiter, Driessen, 2006.

Stimuleren van educatief partnerschap

Ouders brengen hun kind iedere dag voor meerder uren naar school en hebben daarom van nature een belangrijke plaats in de organisatie. Beleid over ouderbetrokkenheid kan duidelijkheid scheppen voor ouders en leerkrachten binnen het samenwerken.

Er zijn verschillende rollen van ouders binnen de school beschreven. Onderstaand schema geeft naar mijn mening het duidelijkst weer welke rollen ouders kunnen innemen en welke rol daar tegenover staat vanuit school (De Wit, 2005).

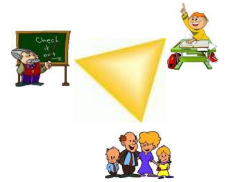
Rollen van ouders	Complementaire rollen van de school
a. Bestuurder of 'constituent' en daarmee opdrachtgever	a. Uitvoerder van opdrachten van het bestuur
b. 'Leverancier' van kinderen	b. 'Afnemer' van kinderen
c. Consument of klant: afnemer van diensten	c. Leverancier van diensten of dienstverlener
d. Stakeholder of belanghebbende, en exponent van de lokale gemeenschap, die rekenschap vraagt	d. Eindverantwoordelijke die rekenschap en verantwoording aflegt aan zijn stakeholders / de lokale gemeenschap
e. Participant en leverancier van diensten	e. Gebruiker van diensten van de ouder
f. Gelijkwaardige partner	f. Gelijkwaardige partner

Figuur 2.2. Rollen van ouders. De Wit, 2005

Het kan helpend zijn om een ouder te typeren zodat je als leerkracht proactief kunt handelen. Nadelen kunnen zijn dat het vooroordelen in de hand werkt en dat er geen rekening wordt gehouden met de emotie van de ouder op dat moment. Bovendien kunnen ouders verschillende rollen of combinaties van rollen laten zien. Ook kunnen aan een rol uiteenlopende opvattingen te grondslag liggen (De Vries, 2007. De Wit, 2005).

Het is van belang dat de school zicht krijgt op wensen en belangen van alle ouders binnen de school en deze ook erkent (Smit, Sluiter en Driessen, 2006). Vanuit deze inzichten kan dan een visie geformuleerd worden met betrekking tot de ouderbetrokkenheid. Doordat er gekeken wordt naar opvattingen is een visie altijd context gebonden en zal deze regelmatig herijkt moeten worden (De Wit, 2005). Als er een visie is opgesteld worden doelstellingen in het jaarplan opgenomen waarmee strategisch kan worden gewerkt aan de ouderbetrokkenheid.

Mijn onderzoek zal zich vooral richten op het toerustingsdoel en het pedagogisch doel van educatief partnerschap waarbij ik erop gericht ben om het ontwikkelingsondersteunend gedrag van ouders te stimuleren door middel van gesprekken. Gesprekken die meer het karakter van een dialoog hebben zijn van hogere waarde voor de ontwikkelingsondersteuning van de leerling (Van der Schaaf, Van den Berg, 2009).

2.1.2 Oplossingsgerichte communicatie

Een van de grondleggers van oplossingsgericht werken was psychotherapeut Milton Erickson (1901-1990). In zijn therapieën leerde hij zijn patiënten hun eigen oplossingscapaciteiten ontdekken en gebruiken. In de jaren 70 richtten Insoo Kim Berg en Steve de Shazer het centrum voor SFBT op. Deze Solution Focused Brief Therapie was gebaseerd op dezelfde werkwijze als Milton Erickson gebruikte. Deze vorm van therapie bleek erg succesvol te zijn binnen de hulpverlening en kreeg een vertaling naar het onderwijs.

Aanvankelijk was het Ben Furman die op een kleuterschool in Finland samen met enkele betrokken leidsters het oplossingsgericht werken invoerde. Al gauw bleek dat met enkele aanpassingen in de werkwijze en taal niet alleen jonge kinderen baat hadden bij een oplossingsgerichte aanpak, maar ook de oudere leerlingen. Via België, waar onder meer Myriam Le Fevere De Ten Hove een grote rol heeft gespeeld heeft het oplossingsgericht werken uiteindelijk zijn weg naar Nederland gevonden.

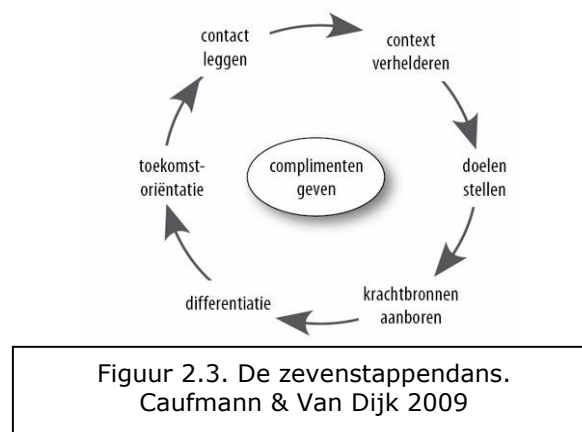
Tegenwoordig weet men veel meer van hersenwerking af dan vroeger. Met een SPECT scan kan zichtbaar worden gemaakt welke zenuwbanen gestimuleerd worden bij aangename of onaangename gevoelens. SPECT scans laten zien dat vooropstellen van concrete doelen, geven van complimenten en de hoop op verandering de zenuwbanen van de goede gevoelens stimuleren. Het gevolg hiervan is dat er meer efficiënte reacties komen, meer interesse wordt getoond en dat mensen meer in staat zijn om hun eigen capaciteiten aan te spreken (Le Fevere De Ten Hove, Callens, Geijsen, Maene, 2007).

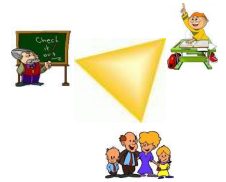
Bij oplossingsgericht werken ga je op zoek naar de krachtbronnen van de mensen en kinderen waarmee je in gesprek bent. Je gaat op zoek naar de mogelijkheden in plaats van de struikelblokken: "het glas is halfvol!"

Deze positieve instelling past helemaal bij mij als persoon. Op grond van de oplossingsgerichte uitgangspunten zijn er protocollen ontwikkeld voor oplossingsgerichte gesprekken. Toch kom je er niet zonder vertrouwen in andermans kunnen (Cauffman & Van Dijk, 2009). Oplossingsgericht werken wordt daarom meer gezien als een grondhouding dan als een truc die je kunt leren. Oplossingsgericht werken is gebaseerd op drie basisaxioma's die ten grondslag liggen aan succesvolle interventies. Te weten (Cauffman & Van Dijk, 2009; Kayser, 2010):

1. *Als iets niet werkt, leer ervan en doe iets anders.*
2. *Als iets wel (of beter) werkt, doe er meer van.*
3. *Als iets blijkt te werken, leer het (van/aan) iemand anders.*

Daarnaast maken Cauffman en Van Dijk (2009) gebruik van de "onderwijstango" een zevenstappendans waarbij interactie tussen de gesprekspartners schematisch wordt weergegeven in 7 stappen die gezamenlijk leiden tot goede oplossingsgerichte communicatie.

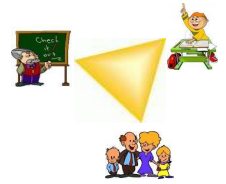
Specifiek voor kinderen is er de methode Kids' Skills (Furman, 2006). Deze methode is ontwikkeld in Finland en via onder meer België naar Nederland gekomen. Kinderen leren op een positieve manier te komen tot oplossingen. Ze leren vaardigheden aan volgens een plan van 15 stappen waarbij net als bij de theorie van Caufmann en van Dijk wordt uitgegaan van het idee dat de basis voor de oplossing in de kern aanwezig is. Onder invloed van de westerse therapie is de gedachte ontstaan dat problemen van kinderen veroorzaakt worden door de factoren in hun omgeving. Door niet stil te staan bij de oorzaak, maar te focussen op de aan te leren vaardigheid wordt voorkomen dat volwassenen met een beschuldigende vinger naar elkaar wijzen.

Met Kids' Skills starten kinderen met het pellen van de problemen, ze worden vertaald naar in vaardigheden. Vervolgens wordt de motivatie opgebouwd waarna de vaardigheid wordt geoefend en ten slotte wordt het leren versterkt.

De kracht van oplossingsgericht werken ligt verscholen in de taal. Bij oplossingsgerichte communicatie is het gebruik van positief taalgebruik essentieel. Berg en Steiner (2002), Cauffman en Van Dijk (2009) en Kayser (2010) maken allen gebruik van enkele fundamenteën die voor elk oplossingsgericht gesprek gelden. Zo wordt er altijd uitgegaan van de kracht en sterkte van de mensen zelf, deze zijn voor ieder uniek. Ook heeft elk probleem per definitie de oplossing in zich zolang je uit gaat van aan te leren vaardigheden. Door middel van positieve taal ga je van weerstand naar coöperatie (Le Fevere De Ten Hove, Callens, Geijsen, Maene, 2007).

Van Weerstand	Naar coöperatie
MINDER aandacht voor problemen	MEER aandacht voor oplossingen
MINDER zoeken naar de oorzaak van het probleem	MEER zoeken naar de uitzonderingen op het probleem
MINDER oplossingen aanbieden	MEER oplossingen uitlokken
MINDER aandacht voor moeilijkheden	MEER aandacht voor opportuniteiten
MINDER direct	MEER indirect
MINDER autoritair	MEER permissief
MINDER verdedigend	MEER goedkeurend
MINDER interveniërend	MEER positief commentariërend
MINDER aandacht voor last veroorzaakt door lastig gedrag	MEER aandacht voor positieve aspecten van lastig gedrag
MINDER neutraliteit	MEER feliciteren
MINDER ons eigen taalgebruik	MEER taalgebruik van de leerling
MINDER confrontatie	MEER aansluiten bij...
MINDER doe-opdrachten	MEER observatieopdrachten
MINDER opdrachten opleggen	MEER opdrachten motiveren
MINDER boksen	MEER judo

Figuur 2.4 Van weerstand naar coöperatie
Le Fevere De Ten Hove, Callens, Geijsen, Maene, 2007

2.2 Inclusie

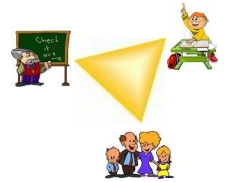
Inclusie

Zowel nationaal als internationaal is inclusie een belangrijk onderwerp. Inclusie heeft een directe link met systeemgericht denken en werken vanwege het feit dat kinderen in beide thema's niet los van hun omgeving gezien kunnen worden. Door de op handen zijnde wet met betrekking tot passend onderwijs lijkt het alsof inclusie een nieuw begrip is. Niets is minder waar. Nederland heeft een aantal internationale verdragen getekend waarmee de verplichting werd aangegaan om inclusie vorm te geven. Een van de belangrijkste verdragen is de Salamanca verklaring (Unesco, 1994). Deze heeft onder andere geleid tot het project Weer Samen Naar School. Inclusie draait om het behartigen van de rechten van ieder mens en kind in het onderwijs en de samenleving. In het bijzonder wordt er gesproken over gelijke rechten voor mensen met een beperking. Maar alleen inclusie is ook exclusie. Niet alle kinderen hebben behoefte aan inclusie. Samen waar het kan en apart waar het moet. Gelijke rechten hebben is niet hetzelfde als gelijke plichten. Zicht krijgen op de behoefte van kinderen is daarom noodzakelijk. Educatief partnerschap en oplossingsgericht communiceren kunnen in mijn ogen een belangrijke bijdrage leveren aan de ontwikkeling van een inclusieve school. Met dit praktijkgericht onderzoek denk ik dan ook een bijdrage te kunnen leveren aan inclusief onderwijs op onze basisschool.

2.3 Samenvatting

Het theoretisch kader geeft inhoud aan het protocol en formulier dat ontworpen gaat worden. Onderstaande punten zijn daarbij het meest van belang:

- Gebruik positieve taal; hoe moet het wel.
- Hou de stapjes klein (kids' skills/ zevenstappen dans).
- Maak gebruik van supporters, deel het plan.
- Werk toekomstgericht.
- Bespreek verwachtingen van leerkrachten en ouders over de communicatie (dat zal gebeuren in de interviews).

3. Onderzoeksmethodologie

In dit hoofdstuk ga ik beschrijven welke vorm van onderzoek ik heb gekozen en wat dit betekent voor mijn rol als onderzoeker. Ook zal ik aangeven welke onderzoeksmethoden ik met welk doel heb gebruikt.

3.1 Onderzoeksopzet

Dit onderzoek heeft betekenis op en voor basisschool Sint Franciscus en is daarom per definitie context gebonden. Naar mijn idee wordt kennis gevoed door theorie en meningen, kennisontwikkeling komt tot stand door interactie binnen de sociale context. Het onderzoeksparadigma dat hierbij past is een mix van het interpretatieve en kritisch-emancipatorisch onderzoeksparadigma.

Als onderzoeksstrategie is het ontwerponderzoek het best passend. Ontwerponderzoek is een vorm van interventieonderzoek en participatief praktijkonderzoek (De Lange, R., Schuman, H., & Montesano Montessori, N., 2011). Bij dit onderzoek wordt nadrukkelijk naar het hele systeem binnen onze school gekeken, dat wil zeggen dat kinderen, teamleden en ouders vanaf het begin tot eind betrokken zijn bij dit onderzoek. Deze holistische benadering kenmerkt een ontwerponderzoek. De deelnemers zullen in die zin ook fungeren als mijn critical friends om mij scherp te houden met betrekking tot de inhoud van het onderzoek.

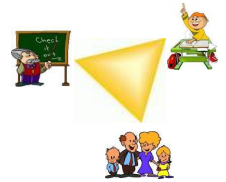
Bij elk stuk van het onderzoek zal de PDCA cyclus terugkeren waarbij je volgens cyclisch karakter je plan opstelt, uitvoert, evalueert en bijstelt.

In mijn onderzoek zijn 3 fasen zichtbaar die passen bij ontwerponderzoek (De Lange, R., Schuman, H. & Montesano Montessori, N., 2011).

De eerste fase is het vooronderzoek. Deze fase bestaat uit een behoefte- en contextanalyse, een literatuurstudie en een studiegericht op goodpractice voorbeelden. In deze fase komen de onderzoeksmethodes terug die worden beschreven in hoofdstuk 3.1.1. In deze fase zal de input van de deelnemers erg groot zijn omdat er onder andere een behoefteanalyse met behulp van individuele interviews plaats vindt. Het is belangrijk om elke stap steeds weer terug te koppelen en bij te stellen. Na het vooronderzoek start de ontwerpfase. Als alle informatie uit het vooronderzoek goed is geëvalueerd en bijgesteld met de deelnemers zullen alle criteria voor het ontwerp bekend zijn. In de ontwerpfase wordt een conceptontwerp opgesteld dat ook weer volgens de PDCA cyclus zal worden bijgesteld. Het ontwerp betekent in mijn geval een gespreksformulier met een daarbij horend protocol over het inzetten van kind- en oudergesprekken. De deelnemers zijn betrokken bij het bijstellen van het concept voordat ermee wordt geëxperimenteerd, tijdens de uitprobeerfase en tijdens de evaluatie. Voorafgaand aan de uitprobeerfase wordt het concept aan de deelnemers gepresenteerd in de vorm van een focusgroep. Deelnemers kunnen gezamenlijk in gesprek over het concept en geven hun feedback hierop. Na een eventuele bijstelling zal het concept worden uitgetoetst met de deelnemers en hun kinderen.

De laatste fase is de evaluatiefase en vormt de afsluiting van het gehele onderzoek. De uitprobeerfase wordt geëvalueerd aan de hand van de criteria die tijdens het vooronderzoek zijn geformuleerd. Met alle deelnemers kijken we dan of aan onze criteria worden voldaan en bij een positief antwoord zullen we het ontwerp voordragen aan de overige leerlingen, ouders en teamleden.

3.2 Constructie onderzoeksmethodes

Binnen de behoeften- en contextanalyse tijdens het vooronderzoek maak ik gebruik van interviews, focusgroep, literatuuronderzoek en goodpractice voorbeelden. Ik heb gekozen voor diverse onderzoeksmethodes om daarmee zorg te dragen voor een goede triangulatie.

Interview

Het voordeel van het gebruik van interviews in deze fase van het onderzoek is dat van alle betrokkenen bij dit onderzoek een afvaardiging gehoord wordt. Er zullen dan ook zowel leerkrachten, ouders als leerlingen gehoord worden. Er is ruimte voor verdieping, begrijpen en invoelen. Door de vorm van het interview is er veel ruimte voor wensen en verwachtingen van de ander en kan ik veel gedetailleerde informatie verzamelen. Voor de leerkrachten en ouders wordt een semigestructureerd interview opgesteld. De startvragen dienen allemaal gericht te zijn op wensen en belevingen van de deelnemers waardoor deze vrij zijn om te vertellen over hun mening of visie met betrekking tot ouderparticipatie. De vragen moeten veelal open gedragsvragen en vragen naar meningen of visie zijn zodat de deelnemer vrij is om te vertellen. Van mij als onderzoeker vraagt het om een open houding aan te nemen waarin veel ruimte is voor de ander. De basiscommunicatie dient professioneel en open te zijn zodat de deelnemer zich vrij en veilig voelt (De Lange, R., Schuman, H. & Montesano Montessori, N., 2011). Bij de leerlingen wordt een interview opgesteld waarbij de leerlingenraad gezamenlijk met mij als gespreksleider in discussie gaan over hoe zij gesprekken met leerkrachten in zouden willen richten. Tijdens dit interview moet ik als onderzoeker vooral doorvragen zonder mijn normen en waarden op te leggen. Ik laat hierbij de leerlingen zelf een samenvatting maken van het gesprek met behulp van een mindmap. De interviews dragen bij aan het beantwoorden van deelvraag 1 en 2. Voor alle interviews stel ik vooraf een vragenlijst samen die ik ga gebruiken als leidraad bij de interviews. De vragenlijst leg ik vooraf voor aan enkele critical friends. De analyse van de interviews zal een kwalitatieve analyse zijn waarbij ik gebruik ga maken van een codeboom.

Focusgroep

Bij het ontwerponderzoek staat de PDCA cyclus centraal. De focusgroep kan mij helpen om bij elk stuk van mijn onderzoek te kijken naar de gelopen route of het conceptontwerp en dit steeds weer bij te stellen. De focusgroep komt terug in zowel het vooronderzoek als de ontwerpfase en de evaluatiefase.

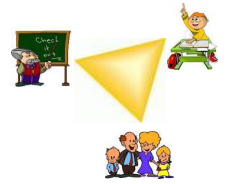
Tijdens het vooronderzoek wordt de focusgroep vooral gevraagd naar de herkenbaarheid van hun mening en visie over het verslag van de interviews. Zijn de juiste criteria naar voren gekomen of zijn er aanvullingen en wijzigingen? In de ontwerpfase wordt de focusgroep gevraagd naar hun mening over het conceptontwerp en wordt het concept eventueel bijgesteld. Bij de evaluatiefase wordt gekeken naar de uitvoering van het concept en wordt het concept bijgesteld tot een definitief ontwerp.

De focusgroep bestaat uit leerkrachten en ouders die tijdens een door mij als onderzoeker begeleid gesprek informatie met elkaar delen en uitbouwen. De focusgroep leidt tot een gezamenlijk concept waarbij draagkracht en synergie belangrijk zijn.

De focusgroep draagt bij aan het verdiepen van het antwoord op de deelvragen 1 en 2. Vooraf aan de focusgroep maak ik een PowerPointpresentatie die als agenda kan dienen voor de bijeenkomst. Een moderator (CF) zal ervoor zorgen dat alle onderwerpen aan bod komen en helpt mij bij de verslaglegging en de analyse van het gesprek.

Literatuuronderzoek

Het literatuuronderzoek vindt in een vroeg stadium plaats. Het dient als oriëntatie op de kernbegrippen binnen mijn onderzoek en resulteert in criteria die gelden voor het ontwerp. De onderzochte literatuur geeft een antwoord op de deelvragen 1 en 3. Deze deelvragen zijn dan ook leidend bij het bepalen van de relevantie van de gevonden literatuur.

Ik ga bewust op zoek naar artikelen en boeken uit de aanbevolen literatuur vanuit de opleiding. Verder kan google scholar veel materiaal bieden waarbij de overzichtsartikelen erg behulpzaam kunnen zijn om de hoeveelheid literatuur te beperken. Verder is het nodig om goed te kijken naar de relevantie bij onze school. Zeker bij het stuk over educatief partnerschap bestaan er veel artikelen over grote scholen in grote steden met een hoog aantal allochtone leerlingen terwijl wij een kleine dorpsschool zijn met een zeer laag percentage allochtone leerlingen.

Goodpractice voorbeelden

In de voorfase is het onderzoeken van goodpractice voorbeelden relevant om zicht te krijgen op details en inspiratie op te doen. In mijn netwerken zijn 2 scholen waarbij ik op bezoek ga en vraag naar het ontwerp, de doelstelling en de praktische uitvoering. De goodpractice voorbeelden geven een antwoord op deelvraag 3. Een van de scholen waarbij ik op bezoek ga heeft aangeboden om mijn ontwerp data analyse en ontwerp kritisch te bekijken als de ontwerpfase is afgesloten.

3.3 Data analyse

De onderzoeksmethodes die worden gebruikt in dit onderzoek lenen zich voor kwalitatieve data analyse.

Voor de data analyse maak ik gebruik van een inductieve benadering (De Lange, R., Schuman, H. & Montesano Montessori, N., 2011). Ik probeer zo open mogelijk data te verzamelen waarna ik verbanden ga leggen tussen de waargenomen informatie.

Voor de interviews heeft dat als gevolg dat deze interviews letterlijk worden uitgeschreven en gecodeerd worden (Boeije, H.R., 2005).

In de eerste fase van het coderen, het open coderen, worden kernwoorden en begrippen genoteerd. Bij de tweede fase, axiaal coderen, worden de begrippen samengebracht onder overkoepelende begrippen. Op deze manier ontstaat een codeboom (bijlage 3). In de derde fase wordt er selectief gecodeerd. Hierbij worden kerncategorieën gezocht die het geheel samenvatten. Van deze kerncategorieën wordt de onderlinge samenhang duidelijk gemaakt.

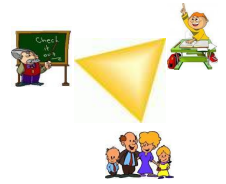
Bij de focusgroep, het literatuuronderzoek en de goodpractice voorbeelden maak ik ook gebruik van een inductieve benadering. Hier ga ik direct op zoek naar de kerncategorieën en overkoepelende begrippen waardoor dit rechtstreeks zal resulteren in een mindmap of woordparaplu.

Alle geanalyseerde data worden ter controle en aanvulling voorgelegd aan de betrokken personen, hiermee wordt een betrouwbaar verslag gerealiseerd.

3.4 Ethische dilemma's

Er wordt bij educatief partnerschap uitgegaan van gelijkwaardigheid, maar kritische kanttekeningen hierbij zijn dat machtsverhoudingen kunnen leiden tot moeilijke en complexe situaties (Menheere, A. & Hooge, E., 2010). Het mag duidelijk zijn dat het streven naar een gelijkwaardigheid tussen ouders en leerkrachten binnen educatief partnerschap niet hetzelfde is als gelijkheid. Waar de betrokkenheid van ouders gekenmerkt wordt door affectie, aspiratie en liefde is de betrokkenheid van leerkrachten een professionele betrokkenheid gevoed door kennis en ervaring. Juist deze kennis en ervaring zorgen ervoor dat leerkrachten een gelijkwaardige relatie zien als aantasting van hun professionaliteit (Menheere, A. & Hooge, E., 2010). Voor mij betekent dat dat ik gedurende het hele proces van het onderzoek de professionaliteit van de leerkrachten herken en erken zodat zij zich met respect bejegend voelen.

Binnen het onderzoek wordt van de deelnemers gevraagd om zich vrij te kunnen uiten, ook wanneer meningen niet gedeeld worden. Dit vraagt om een grote mate van veiligheid en openheid. Binnen bijeenkomsten zal gestreefd worden naar synergie. De deelnemers moeten kunnen vertrouwen op de integriteit van de onderzoeker met betrekking tot hun privacy. Hiervoor moet de onderzoeker transparant zijn en

deelnemers informeren, vertrouwelijkheid garanderen en rekening houden met de belasting die het onderzoek vormt voor de deelnemers.

Tijdens het onderzoek is het van belang om het doel steeds voor ogen te houden te allen tijde te weten waar je staat in het proces en wat je wilt bereiken. Op deze manier kan ik de interne validiteit garanderen (De Lange, R., Schuman, H. & Montesano Montessori, N., 2011).

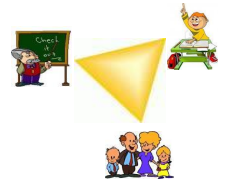
3.5 Samenvatting

De deelvragen leveren ontwerprichtlijnen op en geven antwoord op de onderzoeksvraag:

Hoe kan ik oplossingsgerichte gesprekken met kinderen vormgeven en gebruiken zodat zij een bijdrage leveren aan educatief partnerschap.

Dit kan ik op de volgende manieren onderzoeken:

Deelvraag	Onderzoeksmethode
Wat wordt verstaan onder educatief partnerschap en hoe kun je dit stimuleren?	Literatuuronderzoek.
Waar hebben kinderen, ouders en leerkrachten behoefte aan als het gaat om communicatie en educatief partnerschap?	Interviews met kinderen, ouders en leerkrachten. Focusgroep.
Hoe zien oplossingsgerichte gesprekken met kinderen eruit en welke praktijkvoorbeelden zijn er?	Literatuuronderzoek en goodpractice voorbeelden.

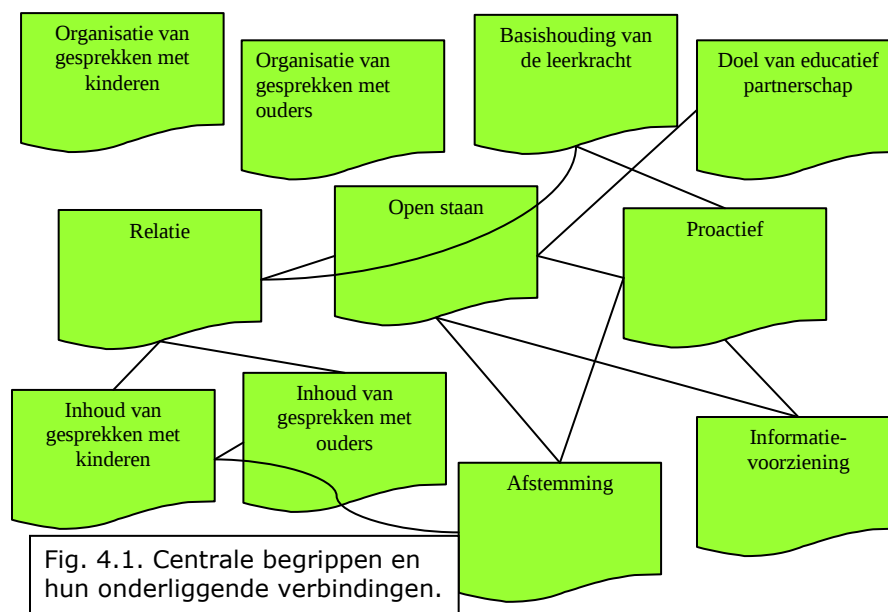
4. Data en resultaten

Hieronder ga ik beschrijven hoe ik gedurende het onderzoek de data heb geanalyseerd. Gedurende de periode van het onderzoek heb ik een logboek bijgehouden (zie bijlage 7) waarin ik een uitgebreide beschrijving geef van het hele onderzoeksproces.

4.1 Data

4.1.1 Interviews

De interviews heb ik opgenomen met behulp van een voicerecorder en na afloop letterlijk opgeschreven. Deze uitwerking heb ik opgestuurd naar de betreffende deelnemer. Na uitwerking van alle interviews ben ik begonnen met het open coderen. Hierbij heb ik alle interviews opnieuw doorgenomen en heb ik alle kernwoorden per interview genoteerd in de bewoording van de deelnemer. Vervolgens ben ik bij het axiaal coderen de kernwoorden van de verschillende interviews gaan vergelijken en heb deze samengebracht onder overkoepelende begrippen. Dit vormde een hele lange codeboom. Deze codeboom heb ik samen met de gecodeerde interviews opgestuurd naar mijn leidinggevende ter controle. Vervolgens ben ik verder gegaan met het selectief coderen en heb ik samen met een critical friend gezocht naar kerncategorieën die het geheel nog meer zouden samenvatten (figuur 4.1). Enkele stukken uit de interviews staan opgenomen in bijlage 6.

In het verslag van de interviews is eerst de gewenste situatie geschetst. Vervolgens zijn vanuit de schaalvragen verbeterpunten en pluspunten aan de orde gekomen en vervolgens zijn hier criteria uit naar voren gekomen die gelden voor het ontwerp. Voor het volledige verslag verwijs ik naar bijlage 3. Hier beperk ik me tot de schaalvragen, verbeterpunten, pluspunten en richtlijnen voor het ontwerp.

De deelnemers geven onze huidige situatie rondom educatief partnerschap een 7. De beoordelingen variëren tussen de 6 en de 8. De deelnemers uit het team beoordelen zich met een gemiddelde van 7-, de deelnemende ouders komen uit op een gemiddelde 7.

Naar aanleiding van de schaalvraag is de deelnemers gevraagd wat nou maakte dat het dit punt was en niet hoger of lager uitviel. Hieronder staan de verbeterpunten en pluspunten die hieruit naar voren kwamen.

Verbeterpunten	Pluspunten
Communicatie over het handelen in de klas, informatie over toetsen/ huiswerk e.d.	Luisteren naar het kind
Communicatie over gebeurtenissen/ voorvallen/ conflicten op school of in de klas	Begrijpen van het kind
Veel reactief, weinig proactief/ initiatief tonen	Open houding
Meer in gesprek met ouders over sociale vaardigheden	Veel contact
Vaker in gesprek met het kind	Luisteren naar de ouders
Sneller inspelen op onderwijsbehoeften van het kind	Werken met portfolio's (onderbouw)
Meer praten over het kind i.p.v. wat hij kan	Aansluiting bij zorgleerlingen
Bewustwording creëren m.b.t. normen en waarden in de omgang met anderen	Inzichtelijke en eerlijke informatie tijdens oudergesprekken

Fig. 4.2. Overzicht van verbeterpunten en pluspunten.

Pluspunten

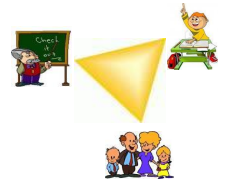
Er wordt steeds meer en beter geluisterd naar het kind, de ouders hebben het gevoel dat de kinderen begrepen worden. De school heeft een open houding, ze zal alle vragen beantwoorden en altijd reageren. Er is veel contact tussen ouders en leerkrachten. Er wordt meer en beter geluisterd naar de ouders. In de onderbouw wordt met behulp van portfolio's een beeld neergezet van wat kinderen kunnen en doen op school, dit wordt gewaardeerd. Bij zorgleerlingen is er een goede aansluiting op de onderwijsbehoeften. Tijdens oudergesprekken is er eerlijke en inzichtelijke informatie over de ontwikkeling van het kind.

Verbeterpunten

Ouders geven aan dat de informatievoorziening over het reilen en zeilen in de klas te algemeen is en via verschillende kanalen verloopt. Ook wordt er te weinig of alleen op vraag van ouders gecommuniceerd over de plannen op lange termijn. Bij voorvallen op school hebben de ouders meer behoefte aan het horen van de andere kant van het verhaal, ze missen een stukje hoor-wederhoor. Het zou gewaardeerd worden als de school hier een meer proactieve houding in zou laten zien, vaak laten ouders het er maar bij zitten omdat ze de leerkrachten niet "lastig willen vallen" met hun vragen. Ze nemen de leerkracht dan als het ware in bescherming. Ouders en leerkrachten zouden meer samenwerking willen zien met betrekking tot de sociale vaardigheden/ sociaal-emotionele ontwikkeling. Door vaker met het kind in gesprek te gaan is het mogelijk om beter en sneller in te spelen op de onderwijsbehoeften van het kind. In gesprekken is het wenselijk om meer beelden te scheppen over hoe het kind zich gedraagt en ontwikkelt. Met kinderen mag in de groep meer aandacht besteedt worden aan respectvol omgaan met elkaar.

Wat betekent dit voor mijn onderzoek?

De eerste twee verbeterpunten worden schoolbreed opgenomen tijdens een studiemiddag en enkele vergaderingen waarin we afspraken gaan maken over hoe we in onze communicatie beter, sneller en meer proactief kunnen zijn naar ouders. Deze interviews worden door het MT en de schoolbegeleider gebruikt om hierover afspraken te maken met de teamleden. Het laatste verbeterpunt wordt meegenomen in het dit

schooljaar te ontwikkelen omgangsprotocol dat door leerlingen, leerkrachten en ouders samen wordt opgezet. Dat betekent dat ik in mijn ontwerp de verbeterpunten 3 t/m 7 meeneem en daarbij gebruik ga maken van zoveel mogelijk pluspunten.

Het ontwerp moet aan de volgende ontwerprichtlijnen voldoen (deze lijst is bijgesteld na de focusgroep bijeenkomst):

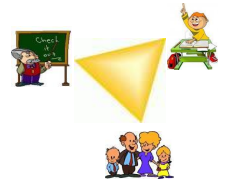
- Er moet op zo'n manier gewerkt worden dat er snel en eenvoudig terugkoppeling tussen leerkracht en ouders mogelijk is. (proactief, organisatie)
- Bij voldoende partnerschap en proactief handelen zouden 2 oudergesprekken voldoende zijn.
- Er moet veel ruimte zijn voor sociale vaardigheden/ gedrag, ook op groepsniveau. (inhoud, afstemming)
- Het moet zodanig in te passen zijn in de klas dat er met regelmaat gesprekken tussen leerling en leerkracht plaats kunnen vinden. (relatie, organisatie)
- Er moet ruimte zijn voor de onderwijsbehoeften van het kind. (relatie, open staan)
- Het ontwerp moet een herkenbaar en authentiek beeld geven van wie het kind is en niet alleen van wat hij kan. (basishouding leerkracht, afstemming, inhoud, informatievoorziening)

De leerlingenraad is ook betrokken geweest bij de behoefteanalyse. Tijdens de bijeenkomst hebben we gewerkt met een placemat waarop de kinderen zelf hun kernwoorden en begrippen noteerden. Daarop hebben we samen een mindmap gecreëerd (bijlage 5) waarin we op zoek zijn gegaan naar de kerncategorieën. We hebben gesproken over gesprekken tussen leerkracht en leerling, gesprekken tussen leerkracht en ouders, organisatie van de kindgesprekken en vastleggen van de kindgesprekken.

De kinderen geven aan dat gesprekken tussen leerkracht en leerling moeten gaan over de klas en over het kind zelf. Wat betreft de klas gaat het over het gedrag in de groep. Pesten wordt hierbij specifiek genoemd. Bij het kind zelf gaat het over het gedrag van het kind zelf en over de prestaties van de leerling. Het doel van een gesprek moet zijn om erachter te komen wat het kind kan verbeteren/ leren. In de gesprekken met ouders moet volgens de kinderen alles besproken worden waarover in de kindgesprekken is gesproken. Daarnaast vinden de kinderen het belangrijk dat ouders weten hoe we leren op school en welk extra werk de kinderen mee naar huis krijgen. De kinderen varieerden in het aantal gesprekken van 4 a 5 keer per jaar tot 10 keer per jaar, later werd benoemd dat dat ook naar behoefte kon worden ingezet. De kinderen willen genoeg tijd hebben om alles met de leerkracht te kunnen bespreken, dat kan variëren van 10 minuten tot 25 minuten. De gesprekken mogen onder schooltijd, maar ook na schooltijd, bijvoorbeeld op vrijdagmiddag. Rond de vakanties en voor de rapporten vinden de kinderen logische momenten voor een gesprekje. De kinderen willen ook zelf terugkoppelen naar hun ouders wat ze bespreken met de leerkracht. Ze willen dit eerst opschrijven, bijvoorbeeld in een mindmap. Ze willen in ieder geval niet gesprekken op laten nemen.

Vanuit de leerlingenraad zijn de volgende ontwerprichtlijnen geformuleerd:

- Hoe gaat het in de klas (relaties/ pesten).
- Hoe gaat het met mij? (gedrag en cognitief)
- Er moet een doel zijn; wat kan ik beter doen?
- Alle bovenstaande zaken moeten ook met de ouders besproken.
- Hoe we werken in de klas, huiswerk en oefenwerk en toetsen moeten ook met de ouders besproken worden.
- Gesprekken moeten tussen de 10 en 25 minuten duren.
- Er moet minimaal 4 keer per jaar een gesprek plaatsvinden tussen leerkracht en leerling.
- Gesprekken mogen na school, als ze maar individueel zijn.
- Gesprekken worden schriftelijk vastgelegd, de kinderen koppelen regelmatig zelf terug met de ouders.

4.1.2 Focusgroep

Focusgroep naar aanleiding van de interviews.

Met de deelnemers van de interviews is het proces van de interviews doorgelopen. Ouders en leerkrachten herkenden zich in de begrippen en het opgestelde verslag. Bij de criteria waren er een aanvulling en twee vragen. Als aanvulling is punt 1 van de criteria uit de interviews aangepast waardoor duidelijk naar voren kwam dat er wederzijdse terugkoppeling is tussen ouders en leerkrachten en niet alleen van leerkracht naar ouders. De vragen gingen over de bruikbaarheid van een gespreksformulier ten opzichte van twee formulieren. In dit laatste geval zouden ouders en leerlingen dan een ander gespreksformulier hanteren. Hiermee werd de nadruk gelegd op de bruikbaarheid en de hanteerbaarheid van het ontwerp. Ook werd gevraagd of we de kinderen toestemming zouden moeten vragen om de informatie uit de leerlinggesprekken met de ouders te bespreken. Om het kind als partner mee te nemen moet je het met de kinderen over toestemming hebben. Als het kind geen toestemming geeft moet je hier als leerkracht ook respectvol mee omgaan. De leerlingenraad heeft aangegeven dat alles wat met de leerkracht wordt besproken ook met de ouders besproken moet worden, het kan echter voorkomen dat een kind iets in vertrouwen vertelt. In principe gaan we ervan uit dat alles met de ouders wordt besproken tenzij een kind anders aangeeft en de leerkracht met het kind besluit om dit niet met de ouders te bespreken.

De deelnemers van de interviews hebben ook de criteria bekeken die uit de overige onderzoeksmethoden naar boven zijn gekomen. De deelnemers stonden te kijken van de criteria die de leerlingenraad stelde en waren erg te spreken over het inzicht dat de kinderen toonden.

Bij de eindconclusie van de richtlijnen voor het ontwerp kwam de vraag waarom we om de driehoek leerlingen-ouders-leerkracht te versterken de kinderen niet uitnodigden bij de oudergesprekken in november en maart. Voor de duur van het onderzoek gaan we dit uitproberen. Bij de evaluatie wordt er gekeken of dit een meerwaarde heeft bij alle partijen. Indien dit zo is zal dit mee worden genomen naar het team in het advies.

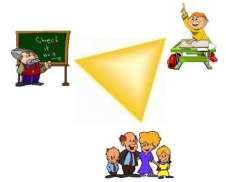
4.1.3 Goodpractice voorbeelden

De twee scholen die ik heb leren kennen via mijn netwerk stonden open voor mijn vragen en hebben mij heel veel informatie gegeven. Bij een van de scholen heb ik een bezoek kunnen afleggen en de werkwijze rondom kindgesprekken in bedrijf kunnen zien. Ik heb de scholen verschillende vragen voorgelegd en hun vooral veel laten vertellen. De informatie die ze mij hebben gegeven heb ik verwerkt in een woordparaplu (bijlage 4) welke qua werkwijze vergelijkbaar is met een codeboom. De volgende richtlijnen zijn opgesteld voor het ontwerp:

- De kinderen zijn zelf verantwoordelijk voor hun plan (opstellen en vastleggen).
- Hou het kort (kids' skills is bijvoorbeeld te lang) wanneer je het in wilt zetten voor alle leerlingen.
- Hou het eenvoudig.

Tips:

- Werk oplossingsgericht.
- Maak bij de start gebruik van kindercoachkaarten.
- Maak het visueel in de klas (bijvoorbeeld doelenbord en wall of fame).
- Kinderen vinden het moeilijk om doelen te formuleren wanneer ze dit niet gewend zijn. Laat daarom zeker in de beginfase toe dat kinderen ook cognitieve doelen formuleren naast gedrag- en werkhoudingsdoelen.

4.1.4 Literatuuronderzoek

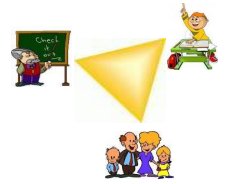
Het literatuuronderzoek heeft zich afgespeeld in de startfase van mijn onderzoek en heeft geresulteerd in het theoretisch kader van hoofdstuk 2. Bij het literatuuronderzoek heb ik per gevonden artikel of boek een samenvatting gemaakt. Vanuit deze samenvattingen ben ik op zoek gegaan naar overkoepelende begrippen en uiteindelijk naar kerncategorieën. Deze werkwijze lijkt heel veel op het axiaal en selectief coderen zoals bij de interviews is gebeurd. Ik heb ervoor gekozen om een mindmap (bijlage 2) te gebruiken bij de vastlegging van de overkoepelende begrippen en kerncategorieën omdat dit bij ons op school een gebruikelijke vorm is voor het vastleggen van boekverslagen. Na het maken van de mindmap kon ik de gevonden theorie relatief makkelijk samenvatten in het theoretisch kader. Vanuit het literatuuronderzoek ben ik tot de volgende ontwerprichtlijnen gekomen:

- Gebruik positieve taal; hoe moet het wel.
- Hou de stapjes klein (kids' skills/ zevenstappen dans).
- Maak gebruik van supporters, deel het plan.
- Werk toekomstgericht
- Bespreek verwachtingen van leerkrachten en ouders over de communicatie. (is reeds gebeurd in de interviews)

Om het proces goed in te zetten en om te oefenen in oplossingsgericht werken gebruik ik gedurende het onderzoek de zeven oplossingsgerichte stappen naar verandering (Furman en Ahola, 2007) zie bijlage 11 veranderproces

4.2 Cyclus bij dataverzamelen

Tijdens het vooronderzoek ben ik in stapjes te werk gegaan. Het literatuuronderzoek heeft als eerste plaatsgevonden. Naar aanleiding van het literatuuronderzoek zijn de interviews voorbereid en ben ik naar de goodpractice voorbeelden gaan kijken. Doordat ik nu wist waar ik op wilde letten bij de goodpractice voorbeelden kon ik gericht kijken en gericht vragen stellen. Naar aanleiding van informatie van een van de scholen heb ik een serie juniorcoachkaarten aangevraagd die gebruikt kunnen worden bij kindgesprekken. Ook bij de interviews wist ik nu beter wat ik wilde vragen en hoe ik de schaalvragen in kon zetten. Na de eerste interviews werd duidelijk dat ik de vragen meer moest scheiden op onderwerp zodat het voor de deelnemer duidelijk was of het over gesprekken met ouders of gesprekken met kinderen ging. Na deze bijstelling merkte ik dat de deelnemers de vragen makkelijker konden beantwoorden. De bijeenkomst met de leerlingenraad heeft plaatsgevonden na de interviews maar voor de focusgroep. Hierdoor had ik zelf al een helder beeld van de wensen en verwachtingen van de ouders en de leerkrachten. Dit heeft mij geholpen met het stellen van wat meer gerichte vragen aan de kinderen. Tegelijkertijd heb ik goed op mijn open houding gelet omdat het ook hier belangrijk was om de kinderen de ruimte te geven om hun wensen en verwachtingen uit te spreken. Bij de bijeenkomst van de focusgroep tijdens het vooronderzoek heb ik mijn bevindingen van de interviews bij de deelnemers gecheckt en een eerste opzet van het protocol gepresenteerd aan de deelnemers. Tijdens de bijeenkomst is er een open discussie ontstaan en zijn er 2 belangrijke wijzigingen in het protocol opgenomen. De kinderen zullen bij de oudergesprekken aanwezig zijn en het mapje waarin de gesprekken en afspraken worden genoteerd zal vaker dan voorgesteld mee naar huis worden gegeven.

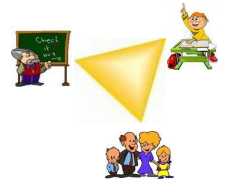

4.3 Resultaten

Het vooronderzoek en de bijbehorende focusgroep heeft geleid tot de eerder genoemde richtlijnen voor het ontwerp. Enkele richtlijnen overlappen elkaar, na uitfiltering blijft de volgende lijst over:

- Inhoud
 - Sociale vaardigheden/ gedrag
 - Groepsproces
 - Resultaten
 - Onderwijsbehoeften
 - Doel formuleren (positief en toekomstgericht)
- Organisatie
 - Makkelijk vast te leggen, deels samen met de kinderen.
 - Kindgesprekken minimaal 4 keer per jaar, verder naar behoefte.
 - Kindgesprekken duren 10 tot 25 minuten en zijn individueel
 - Oudergesprekken minimaal 2 keer per jaar, verder naar behoefte.
 - Het formulier moet de mogelijkheid bieden om snelle terugkoppeling te hebben tussen de thuissituatie en de schoolsituatie.
 - Kinderen mogen bij de oudergesprekken aanwezig zijn.
- Vormgeving
 - Plan geeft een beeld van het kind
 - Kind is mede verantwoordelijk voor het opstellen van het plan

In de ontwerpfase worden deze criteria gebruikt om tot een goed gespreksformulier en gespreksprotocol te komen waarbij gesprekken met kinderen centraal staan en vanuit dat startpunt een invulling geven aan gesprekken met ouders en educatief partnerschap. Het ontwerp is het antwoord op mijn onderzoeksvraag en staat beschreven in hoofdstuk 5.

5.Beantwoording van de onderzoeksvraag

In dit hoofdstuk ga ik terug naar mijn onderzoeksvraag en deelvragen en zal ik hier de antwoorden op geven. Ook presenteer ik hier mijn ontwerp en geef ik aan hoe ik door de PDCA cyclus te volgen tot dit definitieve ontwerp ben gekomen. Ook kijk ik terug en vooruit, wat heeft dit onderzoek nog meer opgeleverd en wat zou ik de volgende keer anders doen.

5.1 Samenhang data analyse, theoretisch kader en onderzoeksvraag

Hoe kan ik oplossingsgerichte gesprekken met kinderen vormgeven en gebruiken zodat zij een bijdrage leveren aan educatief partnerschap.

De onderzoeksvraag heb ik kunnen beantwoorden door eerst de antwoorden te zoeken op de deelvragen. Alle data, zoals gepresenteerd in hoofdstuk 4 en aanvullende informatie gekregen tijdens de ontwerpfase (ho 5.3), zijn gebruikt om te komen tot het uiteindelijke ontwerp.

In mijn onderzoeksvraag ga ik ervan uit dat er een bijdrage wordt geleverd aan educatief partnerschap wanneer ik oplossingsgerichte gesprekken met kinderen ga voeren en de inhoud van deze gesprekken ga gebruiken tijdens oudergesprekken. Schaalvragen aan het begin en einde van het onderzoek laten zien dat de deelnemers groei zien in het educatief partnerschap (bijlage 9). Bij de start van het onderzoek gaven de ouders het educatief partnerschap gemiddeld een 7, de leerkrachten gemiddeld een 6,8. Omdat de leerkrachten in hun groepen niet hebben gewerkt volgens het ontworpen protocol is hun niet gevraagd naar een nieuwe beoordeling van educatief partnerschap. De ouders beoordeelden het educatief partnerschap na afloop van de uitprobeerfase met een 7,8 wat een stijging van 0,8 punten betekent. Belangrijkste reden voor de hogere waardering was het vertrouwen dat zij hebben gekregen in de relatie tussen leerkracht en leerling waardoor zij op hun beurt weer meer vertrouwen in de leerkracht hebben gekregen. Een ouder vond dat de band tussen leerling en leerkracht heel erg was versterkt, maar de band tussen leerkracht en ouders maar minimaal was verbeterd. Deze ouder vond het ontwerp zeker geslaagd, maar kon ten aanzien van educatief partnerschap geen hogere waardering geven.

Het ontwerp zoals het hier ligt heeft dus zeker een bijdrage geleverd aan het educatief partnerschap op basisschool Sint Franciscus.

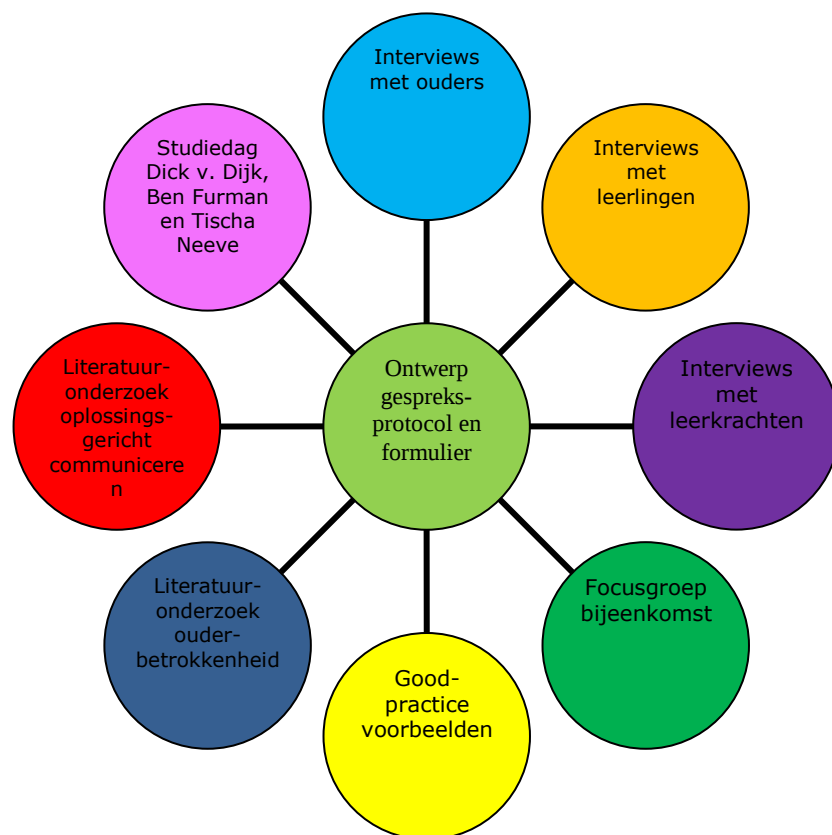

Fig.5.1. Schematische weergave van data en informatie.

5.2 Ontwerp

Het ontwerp is opgenomen in dit verslag als bijlage 8.

Het ontwerp bestaat uit 2 elementen. Enerzijds is er het protocol. In het protocol staat een tijdspad opgenomen met informatie over de acties die op dat moment moeten gebeuren en welke deelnemers aan die actie zijn gekoppeld (zie figuur 5.2).

Wanneer	Wat	Wie	Uitvoering
Augustus/ september	Eerste contact met ouders. Ieder schooljaar is er aan het begin van het jaar een informatieavond waarop de ouders kennis maken met de leerkracht en informatie krijgen over de gebruikte werkwijze en methodes. Op deze avond is er ruimte voor het stellen van algemene vragen.	Ouders en leerkracht.	Algemene informatieavond.
Oktober	Kinderen vullen VISEON in.	Kinderen	Onder schooltijd.
Oktober/ november	Eerste kindgesprek (ong. 15 minuten). Kinderen en leerkrachten hebben het eerste gesprek naar aanleiding van VISEON en de eerste resultaten. Het gespreksformulier (mindmap) wordt ingevuld.	Kinderen en leerkracht.	Onder schooltijd, leerkrachten worden door directie en IB-er een dag vrijgeroosterd om gesprekken te kunnen voeren.
November	Tweede contact met ouders (20 minuten). Tijdens de individuele ouderavonden wordt het ingevulde gespreksformulier en het rapport met de ouders en de leerling besproken. De leerling presenteert zichzelf hierbij aan de hand van de mindmap, de aan te leren vaardigheid en het plan worden samen met kind en ouders ingevuld. Het formulier gaat samen met het rapport mee naar huis. Het gespreksformulier wordt een week later weer mee terug genomen. Vanaf dit moment wordt door het kind elke 2 weken een nieuw stapje geformuleerd in het logboekje.	Ouders, leerkracht en kind	Reguliere individuele ouderavonden.

Fig. 5.2 overzicht uit het protocol oplossingsgerichte ouder- en kind gesprekken.

Als het protocol wordt gevolgd zal de leerkracht geen stappen overslaan.

Anderzijds is er het formulier met de bijlagen. Het formulier start met een mindmap die wordt gevuld met en door het kind. De leerkracht stelt enkele vragen uit de set junior coachkaarten van Espérance Blaauw. De kaarten zorgen ervoor dat de leerling en leerkracht een diepgaand gesprek kunnen hebben over het kind. Vragen zijn bijvoorbeeld: Wat zou je willen durven? Wanneer ben je een goede vriend? Waar kan je jaloers op zijn? Waar ben je trots op? In het gesprek komen sterke kanten van kinderen naar voren, maar ook minder sterke kante of beter gezegd ontwikkelpunten. Na het invullen van de mindmap wordt er een vaardigheid gekozen dat het kind graag verder wil ontwikkelen. Deze vaardigheid wordt omschreven en gevisualiseerd door middel van een tekening. Deze tekeningen worden bewaard in het mapje en opgehangen in de klas. De vaardigheid wordt omgezet in een plan. Er wordt gestart met een beschrijving van de huidige situatie. De kinderen vullen op een thermometer in waar ze al zijn en geven aan waarom. Hierbij is het belangrijk dat ze aangeven wat er nog niet goed gaat, maar ook wat er al wel goed gaat. Dan wordt beschreven waar het kind wil zijn na een bepaalde periode, ook hier staat weer een thermometer bij. Vervolgens wordt gekeken naar wat een kind nodig heeft en wat eventuele belemmeringen zijn. Na het plan komt een logboek met daarin korte stapjes naar het doel en per plan 2 evaluatiemomenten. Indien een leerling zijn doel heeft bereikt wordt de tekening van het doel op de "wall of fame" gehangen waar alle bereikte doelen worden verzameld.

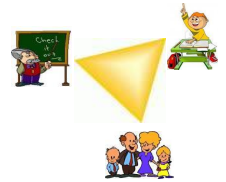
De mindmap wordt door de leerling en leerkracht ingevuld aan het begin van het schooljaar. De leerkracht wordt een dag vrij geroosterd om in een rustige omgeving met de kinderen in gesprek te kunnen gaan. De aan te leren vaardigheid en het plan worden samen met leerling, leerkracht en ouders opgesteld tijdens de ouderavonden. Iedere 2 weken wordt kort een klein stapje besproken en geëvalueerd, de leerling houdt dit zelf

Om te komen tot bovenstaand ontwerp ben ik te werk gegaan volgens de PDCA cyclus. In het logboek (bijlage 7) is uitgebreid beschreven welke veranderingen in het ontwerp zijn aangebracht en waarom. Hieronder zal een korte weergave worden gegeven. Bij de evaluatiefase staat beschreven welke tops en tips door de deelnemers zijn gegeven.

On the way to

Ontwerp

Uitprobeerfase

De uitprobeerfase is in oktober gestart met ontwerpversie 2. Het eerste deel van deze fase behelsde de gesprekken met de kinderen en de ouderavonden. Bij 4 leerlingen heb ik het gesprek eerst met de kinderen gevoerd waarbij we direct het mapje hebben ingevuld. Daarna hebben de leerlingen tijdens de ouderavond uitgelegd wat we hebben besproken. Bij een leerling hebben we wel eerst een gesprek gehad, maar het mapje pas ingevuld tijdens het oudergesprek. Naar mijn idee gaf dit nog meer diepgang in het samenwerken als leerling-ouder-leerkracht. Dit punt neem ik dan ook mee als vraag naar de evaluatie.

Begin december merkte ik dat kinderen nog niet zo veel hadden gedaan om hun doel te bereiken en het doel wat uit het oog verloren. Om dit bij te stellen heb ik alle kinderen uit de klas een doel laten verwoorden en visualiseren. Alle doelen zijn opgehangen in de klas en iedere maandag wordt begonnen met de vraag: Denk nog eens terug aan je doel. Wie is al een stapje dichterbij gekomen en wat zou je deze week extra kunnen doen om nog een stapje dichterbij te kunnen komen? De kinderen die deelnemen aan het onderzoek hebben een logboekje in hun mapje toegevoegd gekregen waarop die kleine stapjes worden beschreven en geëvalueerd. Door deze stappen te zetten was er een snelle positieve verandering in de doelgerichtheid van alle kinderen.

Later hebben we nog gewerkt aan het eigenaarschap van het plan door de kinderen in tweetallen een werkpunt te laten formuleren bij het kopje "Zo ga ik het doen" en elkaar daarop te coachen. Met deze manier van werken werd ik minder de leider en meer de begeleider.

Wat vinden de kinderen?

Wat vinden de kinderen?

De kinderen die met het gespreksformulier hebben gewerkt zijn allemaal positief over hun ontwikkeling en wijten dit voor een groot deel aan de extra aandacht die er is geweest voor hun doel. Niet alle kinderen vinden dat dit perse via een formulier moet. Het doelenbord en de "wall of fame" was misschien ook wel genoeg geweest. Ze vonden het leuk om bij de oudergesprekken te zijn omdat ze dan hun punten eerder zagen en omdat ze het prettig vonden om te horen waar hun ouders en de leerkracht het over hadden. Ze merkten dat er een samenwerking en vertrouwen was, daarnaast konden zij op deze manier meedenken. Volgens de kinderen hoeft er niets aan het mapje te veranderen, wel vinden ze allemaal dat de mindmap overbodig is.

Wat vinden de ouders?

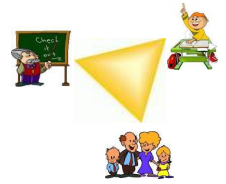
Met name het bijwonen van de oudergesprekken door de kinderen werd als zeer waardevol ervaren. De ouders gaven daarbij dezelfde redenen aan als de kinderen. Zeer belangrijk is voor de ouders dat er doelen worden gesteld met de kinderen en dat deze niet cognitief zijn, maar op persoonlijke ontwikkeling zijn geënt. De ouders hebben ook geen bijstellingen aan het mapje. De laatste bijstelling in de uitprobeerfase waarbij kinderen elkaar coachen moet zeker bewaard blijven.

Tops:

- Doel stellen op persoonlijk vlak; de kinderen hebben een succeservaring opgedaan die extra sterk was doordat het hun eigen doel was en hun eigen inzet die voor het resultaat heeft gezorgd.
- De gesprekken met het kind erbij; het systeem was een geheel, ouders zien dat hun kind gehoord wordt, kinderen zien dat de ouders en leerkracht samen het beste voor hen willen.
- Visualiseren van de doelen in de klas; kinderen kunnen elkaar helpen, de band onderling wordt versterkt.

Tips:

- De terugkoppeling naar ouders moet versterkt worden; de mapjes werden niet door alle kinderen even consequent mee op en neer genomen waardoor ouders soms niet op de hoogte waren van vorderingen.

5.4 Bijdrage van dit onderzoek

In hoofdstuk 1 en 2 staat beschreven wat het belang is van een goede samenwerking tussen ouders en school. Vanuit dit theoretisch kader heb ik gewerkt aan een protocol voor ouder- en kindgesprekken op onze basisschool. Deze theoretische kennis heeft ertoe bijgedragen dat er een diepgang in mijn ontwerp zit die er anders mogelijk niet was geweest of ad hoc was toegevoegd. Door de interviews met ouders, kinderen en leerkrachten en de daarop volgende focusgroep bijeenkomsten en de gesprekken tijdens de uitprobeerfase heb ik de communicatieve vaardigheden die ik heb geleerd in de modules oplossingsgericht communiceren en communicatie en coaching binnen begeleidingsprocessen goed kunnen oefenen. In de competenties samenwerken met collega's en samenwerken met de omgeving voel ik me nu dan ook sterker. Ik merk dat ik het oplossingsgerichte gedachtengoed heel prettig vind, het positieve en toekomstgerichte spreekt me erg aan. Binnen onze school zijn meer mensen met deze manier van werken en communiceren in aanraking gekomen waardoor het steeds meer naar buiten toe uit wordt gedragen.

Dit onderzoek heeft op onze school in mijn klas aangetoond dat een verandering in de communicatie bij ouders, kind en leerkracht positieve effecten heeft teweeg gebracht. Zoals eerder is beschreven is de waardering van ouders voor het educatief partnerschap gestegen van een 7 naar een 7,8. Het ontwikkelde protocol draagt dus bij aan educatief partnerschap. Ook is gebleken dat oplossingsgericht communiceren een goed middel is om in gesprekken meer positiviteit, samenhang en toekomstgerichtheid te brengen. De deelnemende kinderen gaven aan dat ze het fijn vonden om zelf een doel mee te mogen bepalen en zo wat inspraak te hebben in hun leerproces.

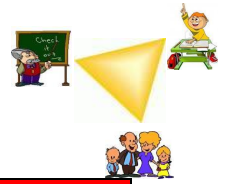
Binnen onze school is de waardering voor dit onderzoek zeer groot en willen leerkrachten aan de slag met deze manier van werken. De aanbevelingen die door de deelnemers zijn gegeven (hoofdstuk 5.6) worden ook door het team ondersteund. Gezamenlijk zullen we door middel van uitproberen volgens de PDCA cyclus gaan kijken hoe we dit in de groepen 3-8 in kunnen gaan zetten. De leerkrachten van de kleuters willen graag meedoen maar willen nog wat meer tijd om te kijken hoe ze dit kunnen verweven met hun kind logboeken.

5.5 SWOT analyse methodologie

In het onderzoek heb ik gebruikt gemaakt van verschillende onderzoeksmethodes:

- Literatuuronderzoek
- Interviews
- Focusgroep
- Goodpractice voorbeelden

De methodes passen bij mijn onderzoek en hebben veel sterke kanten, maar er zijn ook valkuilen. Gedurende de uitprobeerfase en de evaluatiefase ben ik nog achter kansen gekomen die ik mee had kunnen nemen in de onderzoeksfase of de ontwerpfase. In onderstaande SWOT analyse staan de sterke kanten, zwakke kanten, kansen en valkuilen van dit onderzoek beschreven.

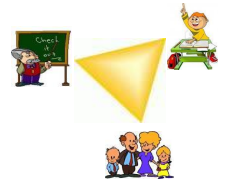

Strenght • Er is gebruik gemaakt van 3 verschillende onderzoeksmethodes. • Door de analyse van de literatuur en de weergave in een mindmap is een helder theoretisch kader ontstaan. • Bij de interviews is gevraagd naar de mening van leerkrachten, kinderen en ouders. • Door gebruik te maken van een focusgroep krijg je feedback op het gelopen proces en kun je je gevonden data direct verifiëren. • De goodpractice voorbeelden geven handen en voeten aan je ideeën.	Waekness • De deelnemers aan het onderzoek zijn niet persoonlijk of willekeurig gevraagd, maar ze konden zich opgeven. Dit zou kunnen betekenen dat de betrokkenheid van deze ouders al hoger lag in het begin. • Het hele onderzoek lag in mijn handen. Wanneer er nog een leerkracht betrokken zou zijn geweest bij de uitvoering van het concept zou dit mogelijk meer diepgang en nuancering geven. • Er is zoveel literatuur te vinden dat je goed moet afwegen wat je wel en niet gaat lezen.
Opportunities • Wanneer een andere leerkracht ook het ontwerp had uitgetoetst had ik meer data voor de evaluatie gehad en had ik breder kunnen reflecteren op het leerkrachtgedrag. • Indien er tijdens de onderzoeksfase vooraf aan de interviews een algemene enquête aan alle ouders was uitgegaan, was er mogelijk een breder beeld geweest over de startsituatie.	Threats • De codering van de interviews is een proces dat je niet alleen moet doorlopen. Een van mijn critical friends heeft mij geholpen om zo objectief mogelijk naar de gegevens uit de interviews te kijken. • Je moet niet klakkeloos een goodpractice voorbeeld van een andere school overnemen. Je moet het beste eruit halen en kijken wat bij jou en je school past. • Het afnemen en verwerken van interviews is erg arbeidsintensief.

5.6 Aanbevelingen voor het vervolg

Het onderzoek is succesvol verlopen, ouders geven aan dit ontwerp een groot winstpunt te vinden. De ouders doen de volgende aanbevelingen:

- Voer het ontwerp in zoals het er nu ligt, laat eventueel de mindmap vervallen (zoals aangegeven door de kinderen). Behoud zeker:
 - Het doel stellen op het vlak van de persoonlijke ontwikkeling.
 - De aanwezigheid van de kinderen bij de oudergesprekken.
 - Het visualiseren en bespreken van doelen in de klas. Iedereen heeft een doel en je kunt elkaar daarbij ondersteunen.
- Start al bij de kleuters, hiervoor zijn mogelijk aanpassingen nodig in het ontwerp.
- Neem het heen en weer gaan van het mapje op in de schoolkalender, zo kunnen ouders ernaar vragen.

6. Reflectie

6.1 Beschrijvende reflectie

Bij het schrijven van het onderzoek heb ik veel houvast gehad aan de theorie vanuit de opleiding en het kader van het handboek toetsing. Ik ben gestart met het theoretisch deel, dit was mede dankzij het onderzoeksvoorstel snel af te ronden. Het maken van een mindmap heeft me erg geholpen om het theoretisch deel duidelijk te formuleren. Ook het hoofdstuk over de onderzoeksmethode en strategie had ik al helder voor ogen en kwam relatief makkelijk uit de pen gerold.

De uitvoering van het onderzoek verliep volgens planning en heeft mij veel voldoening gegeven. Bij de data analyse en het ontwerp heb ik het langst stil gestaan omdat ik bij de betrokken deelnemers en mijn critical friends de gegevens en het ontwerp wilde voorleggen ter controle en voor diepgang. Tijdens de uitprobeerfase heb ik gemerkt dat het ontwerp zoals het is opgesteld erg veel vraagt van een leerkracht, zeker wanneer de hele uitvoering ligt bij een (parttime) leerkracht. Ook hier moet zoals gesteld in de evaluatiefase meer samenwerking komen om het ontwerp succesvol uit te kunnen voeren.

6.2 Technische reflectie

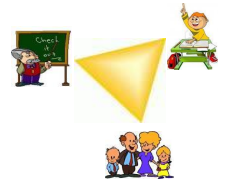
In hoofdstuk 5.5 heb ik door middel van een SWOT analyse kritisch naar mijn onderzoeksmethodes gekeken.

Vooraf aan het onderzoek heb ik mijn keuzes besproken met mijn critical friends vanuit de opleiding. Bij een volgend onderzoek zou ik zeker weer gebruik maken van interviews. Met interviews kun je echt de diepte in die noodzakelijk is voor een goed eindproduct. Vooraf aan de interviews zou een algemene enquête een goede aanvulling zijn. Met zo'n enquête worden de gegevens van een breder publiek gemeten, vanuit dat startpunt zouden er dan verdiepende interviews plaatsvinden.

In een volgend onderzoek zou ik meer de samenwerking met mijn collega's opzoeken. We hebben een klein team van 6 leerkrachten en een directielid. Van deze 6 leerkrachten volgen er naast mij nog 2 anderen de opleiding Master Sen. Vanuit mijn neiging om anderen te beschermen en geen extra werk te creëren heb ik ervoor gekozen om de anderen niet met mijn onderzoek te belasten. Achteraf gezien zou het beter zijn geweest om toch een van mijn collega's te vragen om mee te doen zodat ik ook op het leerkrachtgedrag vanuit een breder perspectief geëvalueerd kon worden.

6.3 Biografische reflectie

Nadat mijn broer op jonge leeftijd een ongeluk kreeg en lange tijd moest revalideren ben ik snel zelfstandig geworden. Hoe jong ik ook was, ik vond het belangrijk om mijn ouders te ontlasten ik ging mijn eigen gang vanuit een vertrouwde thuissituatie als vangnet. Ik heb ook altijd goed kunnen relativeren, ik wist wat echt belangrijk was en hield me bij discussies vaak op de achtergrond. Mijn broer en ik zaten net op de basisschool toen het ongeluk gebeurde en ondanks dat mijn broer niet meer terug kon in het reguliere basisonderwijs ben ik altijd "het zusje van..." geweest. Als kind had ik daar niet zoveel last van, ik eiste mijn plaats ook niet echt op. Als puber begon ik me eraan te storen. Net alsof ik niet meer was dan "het zusje van" en daardoor wat minder bestaansrecht had. Op de PABO had ik me al voorgenomen dat ik dat anders zou doen, maar ik wist nog niet hoe. Na de PABO kwam ik op mijn huidige werkplek terecht en buiten wat verschuivingen met groespendelingen en directie is het team van nu nog vrijwel hetzelfde als het team van 12 jaar geleden. Ik ben in deze omgeving volwassen geworden als leerkracht en heb me verder kunnen ontwikkelen. De RT opleiding en de huidige Master SEN hebben ervoor gezorgd dat ik als professional een mening ben gaan vormen waar ik nu wel handen en voeten aan kon geven. Ik geloof erg in een stem geven aan kinderen en ouders. Ik heb gemerkt dat het veel doet voor de relatie en voor de resultaten. Het oplossingsgerichte

gedachtengoed was daarin een puzzelstukje dat op zijn plek viel. Binnen de school was oplossingsgericht werken en communiceren ook al binnengedruppeld via de inmiddels nieuwe directie en ik voelde me daar helemaal mee thuis. Alle theorie en alle inzichten versterken mijn mening over partnerschap en voicing, maar dat gaat ook met een deel frustratie gepaard.

Mensen zijn van mij niet gewend om een duidelijke gefundeerde mening te krijgen en vinden het moeilijk om mijn veranderende rol van collega leerkracht naar intern begeleider te accepteren. Ook merk ik nu dat enkele collega's hele andere pedagogische waarden hebben en vinden dat kinderen geen stem moeten krijgen. Dit gegeven heeft bij mij de verdenking opgeworpen of dit wel de goede plek is voor mij om verder te komen in mijn eigen ontwikkeling. Ik heb mij voorgenomen om de komende tijd te gebruiken om goed na te denken over mijn eigen kansen en ontwikkeling en daar nu helemaal voor te gaan. Ook al betekent dat om uit mijn vertrouwde omgeving te stappen.

6.4 Kritische reflectie

Gedurende het onderzoek werd mij duidelijk dat de CEN thema's met recht het fundament vormen van deze opleiding. Rondom systeemdenken heb ik al eerder een cursus gevolgd, maar door deze opleiding en het onderzoek heb ik het belang van werken binnen een systeem geleerd en ervaren. De relatie en de betrokkenheid met ouders is zo gegroeid dat ik dit nooit meer los wil laten. Ik heb bewust gekozen voor een onderzoek rondom oplossingsgerichte communicatie omdat ik erg geloof in de kracht van denken in mogelijkheden. Bij oplossingsgerichte communicatie ligt de nadruk op de toekomst in plaats van het verleden. Het voelt heel goed om te werken aan het ontwikkelen van vaardigheden in plaats van het oplossen van problemen.

Door mijn onderzoek denk ik ook een kleine bijdrage te hebben geleverd aan de uitvoering van passend onderwijs binnen onze basisschool. We moeten passend onderwijs samen met kinderen en ouders vorm geven om het goed neer te kunnen zetten.

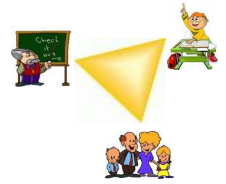
6.5 Meta reflectie

Dit onderzoek heeft vooral veel gevraagd van mij met betrekking tot de competenties 4, 5, 6 en 7.

Organisatorisch competent (competentie 4) ben ik niet van nature. Ik moet erg letten op planning, structuur en het volgen van processen. Het heeft mij vooral geholpen dat ik een tijdspad voor het onderzoek heb gemaakt waarbij ik rekening heb gehouden met zoveel mogelijk aspecten die ik tegen zou kunnen komen. Daarnaast heb ik in het protocol dat onderdeel van het ontwerp uitmaakt ook zoveel mogelijk rekening gehouden met andere schoolactiviteiten waardoor hier een realistisch tijdspad is ontstaan. Ik merk dat uitgebreid vastleggen van activiteiten op bepaalde tijdstippen mij helpt om een goede organisatie vast te houden.

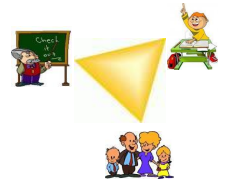
Competent in samenwerking met collega's en de omgeving (competentie 5 en 6) speelde een rol doordat ik in mijn onderzoeksmethodes gebruik heb gemaakt van interviews met leerkrachten, ouders en kinderen en de samenwerking tussen hen heb bevorderd. Ik heb vooral geleerd om te luisteren en door te vragen zonder er een oordeel aan te koppelen. Hiervoor moet je je hoofd leeg kunnen maken en je helemaal richten op de deelnemers. In het ontwerp wordt een plan van een kind over een aan te leren vaardigheid opgesteld door het kind zelf, de ouders en de leerkracht. Dit vraagt ook een open houding waarbij de leerkracht vooral begeleidt in het opstellen en uitvoeren van het plan.

Competent in professionele ontwikkeling door reflectie en onderzoek (competentie 7) heeft gedurende het hele onderzoek gespeeld. Ik ben van nature iemand die veel naar het eigen handelen kijkt. Op school sta ik als intern begeleider echter alleen en kan ik alleen spiegelen met de directie. Ik vond het erg fijn om te merken dat een focusgroep ook een spiegel voor kan houden. Ik zal ook na dit onderzoek regelmatig gebruik blijven maken van een focusgroep.

Nawoord

Tijdens dit onderzoek heb ik veel mensen gevraagd om mee te denken, mee te werken en om feedback te geven. Voor mij geldt ook dat je samen sterk staat. Zonder mijn critical friends van de opleiding, mijn studiebegeleider John Jeninga, mijn collega's en uiteraard de deelnemende ouders en kinderen, was het pad van dit onderzoek veel hobbeliger geweest en zou ik minder vertrouwen hebben in het eindproduct. Ik wil iedereen dan ook heel hartelijk bedanken voor hun steun, medewerking en vertrouwen in mij en in dit onderzoek.

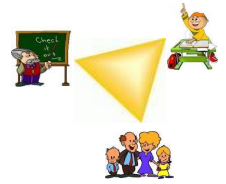
Literatuurlijst

Literatuur uit het verslag

- Berg, I.K., Steiner, T. (2002). *Childrens solutions work*. New York: Norton.
- Blaauw, E. (onbekend). *Junior coachkaarten. Laat kinderen praten en hun talenten ontwikkelen*. Huizen: Uitgeverij Pica.
- Boeije, H.R. (2005). *Analyseren en kwalitatief onderzoek*. Amsterdam: Boom.
- Cauffman, L., Van Dijk, D. (2009). *Handboek oplossingsgericht werken in het onderwijs*. Den Haag: Boom Lemma uitgevers.
- Claasen, W., De Bruïne, E., Schuman, H., Siemons, H., & Van Velthooven, B. (2009). *Inclusief Bekwaam. Generiek competentieprofiel Inclusief Onderwijs*. Antwerpen-Apeldoorn: Garant.
- Doornenbal, J. (2007). *Ploegen en bouwen. De brede school als open leergemeenschap (lectorale rede)*. Groningen: Hanzehogeschool Groningen.
- Furman, B. (2006). *Kids' Skills, op speelse wijze vaardigheden ontwikkelen bij kinderen*. Soest: Uitgeverij Nelissen.
- Kayser, D. (2010). *Oplossingsgericht begeleiden. Basisboek voor het primair onderwijs*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.
- De Lange, R., Schuman, H. & Montesano Montessori, N. (2011). *Praktijkgericht onderzoek voor reflectieve professionals*. Antwerpen-Apeldoorn: Garant.
- Le Fevere de Ten Hove, M. (2007). *Survivalkit voor leerkrachten. Oplossingsgericht werken op school*. Apeldoorn: Garant.
- Marzano, R. (2003). *What works in school; translating research into action*. Alexandria: ASCD.
- Menheer, A., Hooge, E. (2010). *Ouderbetrokkenheid in het onderwijs*. Amsterdam: Kenniscentrum Onderwijs en Opvoeding Hogeschool van Amsterdam.
- Onderwijsraad. (2010). *Ouders als partners. Versterking van relaties met en tussen ouders op school*. Den Haag: Onderwijsraad.
- Van der Schaaf, N., Van den Berg, T. (2009). *Ouderbetrokkenheid in de brede school*. Groningen: Hanzehogeschool Groningen.
- Smit, F., Sluiter, R., Driessen, G. (2006). *Literatuurstudie ouderbetrokkenheid in internationaal perspectief*. Nijmegen: ITS.
- Stevens, L. (2012). *Over het werk van Luc Stevens: 'de behoefte aan relatie, competentie en autonomie'*. Geraadpleegd op 18 maart 2014, <http://hetkind.org/2012/11/25/over-het-werk-van-luc-stevens-de-behoefte-aan-relatie-competentie-en-autonomie/>
- De Vries, P. (2007). *Handboek ouders in de school*. Apeldoorn: Thieme.
- De Wit, C. (2005). *Ouders als educatieve partner. Een handreiking voor scholen*. Den Haag: Q*Primair.

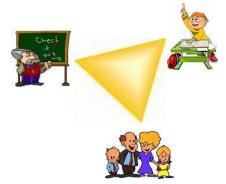
Literatuur uit de bijlage

- De Caluwé, L., Vermaak, H. (2006). *Leren veranderen. Een handboek voor de Veranderkundige*. Deventer: Kluwer.
- Covey, S. (2009). *De zeven eigenschappen van effectief leiderschap*. Amsterdam: Uitgeverij Business Contact.
- De Vries, P. (2007). *Handboek ouders in de school*. Apeldoorn: Thieme.

Bijlagen

- 1 Critical friends
- 2 Mindmap theoretisch kader
- 3 Codeboom interviews
- 4 Codeboom goodpractice voorbeelden
- 5 Mindmap interview leerlingenraad
- 6 Kort overzicht interviews
- 7 Logboek onderzoek
- 8 Definitieve ontwerp oplossingsgerichte ouder- en kindgesprekken
- 9 Schaal van educatief partnerschap begin en eind
- 10 Zelfscan schooltype
- 11 Analyse veranderproces

Bijlage 1

Critical friends

Bij het maken van dit onderzoeksverslag, de voorbereiding en de uitvoering van het onderzoek heb ik hulp gehad van diverse mensen. Enkele critical friends (4) kwamen vanuit de opleiding en hebben ook gekozen voor het domein begeleiden. Doordat zij veelal dezelfde modules als ik hebben gevolgd en in hetzelfde proces zaten konden zij goede vragen stellen om tot meer diepgang te komen. Ook hebben zij enkele type en schrijffouten kunnen verbeteren.

Naast deze critical friends heb ik ook veel hulp gekregen van de directie op mijn basisschool. Zij heeft mij geholpen om het doel steeds zuiver voor ogen te houden en met name bij de data analyse heeft zij me erg geholpen om een zo objectief mogelijk beeld te schetsen.

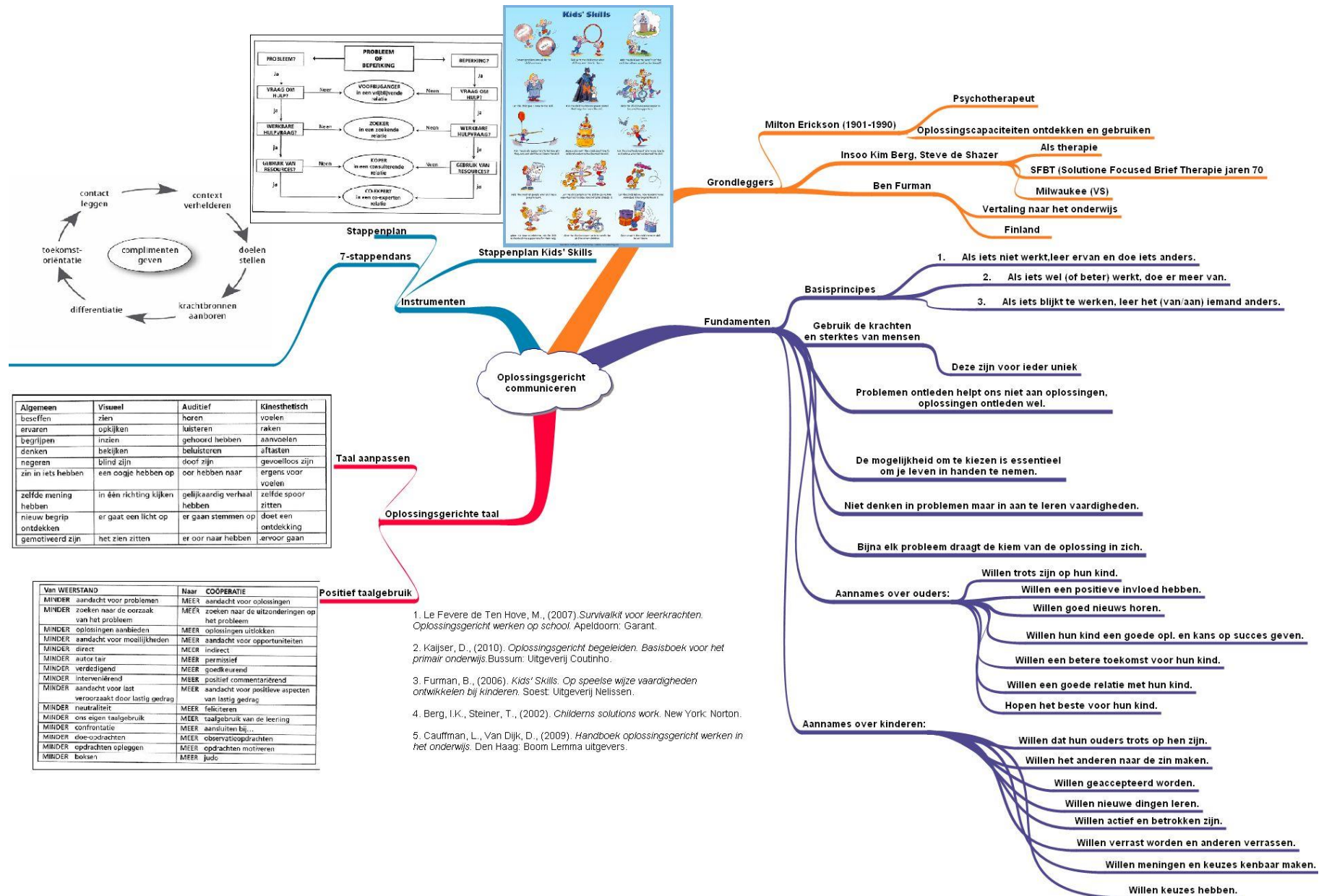
De deelnemers aan mijn onderzoek hebben ook als critical friend gediend door hun input, hun vragen en hun reflectie op mijn handelen.

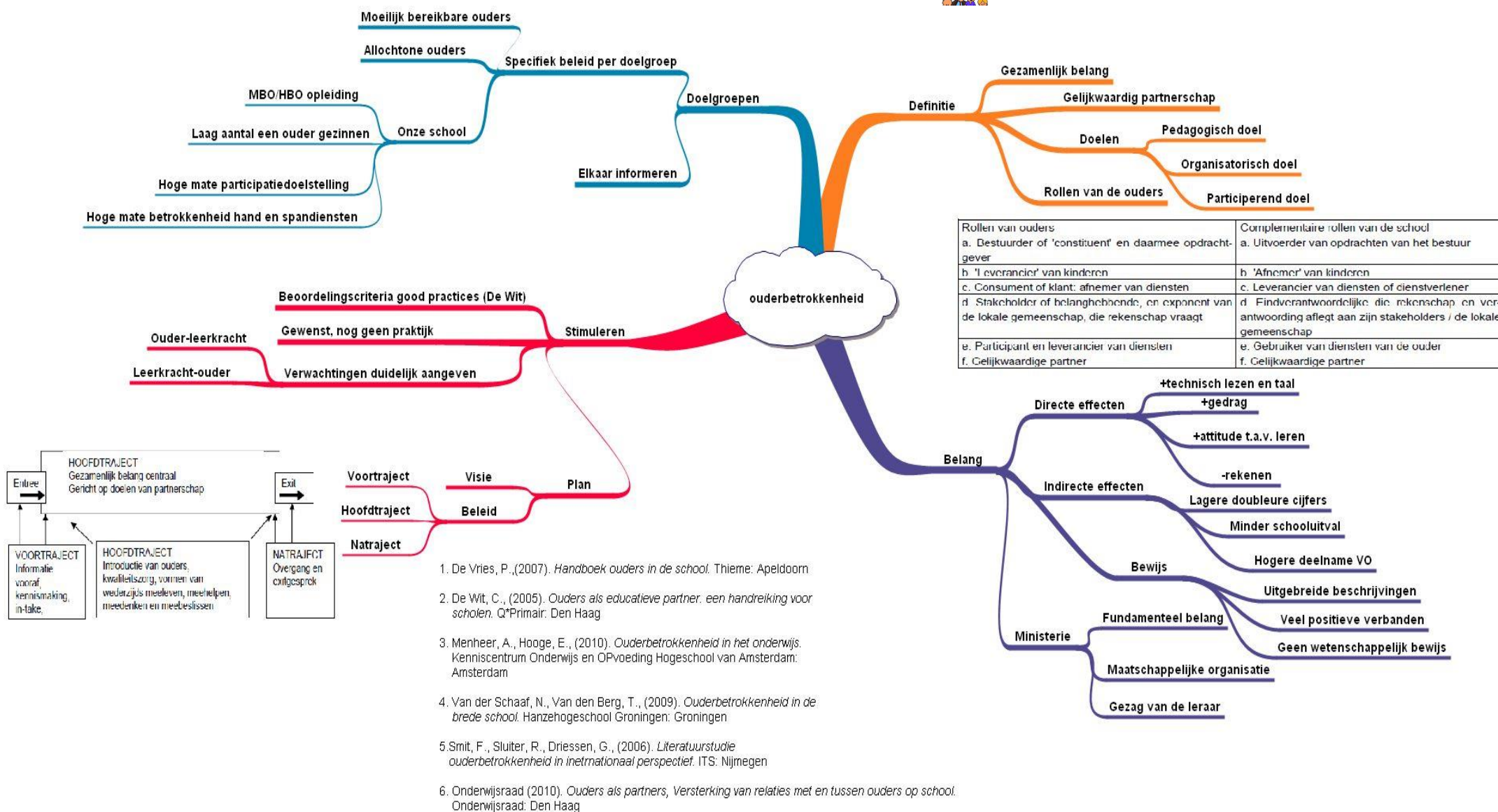
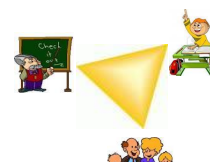
Hieronder zal ik enkele opmerkingen van mijn critical friends weergeven.

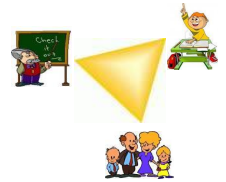
- Hoe past dit in de cyclus van handelingsgericht werken? (Aanvulling term onderwijsbehoefte, bladzijde 7,8)
- Hoe krijg je het eigenaarschap van het plan bij het kind? (Verandering van aanpak/ leerkrachtgedrag in de uitprobeerfase, bladzijde 27)
- Duidelijke gedetailleerde beschrijving van de genomen stappen.
- Kun je kort en duidelijk op een rijtje zetten welke onderzoeksmethodes je waarvoor gebruikt? (aanvulling samenvatting, bladzijde 17)
- Goed helder theoretisch deel.

Bijlage 2 Mindmaps theoretisch kader

Bijlage 3

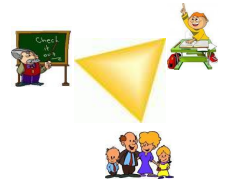
Codeboom interviews

Educatief partnerschap (Turkoois)

- Afstemming
 - Elkaars verlengde zijn
 - Inleven in de ander
 - Afstemming thuis/ school
 - Op een lijn zitten
 - Wisselwerking tussen ouders en school
 - Terugkoppelen
 - Op de hoogte blijven
 - Samenwerking
 - Gezamenlijk
 - Gelijk aandeel
 - Samen verantwoordelijk met daarin ieder zijn eigen verantwoordelijkheid
 - Leerkracht educatief, ouder opvoeding
 - Samen het beste voor het kind willen
- Relatie
 - Betrokkenheid
 - Respectvol
 - Relatie is basis
 - Wederzijds vertrouwen
 - Alle onderwerpen zijn bespreekbaar
 - Goede communicatie
 - Acceptatie
- Doel van educatief partnerschap
 - Duidelijkheid voor het kind
 - Aansturen op ander gedrag
 - Ieder kind zijn eigen weg
 - Problemen oplossen

Gesprekken met ouders

- Inhoud (geel)
 - (Groei)proces/ verloop/ ontwikkelingen
 - Groepsproces
 - Resultaten/ cijfers
 - Gedrag/ houding/ sociale vaardigheden
 - Authentiek beeld van het kind
 - Letterlijke weergave
 - Herkenning
 - Beeld
 - foto's
 - raakvlakken
 - begrijpen
 - Verplaatsen
- Basishouding van de leerkracht
 - Eerlijk
 - Ouder = expert
 - Luisteren
 - Positief insteken
- Organisatie (rood)
 - Structuur
 - Gesprekken

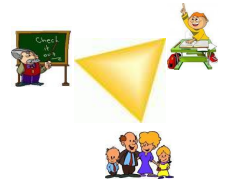
- Mail
- Telefoon
- Rapporten
- Planning
- Eventueel met leerling
- Periode
 - 4 keer per jaar
 - 2 keer per jaar
 - Begin/ einde van het jaar
- Alternatieven
 - Open spreekuur
 - Huisbezoeken
 - Ouderpagina en schooladministratie
 - Eigen verantwoordelijkheid om informatie op te zoeken

Gesprekken met kinderen

- Inhoud (blauw)
 - Gedrag
 - Regels en afspraken
 - Conflicten oplossen
 - Emoties bespreken
 - Hoor-wederhoor
 - Luisteren
 - Het kind in beeld hebben
 - Wat wil je?
 - Hoe voel je je?
 - Hoe gaat het?
 - Sturing en richting'
 - Eerlijk zeggen wat moet gebeuren
 - De balans opmaken
 - Nabeschouwen/ evalueren
 - Relatie kind-leerkracht
 - Bemoedigen/complimentjes
 - Vertrouwde omgeving creëren
 - Oplossingsgerichte gesprekjes
 - Werken vanuit het kind
- Organisatie (blauw en rood)
 - Periode
 - Begin en einde van het jaar
 - Combineren met Viseon
 - Na de vakanties
 - Naar behoefte van de leerling
 - Terugkoppeling
 - Portfolio
 - Rapporten
 - Via het kind
 - Mail/ telefoon
 - Voorwaarden
 - Klassenmanagement
 - Faciliteren
 - Meer handen in de groep
 - Rustige omgeving
 - Met kind alleen

Schoolhouding/ proactief? (groen)

- Open staan

- Open deur/ Drempel verlagen
- Nieuwe ideeën toelaten
- Frisse kijk
- Proactief
 - Vertrouwen
 - Beter te vroeg dan te laat contact opnemen
 - Initiatief tonen
 - Afspraken waarmaken
 - Hoor-wederhoor
 - Op de hoogte zijn/ blijven
- Informatievoorziening
 - Ad Hoc
 - Reactief
 - Toekomstgericht

Fig. 1. Codeboom interviews.

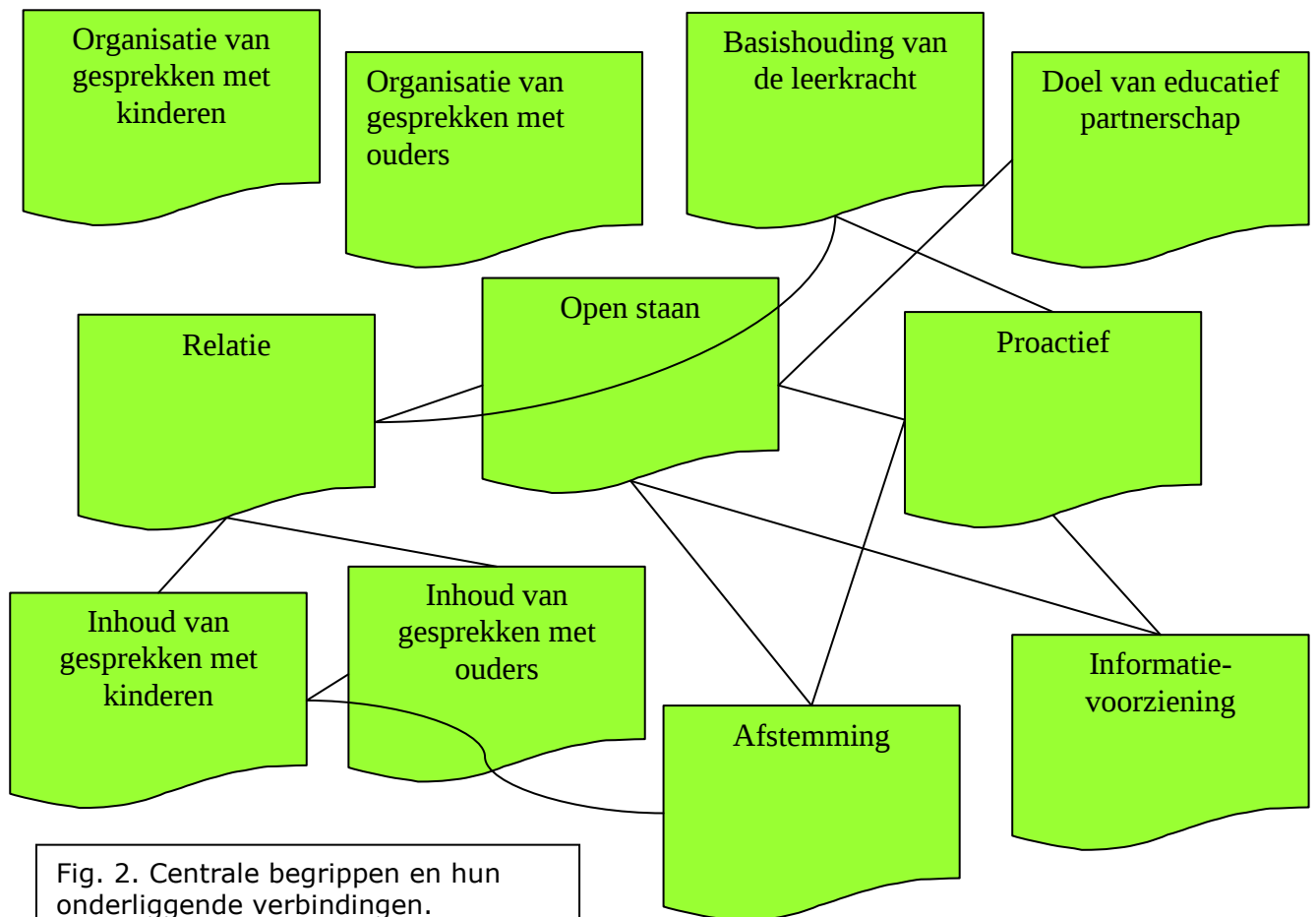
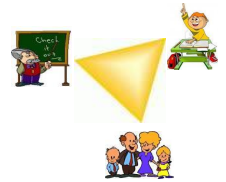

Fig. 2. Centrale begrippen en hun onderliggende verbindingen.

In de interviews zijn een viertal thema's naar voren gekomen; educatief partnerschap, gesprekken met ouders, gesprekken met kinderen en de schoolhouding. De interviews zijn met behulp van open coderen en axiaal coderen in kernwoorden (open bolletjes) ondergebracht in een codeboom (fig. 1 bijlage 3). Hierna zijn de centrale begrippen(dichte bolletjes) en hun onderlinge relaties door middel van selectief coderen in kaart gebracht (fig.2 bijlage 3).

Hieronder volgt eerst een beschrijving van de gewenste situatie zoals deze door de deelnemers is geschetst. Daarna volgt een beoordeling die is samengesteld naar aanleiding van schaalvragen over onze school ten opzichte van educatief partnerschap. Vervolgens komt er een tabel met verbeterpunten en pluspunten van onze school en benoem ik de punten die van belang zijn voor mijn ontwerp.

Educatief partnerschap wordt gezien als een samenwerking tussen ouders en de school waarbij aansluiting en afstemming op het gebied van opvoeding en gedrag belangrijk is. De schoolomgeving en de thuisomgeving worden als het ware elkaars verlengde.

Iedereen heeft hierbij zijn eigen verantwoordelijk om informatie te delen of op te vragen en samen zijn we verantwoordelijk dat we goed aansluiten bij de wereld van het kind.

Iedereen heeft een gelijk aandeel in dit partnerschap, maar geen gelijkwaardige rol. De leerkracht handelt voornamelijk vanuit de rol als onderwijzer en de ouder vanuit de rol van opvoeder. Door een goede terugkoppeling van vanuit school naar ouders en andersom kunnen we de andere rol wel vergroten of beter laten aansluiten.

Om te komen tot educatief partnerschap is er een basis van wederzijds vertrouwen nodig waarbij het belangrijk is om een relatie op te bouwen waarin vertrouwen, respect en betrokkenheid centraal staan. De basisgedachte hierbij is dat we samen het beste voor het kind willen. Hierbij is een goede communicatie noodzakelijk waarbij iedereen zich kan inleven in de ander en zo alle onderwerpen bespreekbaar zijn en waarmee we op de hoogte blijven van wat er gebeurt rondom het kind. De zienswijze van de ander wordt vanuit zijn rol als expert geaccepteerd. Gezamenlijk zorgen we er dan voor dat we door middel van een goede wisselwerking tussen ouders en school op een lijn zitten. Cruciaal in deze samenwerking is een proactieve rol van de school en de leerkrachten zodat ouders te allen tijde het gevoel hebben op de hoogte te zijn van de belangrijke zaken die spelen.

Het doel van educatief partnerschap is dat ieder kind zijn eigen weg kan volgens. Door samen te werken is er duidelijkheid voor het kind en kunnen we beter aansturen op ander gedrag, kunnen we beter problemen oplossen.

Tijdens gesprekken tussen ouders en leerkrachten willen ouders vooral de authenticiteit van hun kind terug horen. Ze willen horen of zien dat leerkrachten het kind begrijpen en zich in hem kunnen verplaatsen. Vanuit herkenning zijn er dan raakvlakken om het echt over het kind te hebben. Via letterlijke weergave, beelden of foto's zou dit bereikt kunnen worden. Zowel de resultaten, cijfers, als het gedrag en de houding van het kind zijn belangrijke gespreksonderwerpen. Het groeiproces van het kind daarin is het meest belangrijk, maar ook het groepsproces, de omgeving van de leerling is van belang.

In gesprekken is het belangrijk om vanuit een positieve insteek eerlijke informatie te geven. Leerkrachten luisteren goed naar de ouder die expert is wat betreft hun kind. Het kind mag betrokken worden in de gesprekken tussen leerkrachten en ouders.

Er zijn 2 soorten gesprekken, de geplande gesprekken naar aanleiding van rapporten en de ongeplande gesprekken, vaak naar aanleiding van voorvallen op school of thuis of bij vragen vanuit de ouders of de leerkracht.

Bij de geplande gesprekken zou een cyclus van 2 tot 4 maal per jaar wenselijk zijn. Dit ligt erg aan de behoefte van de ouders. Rapportmomenten en de start van het schooljaar zijn hierbij logische momenten om deze te plannen.

De overige gesprekken kunnen vaak telefonisch of via de mail worden afgehandeld.

Ouders voelen zich vaak bezwaard om de leerkracht te benaderen vanwege het drukke schema, een open spreekuur waarbij ouders zonder afspraak binnen komen lopen of een soort ouderpagina in het dossier waarin ouders zelf informatie op kunnen zoeken zou helpend zijn. Ouders zijn dan zelf verantwoordelijk om de informatie op te zoeken.

Het afleggen van huisbezoeken door de leerkrachten aan het begin van het jaar zou wenselijk zijn, dit is echter ook omschreven als moeilijk haalbaar en niet noodzakelijk.

Om een goed partnerschap neer te kunnen zetten is het belangrijk dat de leerkracht in gesprek gaat met het kind. Hierin heb je de ongeplande of groepsgesprekken waarin het vaak gaat over regels en afspraken, conflicten oplossen, emoties bespreken en hoor-

wederhoor. Ouders worden hierover geïnformeerd via de mail of telefoon of door het kind zelf.

Ook zijn er geplande gesprekken waarbij het belangrijk is dat er wordt geluisterd naar wat het kind wilt, hoe hij zich voelt en hoe hij vindt dat het gaat. Door goed te vragen en te luisteren is het kind echt in beeld. Ook wordt er in die gesprekken sturing en richting gegeven door terug te kijken op een periode, de balans op te maken en vervolgens eerlijk te zeggen wat er moet gebeuren. Door oplossingsgerichte gesprekken waarin het kind bemoedigd wordt en gecompimenteerd wordt creëert de leerkracht een vertrouwde omgeving waarin gewerkt wordt vanuit het kind.

Het begin en het einde van het schooljaar zijn logische momenten voor gesprekken met kinderen. Aan het begin van het jaar kunnen deze gekoppeld worden aan VISEON. Na vakanties kan het gesprek nog even worden opgehaald. Niet ieder kind heeft hierin dezelfde behoefte, naar die behoefte handelen is belangrijk. Om de leerkracht de mogelijkheid te geven om met kinderen alleen in een rustige omgeving in gesprek te gaan is het goed om hem hiervoor te faciliteren. Meer handen in de groep en een goed klassenmanagement zijn hierbij ook helpend. Deze laatste gesprekken kunnen teruggekoppeld worden via de portfolio's of de rapporten.

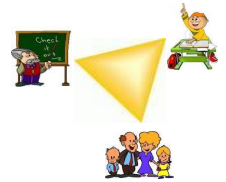
Een school die educatief partnerschap aangaat is een school die open staat voor nieuwe ideeën en een frisse kijk. De school doet moeite om de drempel voor ouders die de school binnen willen te verlagen. Door een proactieve houding hebben ouders het vertrouwen dat afspraken waar worden gemaakt, dat ze op de hoogte blijven of worden gebracht van wat reilt en zeilt binnen de school en dat de leerkracht en de school het initiatief tonen om de ouders tijdig te informeren over bijvoorbeeld plannen of incidenten op school (hoor-wederhoor).

Bovenstaand is een schets van de deelnemers over hoe educatief partnerschap eruit ziet. De deelnemers geven onze huidige situatie rondom educatief partnerschap een 7. De beoordelingen variëren tussen de 6 en de 8. De deelnemers uit het team beoordelen zich met een gemiddelde van 7-, de deelnemende ouders komen uit op een gemiddelde 7.

Naar aanleiding van de schaalvraag is de deelnemers gevraagd wat nou maakte dat het dit punt was en niet hoger of lager uitviel. Hieronder staan de verbeterpunten en pluspunten die hieruit naar voren kwamen.

Verbeterpunten	Pluspunten
Communicatie over het handelen in de klas, informatie over toetsen/ huiswerk e.d.	Luisteren naar het kind
Communicatie over gebeurtenissen/ voorvallen/ conflicten op school of in de klas	Begrijpen van het kind
Veel reactief, weinig proactief/ initiatief tonen	Open houding
Meer in gesprek met ouders over sociale vaardigheden	Veel contact
Vaker in gesprek met het kind	Luisteren naar de ouders
Sneller inspelen op onderwijsbehoeften van het kind	Werken met portfolio's (onderbouw)
Meer praten over het kind i.p.v. wat hij kan	Aansluiting bij zorgleerlingen
Bewustwording creëren m.b.t. normen en waarden in de omgang met anderen	Inzichtelijke en eerlijke informatie tijdens oudergesprekken

Fig.3. Overzicht van verbeterpunten en pluspunten.

Pluspunten

Er wordt steeds meer en beter geluisterd naar het kind, de ouders hebben het gevoel dat de kinderen begrepen worden. De school heeft een open houding, ze zal alle vragen beantwoorden en altijd reageren. Er is veel contact tussen ouders en leerkrachten. Er wordt meer en beter geluisterd naar de ouders. In de onderbouw wordt met behulp van portfolio's een beeld neergezet van wat kinderen kunnen en doen op school, dit wordt gewaardeerd. Bij zorgleerlingen is er een goede aansluiting op de onderwijsbehoeften. Tijdens oudergesprekken is er eerlijke en inzichtelijke informatie over de ontwikkeling van het kind.

Verbeterpunten

Ouders geven aan dat de informatievoorziening over het reilen en zeilen in de klas te algemeen is en via verschillende kanalen verloopt. Ook wordt er te weinig of alleen op vraag van ouders gecommuniceerd over de plannen op lange termijn. Bij voorvallen op school hebben de ouders meer behoefte aan het horen van de andere kant van het verhaal, ze missen een stukje hoor-wederhoor. Het zou gewaardeerd worden als de school hier een meer proactieve houding in zou laten zien, vaak laten ouders het er maar bij zitten omdat ze de leerkrachten niet "lastig willen vallen" met hun vragen. Ze nemen de leerkracht dan als het ware in bescherming. Ouders en leerkrachten zouden meer samenwerking willen zien met betrekking tot de sociale vaardigheden/ sociaal-emotionele ontwikkeling. Door vaker met het kind in gesprek te gaan is het mogelijk om beter en sneller in te spelen op de onderwijsbehoeften van het kind. In gesprekken is het wenselijk om meer beelden te scheppen over hoe het kind zich gedraagt en ontwikkelt. Met kinderen mag in de groep meer aandacht besteedt worden aan respectvol omgaan met elkaar.

Wat betekent dit voor mijn onderzoek?

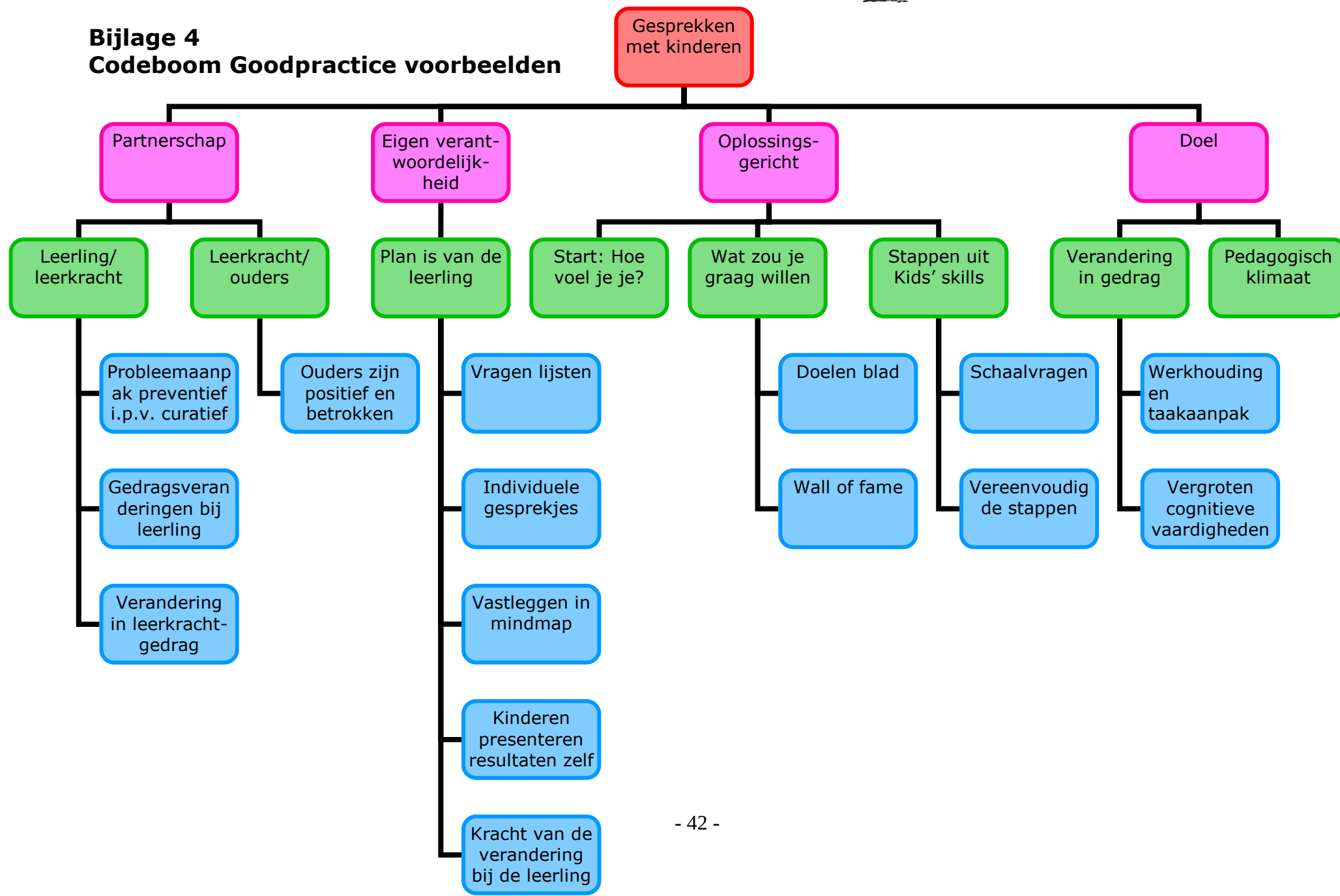
De eerste twee verbeterpunten worden schoolbreed opgenomen tijdens een studiemiddag en enkele vergaderingen waarin we afspraken gaan maken over hoe we in onze communicatie beter, sneller en meer proactief kunnen zijn naar ouders. Deze interviews worden door het MT en de schoolbegeleider gebruikt om hierover afspraken te maken met de teamleden. Het laatste verbeterpunt wordt meegenomen in het dit schooljaar te ontwikkelen omgangsprotocol dat door leerlingen, leerkrachten en ouders samen wordt opgezet. Dat betekent dat ik in mijn ontwerp de verbeterpunten 3 t/m 7 meeneem en daarbij gebruik ga maken van zoveel mogelijk pluspunten.

Het ontwerp moet aan de volgende doelen voldoen:

- Er moet op zo'n manier gewerkt worden dat er snel en eenvoudig terugkoppeling naar ouders mogelijk is. (proactief, organisatie)
- Er moet veel ruimte zijn voor sociale vaardigheden/ gedrag. (inhoud, afstemming)
- Het moet zodanig in te passen zijn in de klas dat er met regelmaat gesprekken tussen leerling en leerkracht plaats kunnen vinden. (relatie, organisatie)
- Er moet ruimte zijn voor de onderwijsbehoeften van het kind. (relatie, open staan)
- Het ontwerp moet een herkenbaar en authentiek beeld geven van wie het kind is en niet alleen van wat hij kan. (basishouding leerkracht, afstemming, inhoud, informatievoorziening)

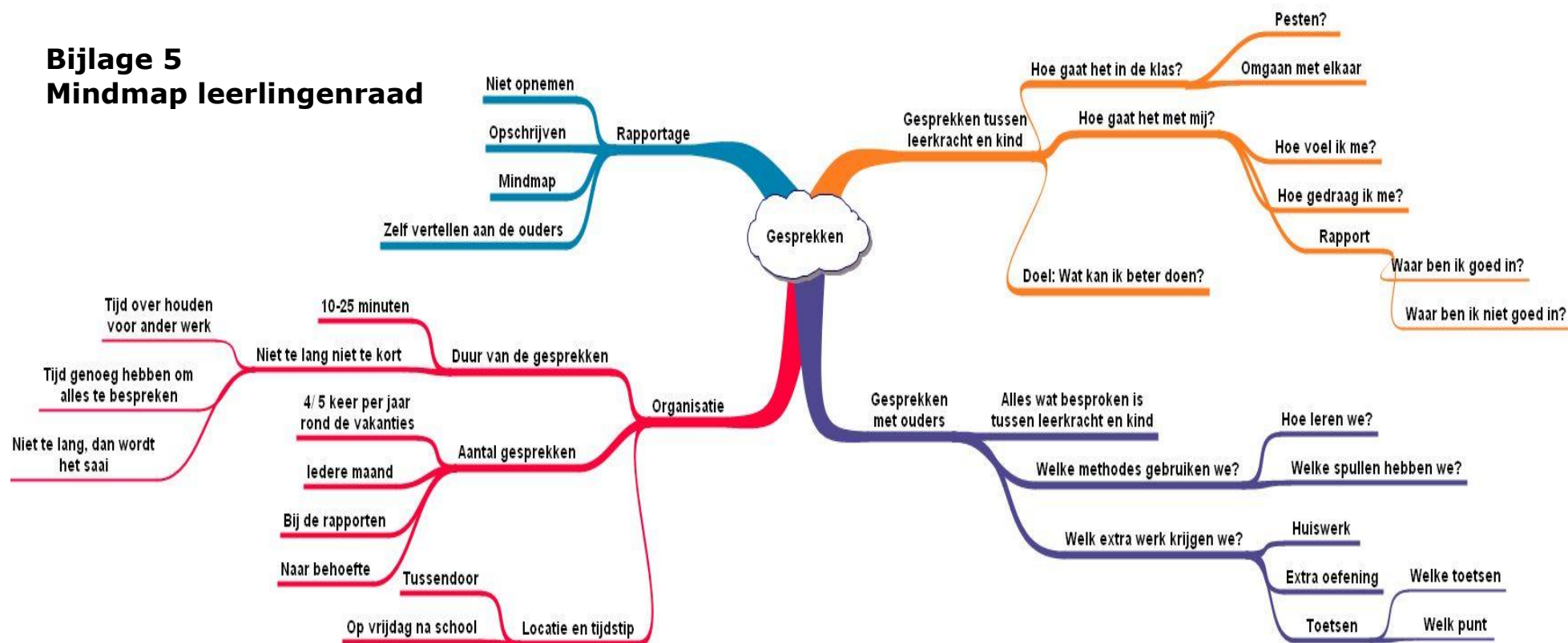
Bijlage 4 Codeboom Goodpractice voorbeelden

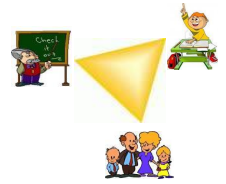

Bijlage 5

Mindmap leerlingenraad

Gesprekken tussen leerkracht en leerling moeten gaan over de klas en over het kind zelf. Wat betreft de klas gaat het over het gedrag in de groep. Pesten wordt hierbij specifiek genoemd. Bij het kind zelf gaat het over het gedrag van het kind zelf en over de prestaties van de leerling. Het doel van een gesprek moet zijn om erachter te komen wat het kind kan verbeteren/ leren. In het gesprekken met ouders moet alles wat met de kinderen besproken wordt ook worden besproken. Daarnaast vinden de kinderen het belangrijk dat ouders weten hoe we leren op school en welk extra werk de kinderen mee naar huis krijgen. De kinderen varieerden in het aantal gesprekken van 4 a 5 keer per jaar tot 10 keer per jaar, later werd benoemd dat dat ook naar behoefte kon worden ingezet. De kinderen willen genoeg tijd hebben om alles met de leerkracht te kunnen bespreken, dat kan variëren van 10 minuten tot 25 minuten. Als het maar niet te lang duurt, want dan wordt het misschien saai. De gesprekken mogen onder schooltijd, maar ook na schooltijd, bijvoorbeeld op vrijdagmiddag. Rond de vakanties en voor de rapporten vinden de kinderen logische momenten voor een gesprekje. De kinderen willen ook zelf terugkoppelen naar hun ouders wat ze bespreken met de leerkracht. Ze willen dit eerst opschrijven, bijvoorbeeld in een mindmap. Ze willen in ieder geval zeker niet gesprekken op laten nemen.

Bijlage 6

Kort overzicht interviews

Hieronder geef ik enkele typerende uitspraken uit de interviews weer. In verband met de privacy zijn er geen namen of initialen bij de uitspraken genoemd, ook zijn om deze reden niet de volledige interviews in dit verslag opgenomen.

"Nou ja, jullie staan open en als we dan vragen hebben beantwoorden jullie ze ook. Dan reageer je er dan ook op. Als we iets aangeven zijn jullie er ook en doen jullie er ook wat mee.

Of dan zijn jullie het al aan het doen, maar dan..

Maar dan weet je het niet, dat jullie al iets aan het proberen zijn."

"Het liefst zou ik hebben: Hoe gaat het op school zich, hoe uit mijn kind zich naar de leerkracht, op wat voor toon en manier gebruiken ze hoe luisteren ze naar elkaar, op dezelfde hoogte, kijk je elkaar aan, dat soort dingen."

"Ik vind dat wel prettig en ook heel belangrijk dat je up to date blijft, niet dat je achter de feiten aanloopt. Stel dat er dingetjes zijn dat je dat ook steeds bespreekbaar houdt en het niet over te lange termijn uitspreidt."

"Daarnaast vind ik het ook belangrijk hoe mijn dochter in dit geval zich gedraagt op school, in de klas en in de pauzes. En dat daar ook, mocht daar iets in zijn dat naar ons gekoppeld wordt en dat we daar samen... dat we in ieder geval opeen lijn zitten qua reactie hoe dat we zoiets aanpakken."

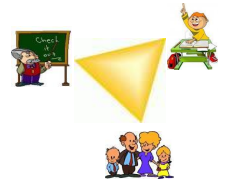
"Dat ik ook van de leerkracht of lerares het verhaal hoor en dat ik dan thuis beter kan inschatten hoe ik erop in kan gaan. Kijk het wordt toch altijd van een kant verteld dus ik wil allebei de kanten graag horen."

"Natuurlijk hoe ze het doet op school, maar ook hoe het i de groep gaat, dat vind ik ook heel belangrijk, want kinderen zijn daar wel heel erg mee bezig tegenwoordig. Tegenwoordig draait alles om pesten en bij iedere gelegenheid wordt er vaak ook iets aangehaald, soms moet je daar niet op in gaan, want dat roept vaak toch alleen maar wat op. Maar daar zit ook nog ruimte in."

"Ik denk dat ik graag een duidelijk beeld zou willen hebben van in dit geval van mijn kinderen van hoe ze het doen op school. Dat gaat in mijn ogen verder dan alleen de cijfers. Dus hoe doen ze het op school, hoe gedragen ze zich, hoe gaan ze om in een groep."

"Ik zie dat er verschillen zijn op school. Tenminste ik zie dat als ik op ouderavonden ben dat sommige leerkrachten hier wel heel sterk een beeld hebben van de leerling en aan de andere kant is het beeld veel beperkter."

"Nou gebeurde dit vandaag...Ik denk dat in sommige gevallen ouders zich daar in herkennen en is sommige gevallen ook zeggen he wat gebeurt er nou. En als die communicatie tussen ouders onderling plaats vindt, dan heb je als school natuurlijk een probleem."

Bijlage 7

Logboek onderzoek

Logboek

Planning

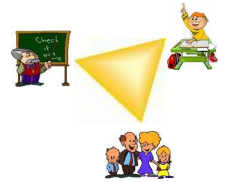
Wanneer?	Wat?
April/ Mei	Literatuuronderzoek naar educatief partnerschap en oplossingsgericht werken.
April/ Mei	Deelnemers benaderen voor deelname, afspraken maken voor interviews
Mei	Voorbereiden interviews.
Mei/ Juni	Afnemen interviews (6 stuks) bij deelnemende ouders en teamleden. Zorgen voor opnameapparatuur. Inschalen van ervaren gevoel van educatief partnerschap bij deelnemers.
Juni/ Juli	Transcriberen van de interviews en terugkoppelen naar de betreffende deelnemer. Uitnodiging sturen voor focusgroep in september.
Augustus	Na reactie van deelnemers interviews coderen en verslag schrijven. Terugkoppeling naar deelnemers. Terugkoppeling naar gehele team
Augustus	Gesprek met de leerlingenraad over gewenste vorm van communicatie met hun leerkracht.
Augustus/ September	Conceptontwerp maken. Notulant focusgroep benaderen.
September	Bijeenkomst focusgroep; voorleggen eerste conceptontwerp en eventueel bijstellen. Terugkoppeling naar gehele team.
Oktober t/m Maart	Uitvoeren van conceptontwerp met deelnemende ouders en kinderen.
Maart	Evaluatie conceptontwerp met focusgroep, eventueel bijstellen. Opnieuw inschalen van ervaren gevoel van educatief partnerschap bij deelnemers.
Maart/ April	Afronden onderzoek. Terugkoppeling respondenten.

Onderzoeksfase

Literatuuronderzoek:

Ten behoeve van het literatuuronderzoek dat antwoord moet geven op de eerste en tweede deelvragen heb ik ervoor gekozen om mindmaps te maken van de beide onderdelen, oplossingsgericht communiceren en educatief partnerschap (april). Ik heb in de aanbevolen literatuur van de opleiding en op internet gekeken naar wat voor mij relevante boeken en artikelen waren om te lezen. Ik heb ervoor gezorgd dat er niet te veel overlap in inhoud zat, maar zeker bij oplossingsgericht communiceren merkte ik dat er veel dezelfde informatie in de verschillende boeken en artikelen stond. Daarom heb ik me hier voornamelijk beperkt tot de literatuur die aanbevolen wordt door de opleiding.

Bij de verwerking in het PGO liep ik in eerste instantie helemaal vast. Ik wilde alle informatie als een groot geheel bij elkaar brengen. Ik kwam niet uit de vormgeving en kon de juiste woorden niet vinden. Op dat moment ben ik terug gegaan naar de mindmaps en de hoofdstukindeling zoals ik die daar had genomen. Dit heeft geholpen om structuur te brengen in het theoretisch kader. De samenhang heb ik vervolgens gezocht binnen de uitvoering van het onderzoek waarbij het een het gevolg is van het ander (mei). Het literatuuronderzoek heb ik half mei opgestuurd naar mijn studiebegeleider voor feedback. Half juni heb ik feedback gekregen over de eerste 2 hoofdstukken waar ik meer diepgang mee kon bereiken.

Interviews:

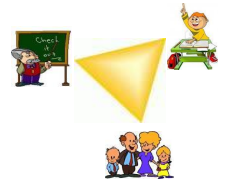
Begin juni 2013 is de formatie indeling bekend gemaakt bij de ouders. Dit heeft als gevolg gehad dat ik de uitnodigingen voor deelname pas half juni naar de ouders heb kunnen sturen en dus niet alle interviews meer heb kunnen afnemen voor de vakantie. Wel heb ik de interviews met de deelnemers vanuit het team af kunnen ronden voor de vakantie. Ik heb ervoor gekozen om 3 deelnemers vanuit het team te nemen. Er waren 2 vrijwilligers vanuit de onderbouw en de directie wilde ook wel meewerken. De inbreng vanuit leerkrachten die de meeste gesprekken met ouders voeren vind ik dusdanig belangrijk dat ik hier 2 leerkrachten voor wil. De directie kan vanuit een hoger niveau inbrengen hebben en mij spiegelen vanuit haar rol als leidinggevende.

Voorbereiden en uitvoeren van de interviews:

Omdat ik de interviews efficiënt en effectief wil houden heb ik me gericht op het maken van goede vragen. Na het eerste interview kreeg ik al feedback dat ik goede vragen stelde en goed door heb gevraagd om zo te komen tot verdieping van het interview. Als verbeterpunt werd aangegeven dat ik in mijn vraagstelling goed aan moest geven of ik het over gesprekken met kinderen of over gesprekken tussen leerkracht/ ouder had. Bij het tweede gesprek merkte ik bij het terug luisteren en uitschrijven van het interview dat ik dat nog steeds met regelmaat niet deed. In mijn voorbereiding heb ik daarom het onderwerp onderstreept als geheugensteuntje voor mezelf. Tijdens dit tweede gesprek werd ook aangegeven dat ik goed door heb gevraagd en ruimte liet voor de ander. Hier kreeg ik als verbeterpunt mee dat de deelnemer graag vooraf wat theoretische informatie over het onderwerp ouderbetrokkenheid had gewild zodat ze de vragen makkelijker had kunnen beantwoorden. Voor mijn volgende interviews zoek ik dan ook een stuk theorie uit dat makkelijk leesbaar is en de mensen in de gelegenheid stelt om zich een mening en een beeld te vormen. De mensen die volgden konden daardoor makkelijker woorden geven aan hun gedachten en de interviews liepen mede daardoor makkelijker. Ik vond het tijdens interviews wel lastig om om te gaan met informatie van ouders over reactief gedrag van collega's. Ik heb ervoor gekozen om dit niet terug te koppelen naar mijn collega's omdat dat niet het doel was van deze interviews en ik het vertrouwen van de deelnemers niet wil schaden. Wel was dit een terugkerend item dat ik heb besproken met de directie en we hebben daarom besloten om in het schooljaar 2013-2014 proactieve communicatie/ houding op de agenda van de teamvergaderingen te zetten. De deelnemers waren allemaal erg open in hun gesprek en houding. Dat ervaar ik als een compliment naar de deelnemers, mij en onze school. Het is bijzonder prettig om te merken dat mensen ook kritische noten durven te uiten.

Uitwerken van de interviews:

De interviews zijn allemaal opgenomen en letterlijk uitgeschreven. Dit heb ik met behulp van een spraakrecorder gedaan. Ik heb in het totaal 8 interviews gehad met 9 personen. Het uitschrijven was veel werk, maar enorm waardevol. Tijdens de interviews had ik aantekeningen gemaakt, maar bij het terug luisteren en opschrijven merkte ik dat ik nog zoveel informatie had gemist en in enkele gevallen ook verkeerd had geïnterpreteerd. Door het uitschrijven van de interviews zijn de gegevens van de deelnemers objectiever neergezet. Alle uitgewerkte interviews zijn naar de desbetreffende deelnemer opgestuurd via de mail, ook heb ik na elk gesprek het vervolg van het onderzoek aangegeven. Na een vakantieperiode ben ik begonnen met het coderen van de interviews. De interviews heb ik gecodeerd met behulp van informatie uit Praktijkgericht onderzoek voor reflectieve professionals (De Lange, Schuman, Montesano Montessori, 2011) en met behulp van een van mijn critical friends die zelf enkele malen eerder interviews heeft moeten coderen. Ik vond het lastig om de goede woorden te vinden en heb dan ook in eerste instantie de woorden van de deelnemers gebruikt en ben pas bij het axiaal coderen eigen woorden gaan gebruiken. Het coderen vond ik intensief en daarom heb ik dit ook uitgespreid over meerdere keren en heb ik het steeds weer meer naar wens bijgesteld. Toen ik eenmaal tevreden was over het coderen lukt het vrij makkelijk om een samenvattend verslag te schrijven. Het was prettig om te merken dat het intensieve klusje zoveel vruchten af kon werpen. Ik heb het idee dat ik door het coderen een

gedegen samenvatting heb kunnen neerzetten. Deze vorm van data-analyse heb ik ter controle voorgelegd aan mijn onderzoeksbegeleider waarna ik nog de puntjes op de i heb gezet en verder ben gegaan in mijn onderzoek

Interview met de leerlingenraad:

De leerlingen zijn ook gehoord voor dat het ontwerp werd opgesteld. Ik heb al regelmatig gesprekken met kinderen gehad, maar in dit gesprek had ik me als doel gesteld om de onwetende houding aan te nemen. De kinderen moesten vrij zijn om te kunnen zeggen wat ze wilden zeggen. Ik ben te werk gegaan volgens een coöperatieve werkvorm waarbij de kinderen eerst denktijd kregen. De kinderen gaven aan het fijn te vinden om gehoord te worden en waren heel eerlijk en buitengewoon verstandig in hun opmerkingen. Het werd mij in een gesprek heel duidelijk dat het meedenken en meepraten van kinderen heel waardevol is en dat hun inbreng vele malen zinvoller is dan ik ooit had kunnen denken. Tijdens de focusgroep bijeenkomst heb ik de ouders hier over verteld en ook zij wisten (nog) niet dat ze zo'n verstandige kinderen hadden.

Goodpractice voorbeelden:

Na het inleveren van mijn onderzoeksvoorstel kwam ik via netwerken in contact met 2 scholen die gebruik maken van oplossingsgerichte gesprekken met kinderen. In mei heb ik contact gezocht met deze scholen en beiden hebben mij veel informatie geleverd die ik kan gebruiken bij mijn ontwerp. Ik heb ervoor gekozen om de informatie die zij mij hebben gegeven weer te geven in een organigram. Hiervoor heb ik eerst de kernwoorden gezocht en vervolgens hier subonderdelen aan gekoppeld. Een van de scholen valt binnen ons bestuur. De begeleider op deze school zou graag de samenwerking aangaan om via intervisie tot verdere verdieping te kunnen komen. Tijdens mijn onderzoek is zij bereidt om als critical friend mee te kijken naar het ontwerp en de uitvoering daarvan.

Ontwerpfase

Het originele ontwerp is tijdens een focusgroep bijeenkomst aan de deelnemers voorgelegd. Tijdens deze bijeenkomst zijn de volgende aanpassingen gedaan:

- Kinderen nemen deel aan de oudergesprekken gedurende dit onderzoek.
- Het plan gaat vaker mee naar huis dan alleen voor elke vakantie. Als we op een nieuw netwerk overgaan is het misschien mogelijk om het mapje digitaal te maken en ervoor te zorgen dat op school en thuis ingelogd kan worden.

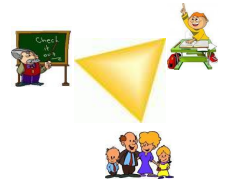
Na de focusgroep bijeenkomst heb ik deel genomen aan een studiedag waarbij Dick van Dijk, Ben Furman en Tischa Neeve lezingen hebben gegeven over de kracht van oplossingsgerichte gesprekken. Naar aanleiding van deze studiedag heb ik de volgende aanpassingen in het ontwerp gedaan:

- Er is een blad toegevoegd waarop staat welke vaardigheid het kind wil leren en waarop ruimte is voor de visualisatie van die vaardigheid.
- In het plan zijn bij de startsituatie en het doel thermometers toegevoegd om te zorgen voor nog meer visualisatie.

Uitprobeerfase

Kindgesprekken

Met de 5 kinderen waarvan de ouders meedoen aan het onderzoek zijn de gesprekken gevoerd eind oktober en begin november. De kinderen kwamen met heel verrassende leerpunten waarbij ik bij 2 kinderen iets heb moeten sturen. Deze leerlingen wilden een cognitief leerdoel kiezen, maar uit gesprekken met ouders en mijn duo partner bleek dat leerdoelen rondom gedrag en werkhouding veel urgenter waren. Tijdens de gesprekken met de kinderen heb ik bij 4 leerlingen het logboekje tot en met het plan helemaal ingevuld, bij een vijfde leerling heb ik door tijdnoed de mindmap in het leerling gesprek ingevuld en het leerdoel met het plan tijdens het oudergesprek. Deze versie beviel mij het meest. Doordat de ouders op het moment zelf ook een stem hebben in het leerdoel

komt er nog meer samenwerking. De kinderen gaven aan het wel prettig te vinden om op deze manier met mij in gesprek te gaan en het niet bezwaarlijk te vinden om deel te nemen aan de 10 minuten gesprekken.

Ouder- en kindgesprekken

Ook ouders gaven aan deze manier van gesprekken heel waardevol en prettig te vinden. Enkele ouders zijn daar zelfs later nog een op terug gekomen, zo prettig hebben zij het ervaren. Een ouder had vragen over een mogelijk onderzoek en diagnose die zij niet wilde stellen met het kind erbij, zij heeft haar kind dan ook gevraagd om even op de gang te wachten. Verder is alles naar mening van de kinderen, de ouders en mijzelf eerlijk en open besproken. Vooraf dacht ik dat het moeilijk zou zijn om op niveau toch ook de zaken te bespreken die gevoelig liggen, maar tijdens de gesprekken viel dit heel erg mee. Ik denk dat dit wel voor een groot deel te maken heeft met de leeftijd van de leerling.

Tussenperiode

In de klas hebben de kinderen hun visualisatie (tekening) gemaakt, de andere kinderen uit de klas hebben ook een doel bepaald en dit gevisualiseerd. Er zijn 2 leerdoelen (beide rekenen) naar voren gekomen, 1 doel voor de werkverzorging, 4 doelen om kalm te blijven bij conflicten, 4 doel voor betere concentratie, 5 doelen rondom zelfvertrouwen, 5 doelen rondom stiller werken (minder kletsen), 2 doelen met betrekking tot het ondersteunen van anderen en 1 doel voor het toepassen van sociaal wenselijk gedrag.

Al gauw merkte ik dat de visualisatie alleen niet genoeg was om het doel voor de kinderen levend te houden. Dit heeft 2 oorzaken gehad.

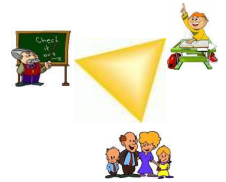
Ten eerste was de terugkoppeling naar mijn duo-partner door omstandigheden niet optimaal waardoor in de driehoek bij de poot van de leerkracht een gat was ontstaan. Een leerlingvergadering waarin we de doelen en gesprekken door hebben genomen heeft oplossing geboden.

Daarnaast was de stap om daadwerkelijk de vaardigheid te gaan oefenen nog te groot omdat kinderen dat op deze manier niet gewend zijn. Daarom heb ik na het plan een stuk logboek opgenomen met daarin de tekst: Zo doe ik het:..... Is het gelukt? Ja/ nee. Dit stuk vormt het logboek waarin kinderen de kleinste stapjes noteren en hier vervolgens na maximaal 2 weken op evalueren. Dit gaf de kinderen meer houvast in het bereiken van hun doel.

Evaluatiefase

In de evaluatiefase heb ik de kinderen en de ouders gevraagd naar hun mening over het werken volgens het ontwerp. Deze bevindingen worden opgenomen in hoofdstuk 5. Het was zo fijn om te horen dat iedereen het zo heeft gewaardeerd dat dat echt als een beloning voor mijn werk heeft gevoeld. Enkele ouders zeiden dat dit de perfecte manier was om te werken en dat we dit nooit mochten laten gaan. Een ouder gaf geen hogere waardering ten aanzien van educatief partnerschap en dat was niet prettig om te horen. Toch begrijp ik hun standpunt en neem ik mee wat zij hebben aangegeven.

In de focusgroep bijeenkomst waar de deelnemende leerkrachten bij aanwezig waren hebben we tops en tips geformuleerd en aanbevelingen geschreven voor het vervolg. De deelnemende leerkrachten hebben zelf niet volgens het ontwerp gewerkt, maar werden heel enthousiast door de positieve berichten van de ouders. Hierdoor werd het draagvlak voor overdracht binnen het team al direct vergroot.

Bijlage 8

Ontwerp Oplossingsgerichte ouder- en kindgesprekken

Protocol:

Wanneer	Wat	Wie	Uitvoering
Augustus/ september	Eerste contact met ouders. Ieder schooljaar is er aan het begin van het jaar een informatieavond waarop de ouders kennis maken met de leerkracht en informatie krijgen over de gebruikte werkwijze en methodes. Op deze avond is er ruimte voor het stellen van algemene vragen.	Ouders en leerkracht.	Algemene informatieavond.
Oktober	Kinderen vullen VISEON in.	Kinderen	Onder schooltijd.
Oktober/ november	Eerste kindgesprek (ong. 15 minuten). Kinderen en leerkrachten hebben het eerste gesprek naar aanleiding van VISEON en de eerste resultaten. Het gespreksformulier (mindmap) wordt ingevuld.	Kinderen en leerkracht.	Onder schooltijd, leerkrachten worden door directie en IB-er een dag vrijgeroosterd om gesprekken te kunnen voeren.
November	Tweede contact met ouders (20 minuten). Tijdens de individuele ouderavonden wordt het ingevulde gespreksformulier en het rapport met de ouders en de leerling besproken. De leerling presenteert zichzelf hierbij aan de hand van de mindmap, de aan te leren vaardigheid en het plan worden samen met kind en ouders ingevuld. Het formulier gaat samen met het rapport mee naar huis. Het gespreksformulier wordt een week later weer mee terug genomen. Vanaf dit moment wordt door het kind elke 2 weken een nieuw stapje geformuleerd in het logboekje.	Ouders, leerkracht en kind	Reguliere individuele ouderavonden.
December	Tweede kindgesprek (tussenevaluatie, 5 minuten). De leerkracht en het kind evalueren het eerste plan, stellen het bij indien nodig. Het gespreksformulier mag mee naar huis in de kerstvakantie waar het kind de terugkoppeling naar de ouders verzorgt.	Kinderen en leerkracht/ Kinderen en ouders.	Onder schooltijd, eventueel op afspraak na schooltijd. Leerkrachten worden niet vrij geroosterd.
Februari/ maart	Derde kindgesprek (5-10 minuten). De leerkracht en het kind evalueren het eerste plan. Hiervoor worden onder andere de CITO toetsen gebruikt.	Kinderen en leerkracht.	Onder schooltijd, eventueel op afspraak na schooltijd. Leerkrachten worden niet vrij geroosterd.
Maart	Derde contact met ouders (20 minuten). Tijdens de individuele ouderavonden wordt het eerste plan met de ouders besproken en wordt gezamenlijk een tweede plan gemaakt. Het gespreksformulier gaat samen met het rapport mee naar huis en wordt een week later weer mee terug genomen. Vanaf dit moment wordt door het kind elke 2 weken een nieuw stapje geformuleerd in het	Ouders, leerkracht en kind.	Reguliere individuele ouderavonden.

	logboekje.		
April	Vierde kindgesprek (tussenevaluatie, 5 minuten). De leerkracht en het kind evalueren het tweede plan, stellen bij indien nodig. Het gespreksformulier mag mee naar huis in de meivakantie of in een weekend waar het kind de terugkoppeling naar de ouders verzorgt.	Kinderen en leerkracht/ Kinderen en ouders.	Onder schooltijd, eventueel op afspraak na schooltijd. Leerkrachten worden niet vrijgeroosterd.
Mei	Kinderen vullen VISEON in.	Kinderen.	Onder schooltijd.
Juni/ Juli	Vijfde kindgesprek (5-10 minuten). De leerkracht en het kind evalueren het tweede plan. Hiervoor worden onder andere de CITO toetsen en VISEON gebruikt. Het formulier gaat voor de facultatieve oudergesprekken mee naar huis waar het kind de terugkoppeling naar de ouders verzorgt.	Kinderen en leerkracht/ Kinderen en ouders.	Onder schooltijd, leerkrachten worden door directie en IB-er een dag vrijgeroosterd om gesprekken te kunnen voeren.
Juni/Juli	Mogelijkheid tot vierde contact met ouders (20 minuten) Tijdens de facultatieve oudergesprekken op het einde van het jaar kan op vraag van de leerkracht of de ouder het formulier en/of de resultaten besproken worden.	Ouders en leerkracht.	Facultatieve oudergesprekken.

Kindgesprekken

Tijdens het eerste kindgesprek wordt het gespreksformulier ingevuld. Het formulier bestaat uit 2 delen. Het eerste deel is een mindmap die wordt gevuld met vragen over het kind (kindercoachkaarten). Uit deze vragen komen wensen, behoeften en gevoelens naar boven die als input kunnen dienen voor het plan. Tevens is dit gesprek bedoeld om de relatie tussen leerkracht en leerling te versterken. Als input voor dit deel van het gesprek worden de resultaten van VISEON en de methodegebonden toetsen gebruikt. De mindmap wordt door het kind ingevuld met ondersteuning van de leerkracht. De leerkracht moet hierbij goed doorvragen naar de kern van het verhaal.

Het tweede deel is het plan. Het kind kiest samen met de leerkracht en de ouders een (of meerdere) doelen waar hij gedurende een periode aan wilt werken. De vragen bij de mindmap hebben hier al naartoe gewerkt. Het kan gaan om een cognitief doel of om een gedragsdoel. Vaak ligt er een gedragsdoel ten grondslag aan een cognitief doel. Zaak is om als leerkracht goed door te vragen naar de oplossing om zo het juiste doel te kunnen bepalen.

Het doel wordt gevisualiseerd op het doelenbord in de klas.

Tijdens de volgende kindgesprekken wordt besproken wat al is gebeurd om dichterbij het doel te komen. Als het doel wordt bereikt, wordt het gevisualiseerde doel opgehangen op de "Wall of fame". Bij het derde kindgesprek wordt de eerste cyclus afgesloten en wordt er een nieuw plan opgesteld. Gesprek 4 en 5 hebben dan dezelfde vorm als gesprek 2 en 3.

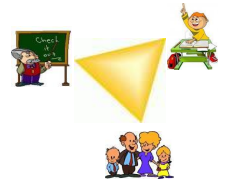
Het gespreksformulier heeft bij elke stap aanwijzingen voor de leerkracht.

Oudergesprekken

Er zijn 4 contactmomenten tussen ouders en leerkrachten.

Op het eerste moment aan het begin van het schooljaar wordt de algemene gang van zaken in de groep met de ouders besproken. Ouders mogen de methodes bekijken en er is de mogelijkheid om vragen te stellen.

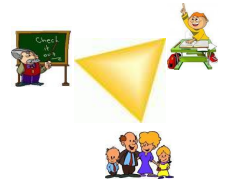
De overige 3 momenten zijn individuele gesprekken waarbij de laatste facultatief is op vraag van de leerkracht of de ouders. Bij de oudergesprekken komt het kind mee om zichzelf met behulp van zijn mindmap te presenteren en gezamenlijk een plan op te

stellen. Centraal hierin is de vraag hoe wij gezamenlijk het kind kunnen ondersteunen om zijn doel te behalen.

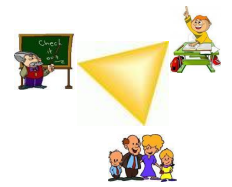
Om de ouder tussentijds op de hoogte te houden gaat het gespreksformulier na ieder kindgesprek mee naar huis.

Het gespreksformulier heeft bij elke stap aanwijzingen voor de ouders.

In gesprek met.....

Toets PGO Reina Swinkels

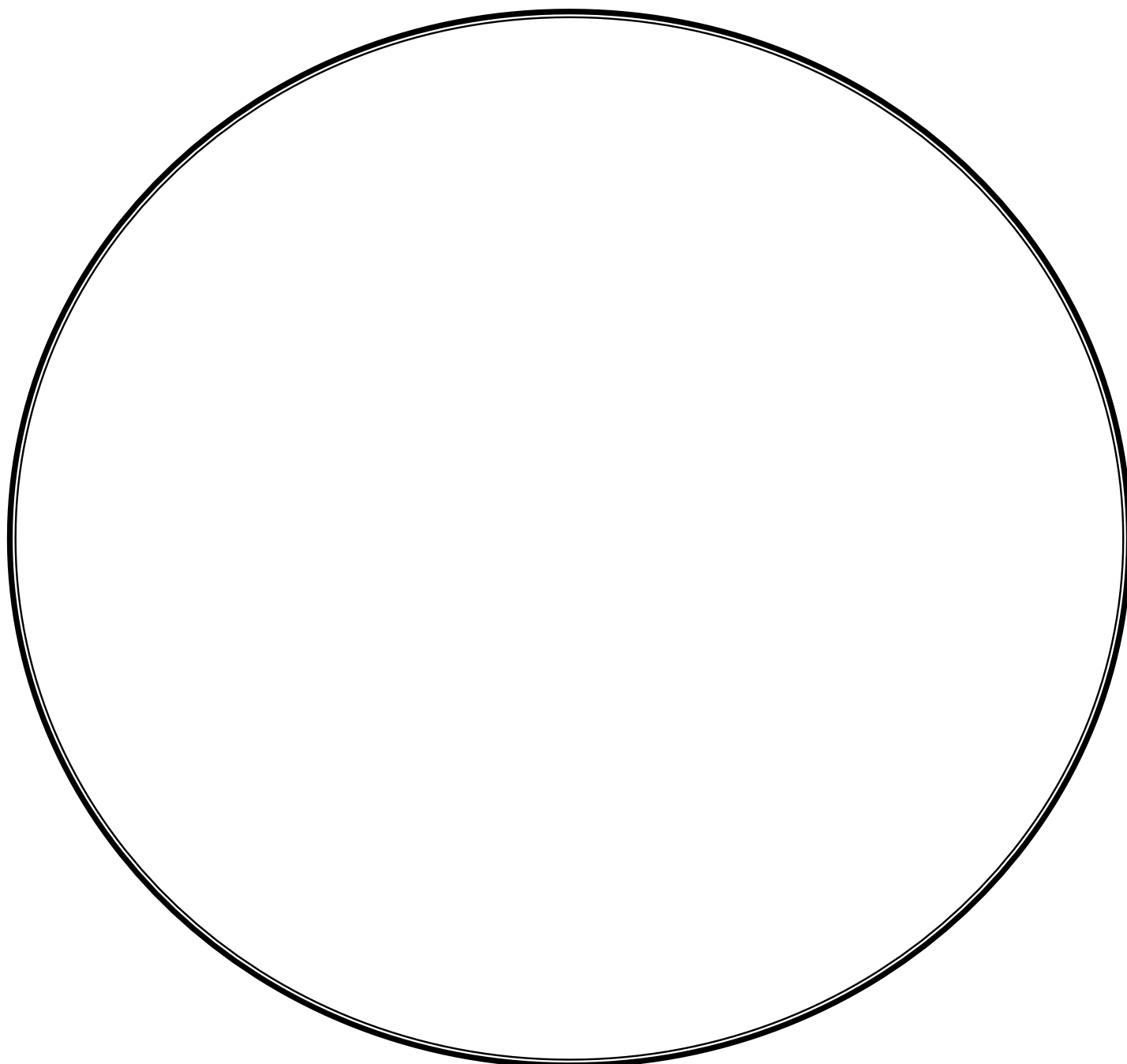
Mindmap (invoegen standaard mindmap)

Deze vaardigheid wil ik leren:

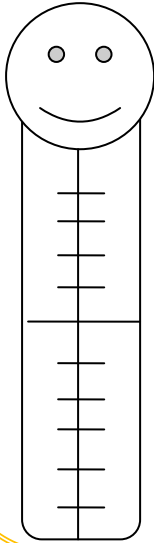
.....

Zo ziet mijn doel er uit:

Wat wil je bereiken? Hoe ziet dat er uit?

Eerste plan

Naam:

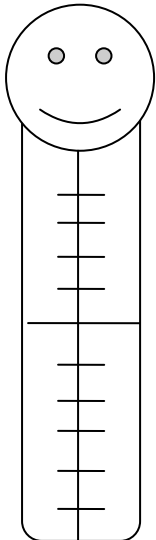
Datum:

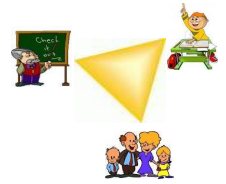
Ingevuld met:

Waardoor lukt iets (of het) niet?

Wat/ wie heb je nodig?

Hoe is het nu, hoe gaat het? Hoe voel je je? Wat doe je?

Datum:

Zo doe ik het:

Is het gelukt? Ja/ nee

Datum:

Zo doe ik het:

Is het gelukt? Ja/ nee

Datum:

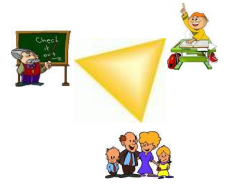
Zo doe ik het:

Is het gelukt? Ja/ nee

Datum:

Zo doe ik het:

Is het gelukt? Ja/ nee

Datum:

Zo doe ik het:

Is het gelukt? Ja/ nee

Datum:

Zo doe ik het:

Is het gelukt? Ja/ nee

Datum:

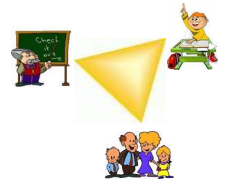
Zo doe ik het:

Is het gelukt? Ja/ nee

Datum:

Zo doe ik het:

Is het gelukt? Ja/ nee

Logboek bij plan 1

Bij het tweede gesprek:

Wat heb ik gedaan om mijn doel te bereiken?

Wat ga ik anders/ nog meer inzetten?

Ga ik mijn doel halen?

Bij het derde gesprek:

Wat heb ik gedaan om mijn doel te bereiken?

Heb ik mijn doel bereikt?

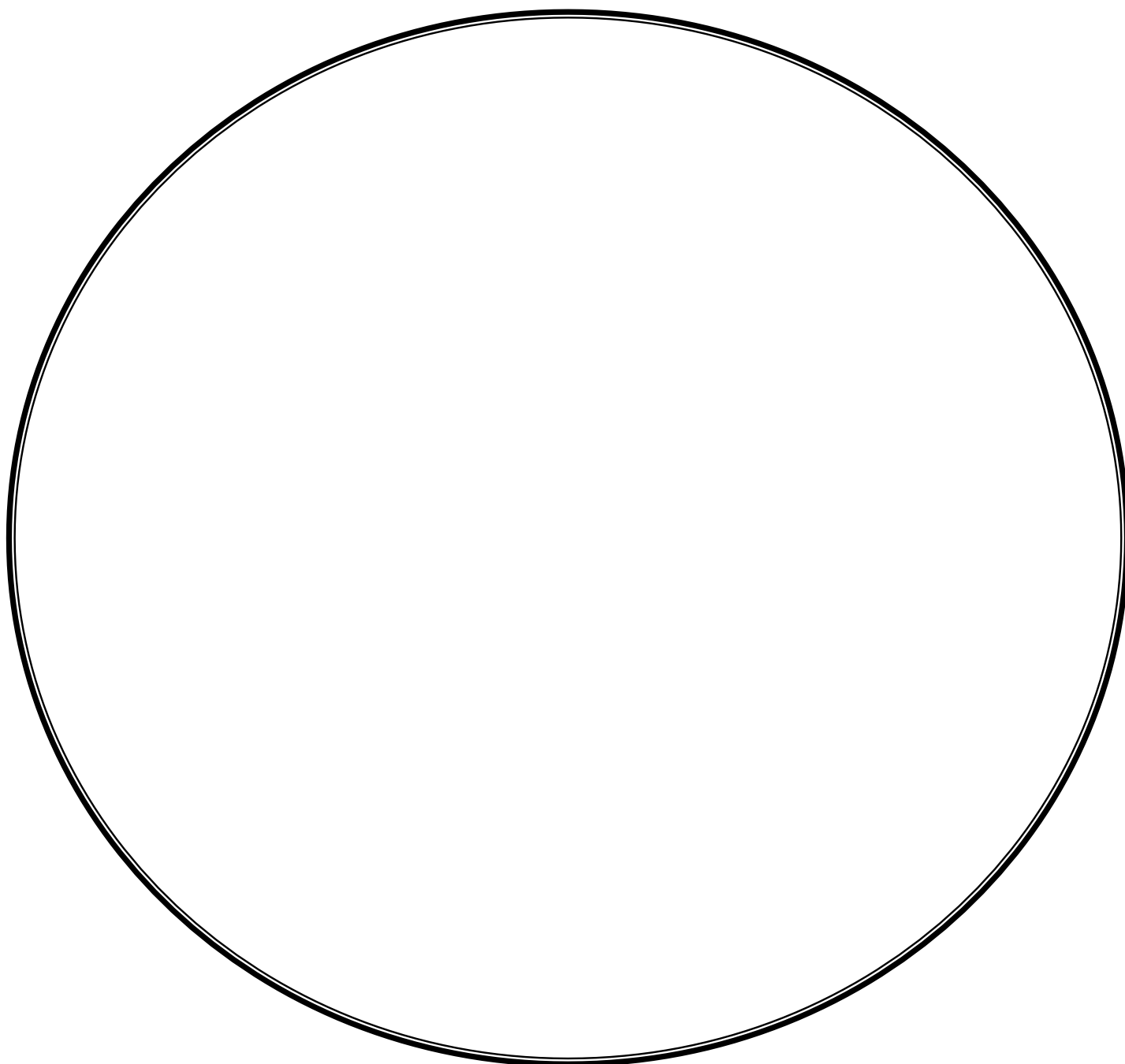
Zo ja: Plak hem maar op de "wall of fame"!

Deze vaardigheid wil ik leren:

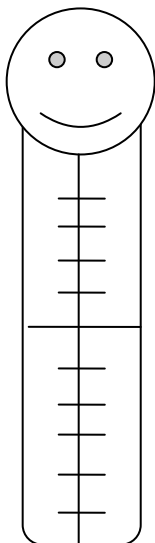
.....

Zo ziet mijn doel er uit:

Wat wil je bereiken? Zo SMART mogelijk!

Tweede plan.

Naam:

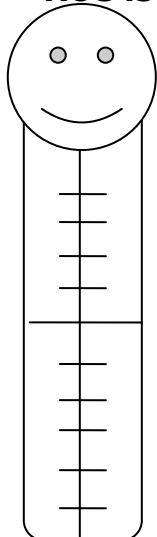
Datum:

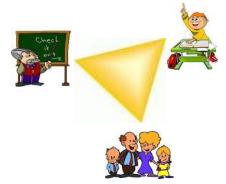
Ingevuld met:

Waardoor lukt iets of het niet?

Wat/ wie heb je nodig?

Hoe is het nu, hoe gaat het? Hoe voel je je? Wat doe je?

Datum:

Zo doe ik het:

Is het gelukt? Ja/ nee

Datum:

Zo doe ik het:

Is het gelukt? Ja/ nee

Datum:

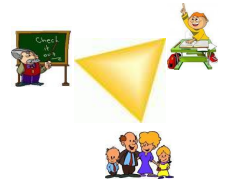
Zo doe ik het:

Is het gelukt? Ja/ nee

Datum:

Zo doe ik het:

Is het gelukt? Ja/ nee

Datum:

Zo doe ik het:

Is het gelukt? Ja/ nee

Datum:

Zo doe ik het:

Is het gelukt? Ja/ nee

Datum:

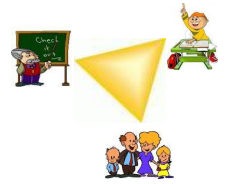
Zo doe ik het:

Is het gelukt? Ja/ nee

Datum:

Zo doe ik het:

Is het gelukt? Ja/ nee

Logboek bij plan 2

Bij het vierde gesprek:

Wat heb ik gedaan om mijn doel te bereiken?

Wat ga ik anders/ nog meer inzetten?

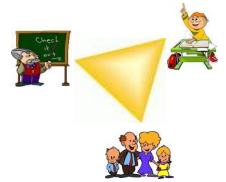
Ga ik mijn doel halen?

Bij het vijfde gesprek:

Wat heb ik gedaan om mijn doel te bereiken?

Heb ik mijn doel bereikt?

Zo ja: Plak hem maar op de "wall of fame"!

Bijlage bij de mindmap

De mindmap wordt gevuld met vragen uit de Junior coachkaarten set van Espérance Blauw. De leerkracht laat uit elke serie een kaart kiezen waarop het kind antwoord geeft. Bij iedere vraag stelt de leerkracht vragen om het kind verder te helpen.

Bijvoorbeeld:

- En wat nog meer?
- Wat gebeurt er dan?
- Hoe ziet dat eruit?
- Wat maakt het dat.....?
- Hoe zie ik dat....?

Blauw

keuze uit de vragen:

Waar in wil je de beste zijn?

Met welk compliment zou je blij zijn?

Waar droom je van?

Wat zou je willen durven?

Groen

Keuze uit de vragen:

Wat maakt je boos?

Waar kan je jaloers op zijn?

Waar zie je tegen op?

Wanneer voel je je alleen?

Geel

Keuze uit de vragen:

Hoe maak je vrienden?

Wanneer ben je een goede vriend?

Welke mensen zijn belangrijk voor je?

Wanneer hoor je ergens bij?

Roze

Keuze uit de vragen:

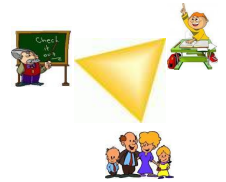
Waar ben je goed in?

Wat maakt je bijzonder?

Wanneer vind je jezelf lief?

Waar word je blij van?

Vanuit de mindmap wordt een vaardigheid gekozen waar de leerling zich verder in wil ontwikkelen.

Bijlage bij het plan

Het plan wordt bij de start ingevuld door de leerling, leerkracht en ouder. Op elk moment mag het plan worden aangevuld door de leerling in samenspraak met de ouders of de leerkracht.

Deze vaardigheid wil ik leren:

In samenspraak komt de leerling tot een vaardigheid die hij wil leren. Hij geeft de vaardigheid een naam en tekent of plakt een plaatje op hoe hij die vaardigheid voor zich ziet. Bijvoorbeeld: Een leerling wil beter kunnen samenwerken, voor hem is een voetballer iemand die goed samenwerkt. De naam zou dan een voetbalclub of speler kunnen zijn en als plaatje kan een voetballer worden gekozen.

Start.

In deze kolom wordt begonnen. Hier wordt de startsituatie beschreven. Gebruik hierbij zo concreet mogelijke taal, wat zie ik aan je, wat doe je anders etc. De kinderen geven zich een score op de thermometer. Er is bewust niet gekozen voor een nummering bij de schaal omdat er geen "onvoldoende of goed" met worden gekoppeld aan hun oordeel.

Doel.

Hierna wordt de pijl gevolgd en wordt het doel omschreven.

Doe dit zo SMART mogelijk! Het kan zo zijn dat bij de tussenevaluatie het doel wordt bijgesteld. Ook hier geven de kinderen aan hoe hoog zij op de thermometer zouden willen komen.

Kernvragen hierbij zijn:

- Waar hoop je op?
- Welk verschil zou dat maken?
- Wat werkt al in de goede richting?
- Wat zou het volgende stapje zijn?

Het doel wordt met een spreuk of tekening opgehangen op het doelenbord in de klas. Op deze manier is een doel altijd zichtbaar voor het kind en de leerkracht. Op het moment dat een doel is bereikt wordt het verplaatst naar de "wall of fame".

Hindernissen.

Wat of wie houdt je tegen? Als je weet wat je mogelijk tegen kan werken kun je al bedenken hoe je daar mee om moet gaan. Vraag door naar oplossingen.

Hulpmiddelen.

Wie of wat heb je nodig? Er zijn middelen of mensen die je kunnen helpen je doel te bereiken. Hoe ga je die inzetten en gebruiken? Activeer het kind om hier zelf verantwoordelijkheid in te nemen en laat dit ook opschrijven.

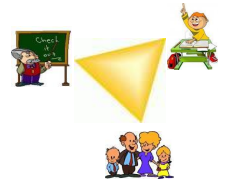
Logboek.

Tijdens de gesprekken tussen leerling en leerkracht, eventueel samen met ouders tijdens de evaluaties wordt het logboek ingevuld.. Vul zo concreet mogelijke activiteiten en gedrag in. Als er tussentijds iets voorvalt waardoor de leerling dichterbij het doel komt, kan het kind het al opschrijven.

Ouders

Het gespreksformulier wordt door de leerling en de leerkracht met de ouders besproken na het eerste, derde en eventueel vijfde kindgesprek. Na de andere kindgesprekken verzorgt het kind alleen de terugkoppeling naar de ouders.

De kinderen kunnen het kind ondersteunen met de uitleg met behulp van de mindmap en het plan.

De mindmap.

U kunt met het kind in gesprek gaan over de mindmap. Stel vragen als:

- Vertel eens wat je hiermee bedoelt?
- Wat maakt het dat je.... Hebt ingevuld?
- Kun je me daar nog meer over vertellen?
- Etc.....

Het plan.

Bij het plan kunt u het kind vragen wat hij wil bereiken en hoe dat er dan uit ziet. Voor meer tips over vragen kunt u kijken bij de bijlage bij het plan. Indien u in het gesprek met het kind komt tot verdere verdieping van het plan komt mag u dit erbij schrijven. Geef het kind dan de opdracht dit naar de leerkracht terug te koppelen.

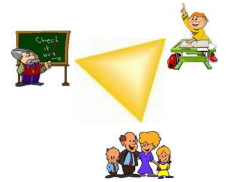
Let er op dat aanvullingen bij het plan vanuit thuis ook uit te voeren zijn vanuit thuis.

Gebruik hierbij de vraag: Wat kan ik doen om jou te helpen?

Bijvoorbeeld: Heeft uw kind als doel gesteld dat hij beter gaat opletten tijdens de instructie van spelling dan kunt u hier vanuit thuis weinig in ondersteunen behalve stimuleren en complimenteren bij een goede inzet. Heeft uw kind zich als doel gesteld om te durven vertellen over het weekend kunt u de dag ervoor samen bedenken wat hij zou kunnen zeggen.

Het logboek.

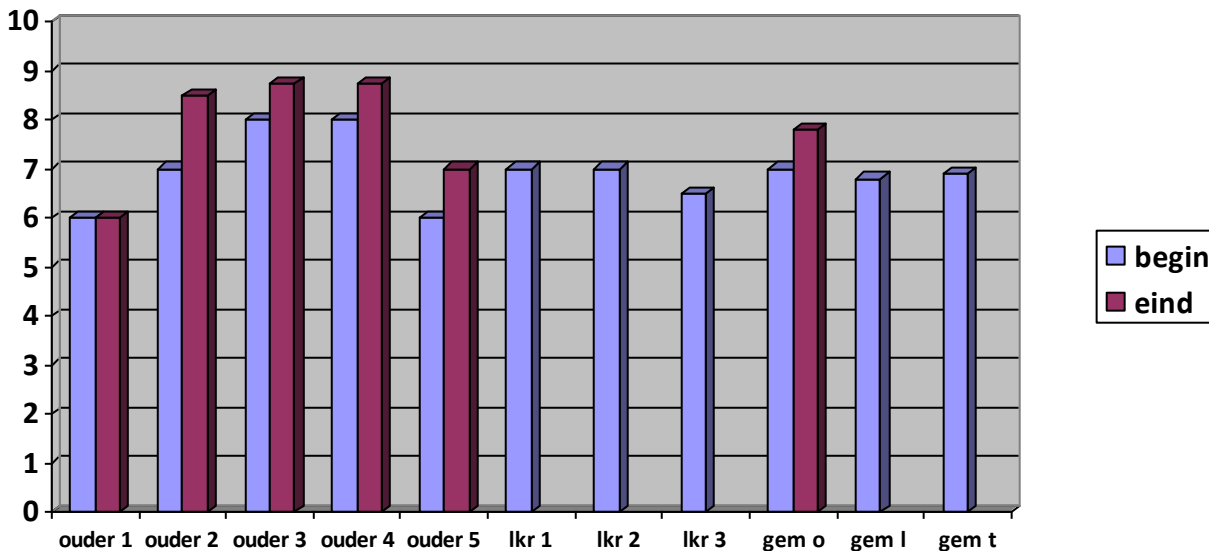
Het logboek wordt na elke tussenevaluatie en evaluatie ingevuld door het kind. Ga hierover met uw kind in gesprek. Komt u tot aanvullingen mogen deze er gerust bijgeschreven worden.

Bijlage 9

Schaal educatief partnerschap

Aan het begin en aan het einde van dit onderzoek is de deelnemers gevraagd om een waardering te geven voor het educatief partnerschap. De ouders zijn niet gevraagd naar een tweede waardering, zij hebben niet actief deelgenomen in de uitprobeerfase. Hieronder staan de waarderingen in een figuur weergegeven.

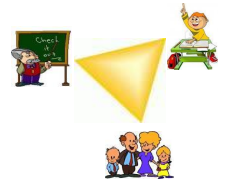

Tijdens de interviews gaven de ouders het educatief partnerschap als gemiddelde een 7, de leerkrachten beoordeelden het met een 7-. Na afloop van de uitprobeerfase zijn de ouders gevraagd om een nieuwe beoordeling. Op een ouder na vonden alle ouders het ontwerp bijdragen aan het educatief partnerschap wat resulteerde in een gemiddelde van 7,8. Volgens de ouders zijn winstpunten:

- Het kind voelt zich gehoord, daardoor heeft de ouder meer vertrouwen in de relatie tussen de leerkracht en de leerling waardoor ouders weer meer vertrouwen krijgen en de leerkracht.
- De kinderen nemen deel aan het oudergesprek en ervaren zo dat zowel de ouders als de leerkracht van alles op de hoogte zijn of elkaar op de hoogte brengen. Het systeem rondom het kind vormt een geheel.
- Doordat er een doel wordt gekozen leert een kind zelf te werken aan zijn ontwikkeling. Met deze opzet is er een transfer tussen datgene wat er op school gebeurt en wat er thuis gebeurt.

Een ouder heeft het wel een positieve ontwikkeling gevonden, maar vond het nog te minimaal om in een hoger cijfer uit te drukken. Aandachtspunten volgens deze en enkele andere ouders:

- De relatie tussen leerkracht en leerling is heel erg versterkt, de relatie vanuit beiden naar ouders toe is maar minimaal veranderd.
- Het werken aan één doel en het praten daarover geeft nog een te minimaal beeld van het compleet functioneren.
- Het mapje met het plan en het logboek is door sommige kinderen niet altijd goed mee op en neer genomen waardoor deze ouders niet regelmatig genoeg inzage hadden in de vorderingen van hun kind.

Bijlage 10

Zelfscan schooltype

Kader

Naar aanleiding van de module "ouders en school" in het kader van mijn master SEN opleiding heb ik ervoor gekozen om enkele instrumenten te gebruiken om ouderbetrokkenheid op basisschool Sint Franciscus in beeld te brengen. Dit verslag gaat over de zelfscan schooltype uit het Handboek ouders in de school (De Vries, P., 2007). Mijn persoonlijk doel hierbij was het leren hanteren van dergelijke instrumenten op een ethische en professionele wijze. Het doel voor school was het (globaal) typeren van de school in het kader van ouderbetrokkenheid.

Voorbereiding

Na het bestuderen van de literatuur heb ik in binnen het team en de ouders enkele mensen gevraagd om mee te werken aan de zelfscan. Mensen binnen school heb ik benaderd op een teamvergadering, de ouders heb ik via de mail benaderd. Alle betrokkenen hebben daarna op papier de vragenlijst meegekregen. Ik heb er vooraf voor gekozen om in dit verslag geen namen van deelnemers te gebruiken.

Uitvoering

Na terugkomst van alle formulieren heb ik de vragenlijsten overgezet op het scoreformulier en vervolgens kon de analyse worden gestart. Ik vond het nu toch lastig om de vragenlijsten anoniem te behandelen, in het kader van een goede analyse heb ik er dan ook voor gekozen om verschillen tussen ouders en school binnen de types wel in kaart te brengen. Ik ga niet in op individuele verschillen.

Analyse

De schooltypering gaat van informatiegericht via structuurgericht, relatiegericht en participatiegericht naar innovatiegericht. Ouders en school hebben bij de eerste 4 kolommen een vergelijkbare score, opvallend is de het verschil bij de kolom innovatiegericht waarbij de ouders een significant hogere score geven aan de school dan dat school dat zelf doet. Gesprek met de ouders en school zal mogelijk duidelijkheid bieden over dit verschil.

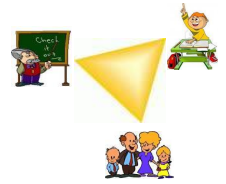
Hieronder volgt een opsomming van de scores bij de diverse kolommen.

- Informatiegericht: 19 vakjes
- Structuurgericht: 22 vakjes
- Relatiegericht: 19 vakjes
- Participatiegericht: 16 vakjes
- Innovatiegericht: 9 vakjes

Bij elke kolom met meer dan 15 vakjes wordt gekeken naar de volgende kolom. Dat betekent dat onze school komt tot en met de vierde kolom: participatiegericht. Een participatiegerichte school heeft ook alle elementen van informatiegericht, structuurgericht en relatiegericht in zich. Er is een evenwichtig profiel zichtbaar, de kolommen lopen van hoog naar laag waarbij de eerste 3 kolommen een gelijkmatige arcering hebben.

Conclusie

Onze school is een participatiegerichte school. Deze kenmerkt zich als een school die ouders als een belangrijke partner ziet. De school streeft naar vernieuwingen waarbij de ouders worden ingezet vanuit hun verantwoordelijkheden. Ouders zijn betrokken op leerling- groep- en schoolniveau. De school is ervan overtuigd dat proactief meeleven met de kinderen hun ontwikkeling ten goede komt. Ouders worden actief ingezet waarbij bevoegdheden en taken duidelijk zijn en school de beslissingen neemt. Er is sprake van horizontale verantwoordelijkheid tussen ouders en school, dat wil zeggen dat ouders mede verantwoordelijk zijn voor schoolontwikkeling en school mede verantwoordelijk is

voor een stuk opvoeding. Ouders worden ondersteund bij beslissingen die ze als opvoeders moeten nemen. De informatievoorziening verloopt proactief vanuit beide partijen, contacten gaan niet alleen over onderwijsleerprocessen, maar ook over opvoeding en beleid. Er wordt tijd en energie gestoken in onderlinge uitwisseling van nieuwe impulsen en er is een strategisch beleidsplan met doelstellingen voor ouderparticipatie. De school heeft een open houding waarbij ouders binnen vastgestelde grenzen maximaal worden betrokken.

Vervolg

De uitkomsten van deze analyse worden teruggekoppeld naar het team en de betrokken ouders. Hierbij gaan we het gesprek aan of ze zich herkennen in bovenstaande conclusie en waar er juist geen herkenning is. Ik zou graag met de 2 ouders samen in gesprek gaan, ik zal hun eerst om toestemming vragen. Ook de bespreking in het team zal met het hele team tegelijk zijn. Van deze gesprekken komt nog een vervolgverslag bij dit document.

Terugkoppeling

Het verslag zoals het er nu ligt wordt eerst teruggekoppeld naar de betrokken deelnemers, daarna zal er terugkoppeling volgen in het team. Na de vervolgesprekken zal er ook terugkoppeling komen naar de andere ouders middels een kort stukje in de nieuwsbrief.

Tot slot

Ik wil alle deelnemers bedanken voor hun bijdrage aan een stukje schoolontwikkeling en aan een stukje professionele ontwikkeling van mijzelf.

Bespreking in het team

Tijdens een teamvergadering is de analyse besproken met het personeel. Omdat wij maar een klein team hebben en ook nog met ziekten te maken hadden op die dag heb ik er een plenaire terugkoppeling van gemaakt. De teamleden kregen eerst uitleg over het doel van de zelfscan en vervolgens was er tijd om te lezen. De teamleden kregen als leesvraag mee: Waarin herken je onze school wel en waarin niet?

De reacties van de teamleden waren als volgt:

Herkenning:

- +Dit geeft een mooi beeld van hoe wij als school wel graag zouden willen zijn.
- +Ouders zijn bij ons een hele belangrijke partner
- +Ouders zijn betrokken op leerling niveau.
- +We streven heel erg naar een open houding. Dit moet wel nog meer vulling krijgen, dit kan door meer zaken los te laten en toe te vertrouwen aan ouders en door meer vrouwen te krijgen in de positieve insteek van de ouders.
- +Wij voelen ons zeker medeverantwoordelijk voor de opvoeding van de kinderen.

Geen herkenning:

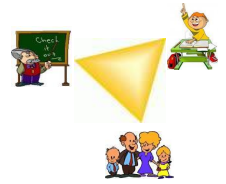
- Wij zien maar bij een klein deel van de ouders betrokkenheid op groeps- en schoolniveau.
- Wij zien geen horizontale verantwoordelijkheid. De verantwoordelijkheid lijkt het meest bij school te liggen.
- Er is geen strategisch beleidsplan met doelstellingen voor ouderparticipatie.

Bespreking met ouders

Na herhaaldelijk uitnodigen heeft slechts een van de twee ouders gereageerd. Hieronder volgt de reactie van deze ouder.

Herkenning

- +Deze kenmerkt zich als een school die ouders als een belangrijke partner ziet. De school streeft naar vernieuwingen waarbij de ouders worden ingezet vanuit hun verantwoordelijkheden. Ouders zijn betrokken op leerling- groep- en schoolniveau.
- +Ouders worden actief ingezet waarbij bevoegdheden en taken duidelijk zijn en school de beslissingen neemt. Er is sprake van horizontale verantwoordelijkheid tussen ouders

en school, dat wil zeggen dat ouders mede verantwoordelijk zijn voor schoolontwikkeling en school mede verantwoordelijk is voor een stuk opvoeding.
+De school heeft een open houding.

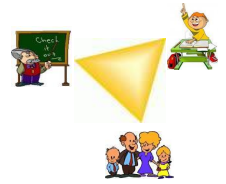
Geen herkenning:

- Ouders worden ondersteund bij beslissingen die ze als opvoeders moeten nemen.
- Contacten gaan vooral over leerprocessen en beleid en niet over opvoeding
- Er wordt tijd en energie gestoken in onderlinge uitwisseling van nieuwe impulsen en er is een strategisch beleidsplan met doelstellingen voor ouderparticipatie.
- waarbij ouders binnen vastgestelde grenzen maximaal worden betrokken; *Zijn die grenzen ook duidelijk voor de ouders? Hoe open is je houding als school eigenlijk, als er toch al grenzen zijn getrokken?*

Eindconclusie

In de analyse is zichtbaar dat de responderende ouders meer gezamenlijke verantwoordelijkheid ziet dan het team. Als onderzoeker vraag ik mezelf af of ik wel de juiste keuze heb gemaakt voor de deelnemende ouders. Beide ouders zijn zeer betrokken bij school via de MR en de ouderraad, mogelijk heeft dit de zelfscan beïnvloed. Toch kan ik uit de zelfscan en de daarop volgende gesprekken de volgende conclusie formuleren: Basisschool Sint Franciscus is een school waarbij de voorwaarden voor een informatie-structuur- en relatiegerichte school aanwezig zijn. We zijn hard op weg om ook aan alle kenmerken van een participatiegerichte school te voldoen. Hierbij is merkbaar dat dit bij een deel van de ouders al zichtbaar is, bij de teamleden is er nog minder herkenning. Belangrijke factor is dat zowel de teamleden als de ouders de school kenmerken met een open houding en dat beiden aangeven dat de school ouders als een belangrijke partner ziet. Dit geeft aan dat wat wij belangrijk vinden ook wordt erkend door de ouders. De grootste opvallende tegenstelling is dat teamleden wel een gezamenlijke verantwoordelijkheid voelen voor de opvoeding van de kinderen, maar dat ouders in contacten weinig ondersteuning op dit gebied vanuit school ervaren. Hoe deze tegenstellingen komen en wat de meest wenselijke situatie zou zijn wordt in mijn onderzoek verder bekeken.

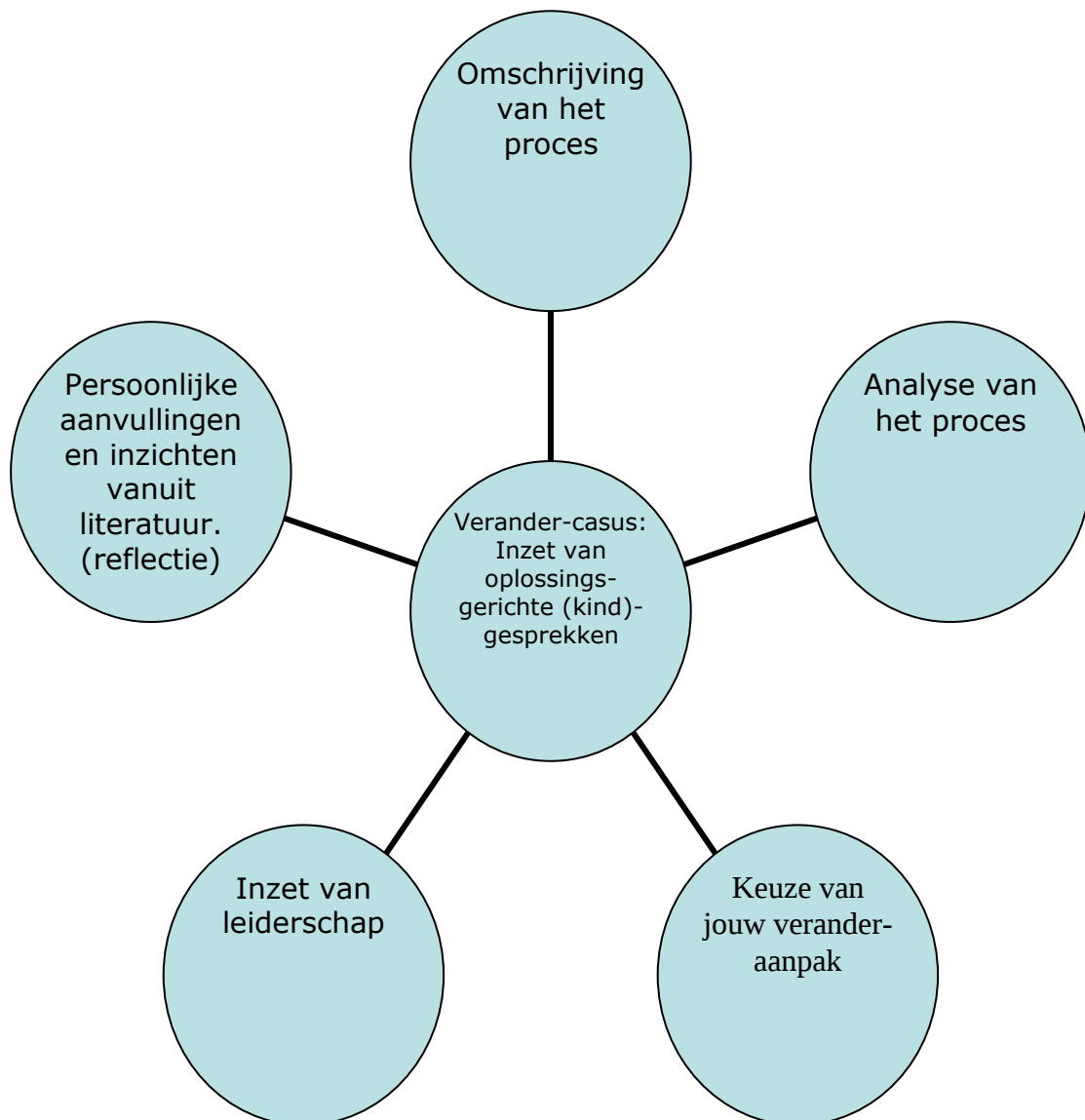
Alle teamleden graag onze school graag zien als in de typering. Vooral de zin: "De school is uit op het maximaal betrekken van ouders binnen vastgestelde grenzen" spreekt de teamleden erg aan. De ouders stellen hierbij dan wel de vraag hoe open de school dan nog is als er grenzen zijn gesteld. Ook dit zal ik meenemen in mijn onderzoek.

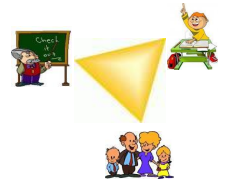

Bijlage 11

Analyse veranderproces

In het kader van de module veranderingsproces heb ik ervoor gekozen om het veranderproces dat ik in ga zetten met mijn onderzoek vooraf aan het onderzoek uitgebreid in kaart te brengen. Dit zal ik doen door de facetten in het onderstaande figuur te beschrijven aan de hand van de gegeven theorie tijdens de module.

Omschrijving van het proces

Mijn onderzoek richt zich erop om oplossingsgerichte kindgesprekken vorm te gaan geven en in te voeren op de basisschool waar ik als leerkracht en intern begeleider werkzaam ben. Dit is naast het doel van mijn (ontwerp)onderzoek ook een middel om te komen tot een hogere mate van educatief partnerschap doordat deze kindgesprekken de onderlegger zijn voor de 10-minutengesprekken. Voor deze verwerkingsopdracht neem ik alleen de vernieuwde communicatiestructuur en behandel ik slechts zijdelings de effecten die het heeft op het educatief partnerschap.

Ik wil met ouders, teamleden en de leerlingenraad gesprekken houden over welke informatie zij het liefst met elkaar willen delen, hoe we de gesprekken vastleggen en hoe zij de contactmomenten zouden willen inrichten. Als al die informatie verzameld is ga ik hier een voorstel voor maken welke wordt voorgelegd aan de deelnemers in een focusgroep. Na een eventuele bijstelling van het voorstel gaan met een groep leerkrachten, ouders en leerlingen de fase van het uitproberen in waarna een evaluatie volgt en het voorstel wordt vastgesteld.

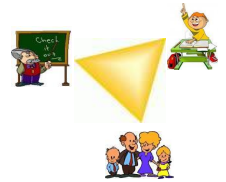
Door met alle geledingen binnen de school samen te werken kan ik een voorstel opstellen dat een grote kans van slagen heeft. Ik heb draagvlak omdat het van ons allemaal is en werk naar een waarneembaar doel toe. Mede hierdoor neem ik al een deel weerstand weg die mogelijk kan ontstaan wanneer een nieuw ontwerp door een persoon wordt opgelegd. Door ook leerkrachten de ruimte te geven in hoe zij gesprekken in willen richten voorkom ik dat zij zich aangetast voelen in hun professionaliteit. Van mij vraagt dit dat ik zorg draag voor een veilige omgeving waarin iedereen zich durft te uiten, van leerkrachten vraag ik tenslotte de grootste verandering.

De kans dat je een doel bereikt	=	Belang om het te bereiken	x	Vertrouwen in je mogelijkheden om het te bereiken
------------------------------------	---	------------------------------	---	--

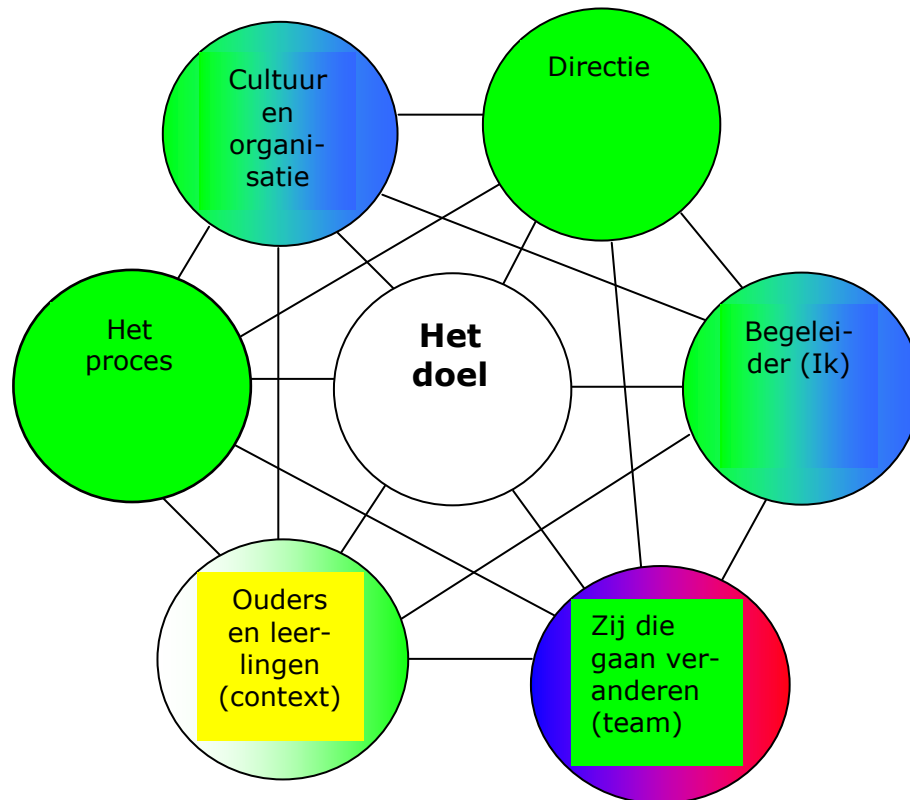
Om het proces goed in te zetten gebruik ik de zeven stappen naar verandering (Covey, 2009):

1. Zet het probleem om in doelstellingen: We gaan een manier van gesprekken ontwerpen waar leerkrachten, ouders en leerlingen informatie kunnen delen die zij van belang achten.
2. Maak de doelstellingen aantrekkelijk: Het kind staat weer centraal, zorgen en successen worden gedeeld waardoor het systeem waarin de leerling functioneert goed kan samenwerken en het kind zich optimaal kan ontwikkelen.
3. Maak de doelstellingen operationeel: In gesprekken met ouders, leerlingen en leerkrachten wordt gepraat over hoe de gesprekken met de kinderen en de ouders eruit gaan zien als we ons doel hebben bereikt.
4. Specificeer de stappen tot succes: Als het voorstel klaar is zal dit volgens de PDCA-cyclus worden uitgevoerd en bijgesteld. Bij alle evaluaties zijn alle deelnemers betrokken.
5. Maar het doel uitvoerbaar: Door de kennis die ik heb opgedaan met scholen kan ik laten zien dat dit doel bereikbaar is.
6. Richt de aandacht van de mensen op vooruitgang: Door het stellen van schaalvragen en het regelmatig terugkoppelen van het proces aan de deelnemers laat ik zien welke stappen al zijn gezet en wat we hebben bereikt.
7. Geef waar mogelijk waardering: Door tussentijds mensen te bedanken en waardering uit te spreken voor hun inzet en hun input zichtbaar te gebruiken tijdens het proces stimuleer ik de deelnemers om zich in te blijven zetten.

Analyse van het proces

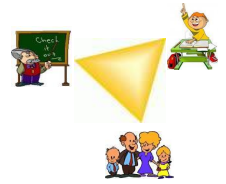
Om te komen tot een goede analyse van het veranderproces maak ik gebruik van het kleurenpalet van de Caluwé en Vermaak (2006). Onderstaand schema maakt duidelijk welke kleuren de actoren binnen mijn onderzoek hebben.

De organisatie profileert zich als een lerende organisatie waarbij coöperatieve werkvormen, meervoudige intelligentie, full-partnerschap en ouderbetrokkenheid items zijn waar veel waarde aan wordt gehecht. Desondanks merk ik dat in de uitvoering toch nog veel "blauwdrukdenken" wordt toegepast, zeker wanneer het aankomt op eisen die van bovenaf worden opgelegd door bijvoorbeeld een inspectie of het bestuur van de stichting.

De directie is het afgelopen schooljaar veranderd. We hebben nu een directie die ouders en leerlingen actief meeneemt in processen en protocollen die worden opgesteld. Zij vindt het belangrijk om veel draagvlak te creëren niet alleen binnen het team, maar ook bij de ouders en de leerlingen. Ze daagt kinderen en leerkrachten uit om te groeien binnen hun eigen interesses, maar motiveert ook verbreding. Ondanks dat ik haar het meest groen vind kan ze gebruik maken van alle kleuren bij het benaderen van processen.

Ik als begeleider heb de kleurentest van De Caluwé (2006) uitgevoerd en heb verschillende kleuren in mijn denken en doen. Deze kleuren verschillen bij het denken en het doen maar in beperkte mate waardoor het voor mij om mijn handelen in overeenstemming te brengen met mijn denken. Binnen mijn denken ben ik veelkleurig, met name blauw groen en wit. Binnen mijn doen ben ik voornamelijk blauw en groen. Ik ben mij nooit eerder bewust geweest van een bepaalde veranderstrategie en heb dan ook nooit eerder gebruik gemaakt van een bepaalde strategie. Dat ik veelkleurig ben in mijn denken wil dan ook niet zeggen dat ik deze strategieën bewust heb ingezet. Wat betreft het blauwdrukdenken zie ik wel dat ik dit vooral inzet bij verbetertrajecten rondom opbrengsten. Vanuit mijn achtergrond als RT-er weet je welke acties in welke volgorde helpend kunnen zijn om bepaalde resultaten te kunnen bereiken. In mijn verbeterplannen maak ik hier dan ook gebruik van. Blauw scoorde het hoogste bij het

onderdeel doen. Bij denken kwam groen en wit als kleur naar voren. Als groene veranderaar herken ik mezelf vooral in het uitgangspunt dat mensen van en met elkaar leren door op processen en eigen gedrag te reflecteren. Wanneer mensen gezamenlijk een veranderproces in gaan en hier zelf inbreng in hebben is de kans van slagen het grootst. In het witdenken herkende ik mezelf bijna niet. Ik heb behoefte aan structuur en kaders waarbinnen ik moet functioneren. Enige mate van voorspelbaarheid vind ik prettig en helpt mij bij mijn werk en sterkt mij in mijn zelfvertrouwen. Wel meen ik dat je voor sommige processen witdenkers nodig hebt. Mensen die met nieuwe verfrissende ideeën komen waar je zelf doordat je vast zit in het systeem misschien niet eens aan hebt gedacht.

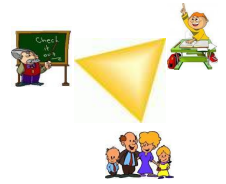
Zij die gaan veranderen is in deze context het team. Zij zullen de gesprekken uiteindelijk moeten gaan voeren. Binnen het team zijn verschillende kleuren passend. Blauw omdat veel teamleden behoefte hebben aan een duidelijk theoretisch goed onderbouwd doel met een duidelijke weg om daar te komen. Ze ervaren al een hoge werkdruk en door blauwdrukken te gebruiken zorg je voor beheersbaarheid. Rood omdat een deel van de mensen binnen het team behoefte hebben aan belonen en motiveren. Zeker wanneer je meer samenwerking met ouders zoekt hebben enkele leerkrachten de behoefte om erkenning te krijgen voor hun status als leerkracht, als professional. In hun benadering naar kinderen toe zijn veel leerkrachten ook rood. Ze proberen de kinderen te prikkelen en te motiveren, ze beoordelen en belonen processen en producten van de kinderen. Groen omdat een groot deel van de leerkrachten aangeven het prettig te vinden wanneer ze mee worden genomen in het proces. Vooral in de onderbouw stellen ze zich op als procesbegeleider.

De ouders en leerlingen vormen de context in dit veranderproces. Zij nemen deel en bepalen mede de uitkomst. Het is moeilijk om ouders en leerlingen precies in te schatten qua kleur omdat deze groep groot is en je met betrekking tot de ouders het meest af zal moeten gaan op ouders uit de ouderraad en de MR om te komen tot een kleur. Ik heb deze groep geel, groen en wit gegeven omdat met name kinderen goed in staat zijn om "out of the box" te denken. Zij zitten niet vast aan maren en beren op de weg. Kinderen zijn bij uitstek degenen die je kunnen helpen aan een creatieve oplossing. Bij ouders zie ik vooral groen en geel terug. Deze kleuren zijn niet erg aan elkaar verwant, de een is erg top-down, terwijl de ander meer bottom-up is. Bij ouders die meedenken en beslissen over schoolbeleid zie je vaak dat ze veel rekening houden met hun achterban. Ze sluiten compromissen en proberen tot win-win situaties te komen. Ouders die je voornamelijk spreekt als ouder tijdens gesprekken over hun kind zijn meer groen. Er wordt gekeken naar hoe je als leerkracht en ouder af kunt stemmen op de leerling zodat deze zich het beste kan ontwikkelen.

Het proces heb ik tenslotte groen gemaakt. Omdat we mensen samen brengen in een leersituatie waarbij we gezamenlijk op zoek gaan naar een oplossing waarin ik het proces begeleidt en tijdens het proces zorgvuldig en veelvuldig met elkaar communiceren is dit een typisch voorbeeld van een groen proces. Verderop zal ik beschrijven wat dat betekent voor mijn handelen.

Veranderaanpak

Alle actoren binnen mijn verandercasus hebben groene aspecten in zich, vandaar dat mijn veranderaanpak voornamelijk groen zal zijn. Met enkele aspecten van de rode en blauwe aanpak zal ik wel rekening houden gezien deze aspecten wel bij het tam horen en zij degene zijn die moeten veranderen. De groene veranderaanpak wordt getypeerd als een ontwikkelaanpak. Typische kenmerken zijn dat er intensieve betrokkenheid en participatie van alle partijen is. Ik als verandermanager moet motiveren, stimuleren en participeren met hetzelfde gewicht als de andere deelnemers. In de omschrijving van het proces heb ik al zichtbaar gemaakt dat alle deelnemers worden betrokken gedurende het hele proces waarbij steeds terugkoppeling en bijstelling komt na gesprekken met de deelnemers. Dit stuk van de veranderaanpak zal er vooral voor zorgen dat er een

gezamenlijk belang komt om te komen tot een goed eindresultaat. Vooral van de deelnemende leerkrachten vraagt dit proces openstellen voor verandering en een investering in tijd, hier komt dan ook de rode en blauwe veranderaanpak in terug. De blauwe aanpak wordt ook wel de ontwerpaanpak genoemd. Er moet een duidelijk doel voor ogen zijn, het product moet steeds helder voor ogen staan en uiteindelijk goed toepasbaar zijn in de school. Leerkrachten moeten niet het idee krijgen iets anders te moeten gaan doen, maar datgene dat ze al doen beter en vaker doen.

"Meer jezelf worden zoals je bent op de goede momenten"
(Ben Tiggelaar)

Ten slotte zal ik ook een stukje van de rode veranderaanpak toe moeten gaan passen. De rode veranderaanpak wordt ook wel de facilitaire aanpak genoemd. Leerkrachten ervaren een hoge werkdruk, door tegemoet te komen aan facilitering in tijd of aanpassingen in klassen management waardoor gesprekken onder schooltijd plaats kunnen vinden kom ik de leerkrachten tegemoet en kan ik ook wat terug vragen. Hiervoor zal ik met de directie en leerkrachten in gesprek moeten gaan. Daarnaast moet ik vooral de leerkracht als professional erkennen en aandacht geven. Zij moeten het gevoel houden dat zij de onderwijsdeskundige zijn, maar tegelijkertijd leren dat ze met ouders en leerlingen beter aan het systeem kunnen werken.

Ik moet ervoor waken dat het proces een vitaal proces blijft en geen energielekken heeft. Energielekken kunnen onderlinge strijd, onverschilligheid en consensus zijn. Door gebruik te maken van de juiste veranderaanpakken op de juiste momenten zoals hierboven zijn beschreven zullen er geen energielekken voorkomen.

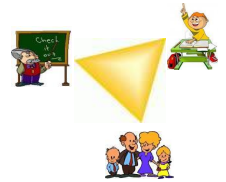
Inzet van leiderschapsstijlen

Gekeken naar het persoonlijk leiderschap kan ik stellen dat ik goed ben in ruimte geven, stimuleren en corrigeren, verantwoordelijkheden voelen/nemen en delen, aanspreekpunt zijn en interveniëren. Mijn eigen ontwikkelpunten liggen op het gebied van confronteren en eisen stellen. (voor meer informatie verwijs ik naar mijn POP)

In deze verandercasus is alle ruimte voor mijn sterke kanten, maar zal ik ook worden uitgedaagd om te confronteren en eisen te stellen. Het proces dat we gezamenlijk in gaan en waar we afspraken over maken wordt door mij bewaakt en daarin kan ik mijn ontwikkelpunten "oefenen".

Gekeken naar het model van situationeel leiderschap zal mijn leiderschapsstijl zich van leiden via begeleiden verplaatsen naar steunen.

Leiden: In het eerste deel van het veranderproces zal ik informatie verzamelen en samenvatten, gesprekken leiden en een ontwerp aandragen voor de gesprekken. De deelnemers hebben dan nog een min of meer vrijblijvende relatie. In het middenstuk van de verandercasus is er sprake van begeleiden. We gaan het ontwerp bijstellen en uitproberen met ouders, leerlingen en leerkrachten. Hier moet ik voornamelijk leerkrachten begeleiden in het juist uitvoeren van de gesprekken. Hierbij kunnen gespreksformulieren of agenda's houvast geven aan de betrokkenen. Ik zal zelf ook mee uitvoeren, vragen om feedback, anderen observeren en feedback geven. Er is dan sprake van een zoekende relatie die langzaam verschuift richting een consulterende relatie. Op het einde van het traject is er een eindevaluatie en wordt het ontwerp vastgesteld. Vanaf dat moment zijn we uit de experimentele fasen en kunnen de leerkrachten mee hebben gewerkt in deze verandercasus met minder begeleiding verder met de gesprekken. Ik zal dan vooral steunen waar dat nog nodig is. Leerkrachten hebben dan een consulterende relatie. Op het moment dat de verandercasus wordt afgesloten en succesvol wordt bevonden door de deelnemers zal er een advies komen om dit schoolbreed in te gaan zetten. Op dat moment zal met de overige teamleden vooral de laatste twee fasen (begeleiden en steunen) worden herhaald.

Reflectie

In deze module heb ik met de meeste belangstelling gekeken naar het kleurdenken. Het heeft mij veel inzichten gegeven in veranderprocessen en mijn eigen kleur. Vanuit de kleurentest heb ik vastgesteld dat er een verschil is in dominantie tussen denken en doen. Vanuit mijn achtergrond als RT-er heb ik voornamelijk gehandeld (hoge route) als een blauwdruk terwijl mijn gevoel (lage route) zegt datje vanuit een groene strategie meer draagvlak creëert. Mijn POP laat ook duidelijk zien dat ik daar behoefte aan heb en dat wil ontwikkelen. Ook in de praktijk merk ik dat handelen volgens de groene route het meest effectief is om te komen tot echte verandering (verandering in de mensen zelf). Ik realiseer me daarbij heel goed dat alle andere kleuren wel hun voordelen kunnen hebben en dat bewustwording van jouw kleur en van de kleur van anderen helpend kunnen zijn om een juiste strategie op te kunnen zetten.

Ten slotte ga ik hier nog de 7 eigenschappen van effectief leiderschap (Covey, 2009) behandelen in relatie tot mij als persoon en mijn praktijk.

Wees proactief: In het taalgebruik is het belangrijk om positieve taal te gebruiken. Dit komt ook terug in het oplossingsgerichte communiceren wat binnen mijn verandercasus een grote rol speelt. Ik heb directe invloed op mijn eigen gedrag en kan dus het goede voorbeeld laten zien en dit gebruiken als indirecte invloed op de kinderen en volwassenen in mijn praktijk. Binnen de verandercasus probeer ik een meer directe invloed uit te oefenen door gespreksformulieren te ontwikkelen die het oplossingsgerichte in zich hebben, maar ik besef mij heel goed dat ik slechte indirecte invloed heb op de mensen om mij heen.

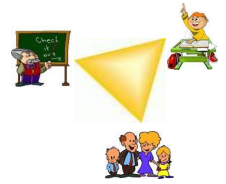
Begin met het einde voor ogen: Ik ken mezelf heel erg goed en ben steeds op zoek naar wat waarde heeft voor mij en waar ik bij pas. In mijn praktijk zie je dat terug in duidelijke sturing en kracht. Ik zeg wat ik doe en ik doe wat ik zeg. Ik merk hierin wel dat ik meer overtuiging mag laten zien. Ik trek mezelf soms terug in discussies wanneer anderen met dominantie het gesprek aangaan. Ik mag mezelf dan meer laten zien.

Belangrijke zaken eerst: Ik kan goed prioriteiten stellen, maar merk dat ik in de waan van de dag kan vervallen in het doen van de onbelangrijke zaken. De agenda leegmaken en de belangrijke zaken inplannen helpt mij hierin. Op schoolniveau heb ik dit toegepast door zaken als groepsbespreking, maken en evalueren van groepsplannen en dergelijke in te plannen op de jaarkalender.

Winnen-Winnen: Ik ben geen autoritair persoon en zal vaak de consensus opzoeken. Ik realiseer me na deze module dat een consensus niet altijd het meeste oplevert.

*"Compromissen maken: $1+1 = 1 \frac{1}{2}$
 Synergie: $1+1=3$ "
 (Stephen Covey)*

Vooraf rondom mijn denken over inclusie heeft me dit veel opgeleverd. Vooral de gedachte dat alleen inclusie ook exclusie is. Je moet op zoek naar het beste van 2 werelden en niet van 2 werelden 1 proberen te maken.

Eerst begrijpen: Begrijpen vraagt om empathisch luisteren. Dat wil zeggen luisteren zonder oordeel, advies en interpretatie/ onderzoek vanuit ons eigen referentiekader. Voor mij is dit nog vrij lastig, ik schiet nogal eens in de rol van redder. Ik wil dan problemen voor de ander oplossen, maar het is niet mijn probleem dus zal ik de oplossing nooit vinden. Dit vraagt van mij loslaten en goed luisteren. Ik heb daarom ook bewust voor de modules communicatie en oplossingsgericht communiceren gekozen.

Werk synergetisch: Synergie draait om een hoge mate van vertrouwen en een hoge mate van samenwerken. Door zaken in zijn geheel te beschouwen als een systeem kom je tot de beste resultaten. In mijn praktijk zie ik dit de laatste jaren terug in de samenwerking met ouders. Ouders worden veel meer dan voorheen gevraagd naar hun mening en participatie bij schoolse zaken. Het vertrouwen van ouders in de school is mede daardoor gestegen.

Hou de zaag scherp: Zorg goed voor jezelf en anderen zowel lichamelijk, sociaal-emotioneel, spiritueel en geestelijk. Blijf jezelf ontwikkelen als persoon en als professional: Een leven lang leren. Ikzelf ben niet zo heel vatbaar voor stress, mede omdat ik een positieve instelling heb. Gaat het nu even niet zo lekker, dan bedenk ik hoe het er over enkele weken uit ziet als een deel van het werk is verzet en dan kan ik er weer tegenaan. Om mij heen zie ik regelmatig voorbeelden van (jonge) mensen die met een burn-out te maken krijgen. Je ziet dan goed de relatie tussen de items die eerder genoemd zijn. Vaak begint het met hoofdpijn, buikpijn, griep die niet weg lijkt te gaan en dan komt langzaam het besef dat ze niet lekker in hun vel zitten. Wat er als eerste was weet je nooit zeker, maar ik denk dat als je geestelijk en spiritueel goed in je vel zit dat sociaal-emotioneel en lichamelijk dan vanzelf volgen.